

***Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej
i przestrzennej Gminy Kije***
(Projekt 1.0)

INICJATYWAŁOKALNA.PL
SP. Z O.O.

Styczeń 2022

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Metodyka opracowania Diagnozy.....	4
2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność	7
3. Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym.....	11
4. Gospodarka i rynek pracy	27
5. Środowisko naturalne i infrastruktura	44
6. Kultura i dziedzictwo kulturowe	59
7. Sport, rekreacja i turystyka.....	63
8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	66
9. Bezpieczeństwo publiczne	69
10. Polityka społeczna.....	71
11. Edukacja i wychowanie.....	76
12. Kapitał społeczny	79
13. Finanse samorządowe	83
14. Analiza SWOT	93
15. Podsumowanie i wnioski z diagnozy	96
Spis tabel	104
Spis wykresów.....	106
Spis rysunków	108
Spis map	109

Wstęp

Wyzwania związane z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021–2027 oraz wejściem w życie przepisów wprowadzonych *Ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378), powodują konieczność opracowywania przez jednostki samorządu terytorialnego strategii rozwoju zintegrowanych z nowymi przepisami. Opracowanie strategii jest niezbędne w celu kierunkowania i zabezpieczenia ciągłości polityki rozwoju gminy oraz stanowi kluczowy instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację planowanych przez nią zadań.

Niniejsze opracowanie jest efektem gromadzenia i analizy danych na temat gminy i jej otoczenia. Celem Diagnozy jest identyfikacja najważniejszych wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy, a także nazwanie głównych barier i szans wynikających ze zidentyfikowanych uwarunkowań. Przedstawiono potencjały gminy, nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego.

Przedstawiona Diagnoza stanowi punkt wyjścia oraz bazę do opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Kije na lata 2022–2030*, która będzie podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu lokalnego.

1. Metodyka opracowania Diagnozy

W niniejszej Diagnozie zostały zgromadzone i poddane analizie ilościowej i jakościowej dane odnoszące się do Gminy Kije, jak też jej otoczenia zewnętrznego. Na podstawie niniejszego opracowania możliwa stała się identyfikacja wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy. Dane wykorzystane w Diagnozie służą głównie ocenie obecnej sytuacji, wyznaczeniu mocnych i słabych stron gminy, a także jej potencjałów i problemów, to z kolei jest podstawą do sformułowania celów i wyznaczenia najważniejszych kierunków rozwoju. W ramach przeprowadzanej Diagnozy obszaru wykorzystano metody analityczne i badawcze, polegające m.in. na analizie *desk research*, analizie tekstów i dokumentów programowych, analizie dokumentów prawnych, analizie danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), dane publikowane przez Monitor Rozwoju Lokalnego Związku Miast Polskich, spotkania informacyjno-konsultacyjne, warsztaty tematyczne i badania ankietowe (kwestionariusze ankiet).

W związku z powyższym w opracowaniu przedstawiono dane ilościowe w poszczególnych dziedzinach badawczych, uwzględniających:

- możliwie najbardziej aktualne dane statystyczne, w ramach prowadzonej statystyki GUS dla Gminy Kije, gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego, Polski oraz gmin o podobnym charakterze. Podczas tworzenia niniejszego opracowania odniesiono się do danych z 2019 r., gdyż przez pandemię COVID-19 rok 2020 był szczególny – pandemia spowodowała załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku pracy, w związku z czym przedstawianie danych dla tego roku mogłoby powodować błędną interpretację sytuacji w poszczególnych obszarach funkcjonowania gminy;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie;
- dane pozyskane z samorządu gminy oraz jednostek mu podległych;
- zapisy wybranych dokumentów planistycznych, programowych, badań, ewaluacji i innych: Polski, województwa świętokrzyskiego, gminy;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie;

- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych).

Źródłem danych o charakterze jakościowym były:

- wyniki przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców gminy;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie;
- wyniki prac warsztatowych przeprowadzonych z grupami roboczymi;
- treści pozyskane od samorządu oraz jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie.

Gminy sąsiadujące z Gminą Kije, w odniesieniu do których porównano wybrane wskaźniki/dane statystyczne, to: Miasto i Gmina Morawica, Miasto i Gmina Chmielnik, Miasto i Gmina Pińczów, Gmina Imielno, Gmina Sobków. Każda z wymienionych miejscowości znajduje się na terenie województwa świętokrzyskiego.

Narzędziem pozwalającym na analizę sytuacji rozwojowej gminy był Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL), który został przygotowany w ramach Systemu Analiz Samorządowych przez Związek Miast Polskich w ramach projektu finansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 – pozwala on na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Nie jest to również ocena w sensie formalnym, ale punkt wyjścia do analizy. Tym samym to jest wsparcie władz i mieszkańców w przygotowaniu decyzji, przede wszystkim o charakterze strategicznym¹. Narzędzie to jest jednym z wielu wykorzystanych na potrzeby niniejszej Diagnozy.

Grupa porównawcza dla Gminy Kije została wskazana w Monitorze Rozwoju Lokalnego jako grupa *J4_GW: gminy wiejskie o gospodarce ekstensywnej*.

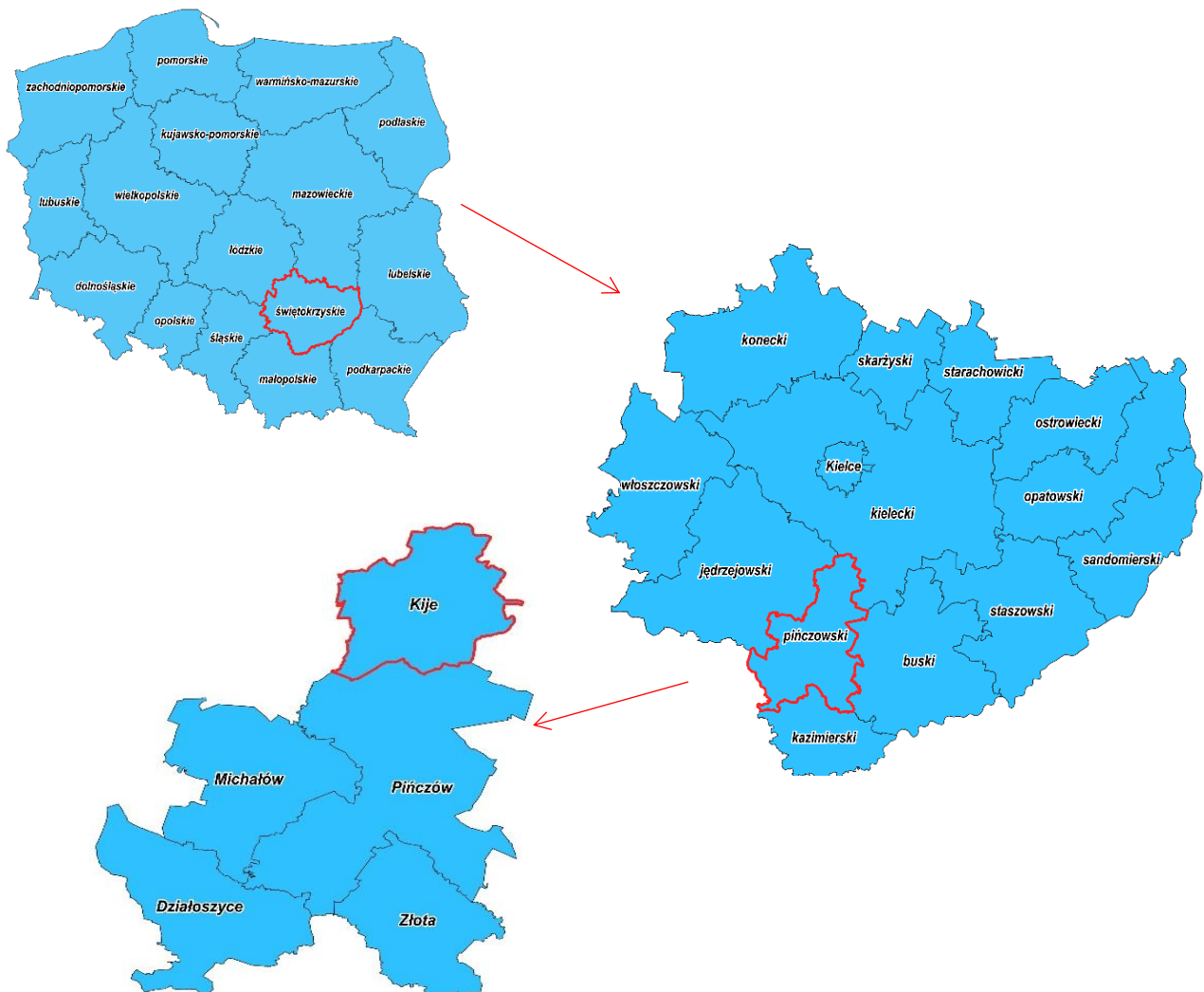
¹ Strona internetowa Związku Miast Polskich, miasta.pl/aktualnosci/monitor-rozwoju-lokalnego-nowe-narzedzie-dla-miast, inf. z dnia 17.12.2021 r.

W celu przygotowania Monitora Rozwoju Lokalnego, jego twórcy poddali analizie wiele aspektów decydujących o rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju wyodrębniono trzy wymiary tegoż rozwoju: gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny. Następnie w ramach każdego z wymiarów wyodrębniono od 3 do 5 obszarów analizy, charakteryzujących główne sfery funkcjonowania gminy. Tych obszarów łącznie wyodrębniono 12. Obszary podzielone są na podobszary (od 2 do 5) – jest ich łącznie 48. Podobszary charakteryzowane są przez wybrane wskaźniki. Łącznie, w Monitorze Rozwoju Lokalnego, poddano analizie 152 wskaźniki, pochodzące ze statystyki publicznej. W niniejszym opracowaniu zaprezentowano kilka z nich.

2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność

Gmina Kije położona jest w województwie świętokrzyskim, w powiecie pińczowskim i jest gminą wiejską (mapa 1). Powierzchnia gminy wynosi 100,17 km², a w 2019 roku zamieszkiwało ją 4 373 osoby. W skład gminy wchodzi 20 sołectw.

Mapa 1 Położenie Gminy Kije na tle Polski, województwa świętokrzyskiego i powiatu pińczowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG, z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Gmina Kije graniczy: od północy z Miastem i Gminą Morawica oraz Gminą Sobków, od zachodu z Gminą Imielno, od południa z Miastem i Gminą Pińczów i od wschodu z Miastem i Gminą Chmielnik.

Zgodnie z Uchwałą Nr IV/21/19 Rady Gminy w Kijach z dnia 6 lutego 2019 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Kije gminę tworzy 20 sołectw: Borczyn, Czechów, Gartatowice, Gołuchów, Górki, Hajdaszek, Janów, Kije, Kliszów, Kokot, Lipnik, Rębów, Samostrzałów, Stawiany, Umianowice, Wierzbica, Włoszczowice, Wola Żydowska, Wymysłów, Żydówek (mapa 2).

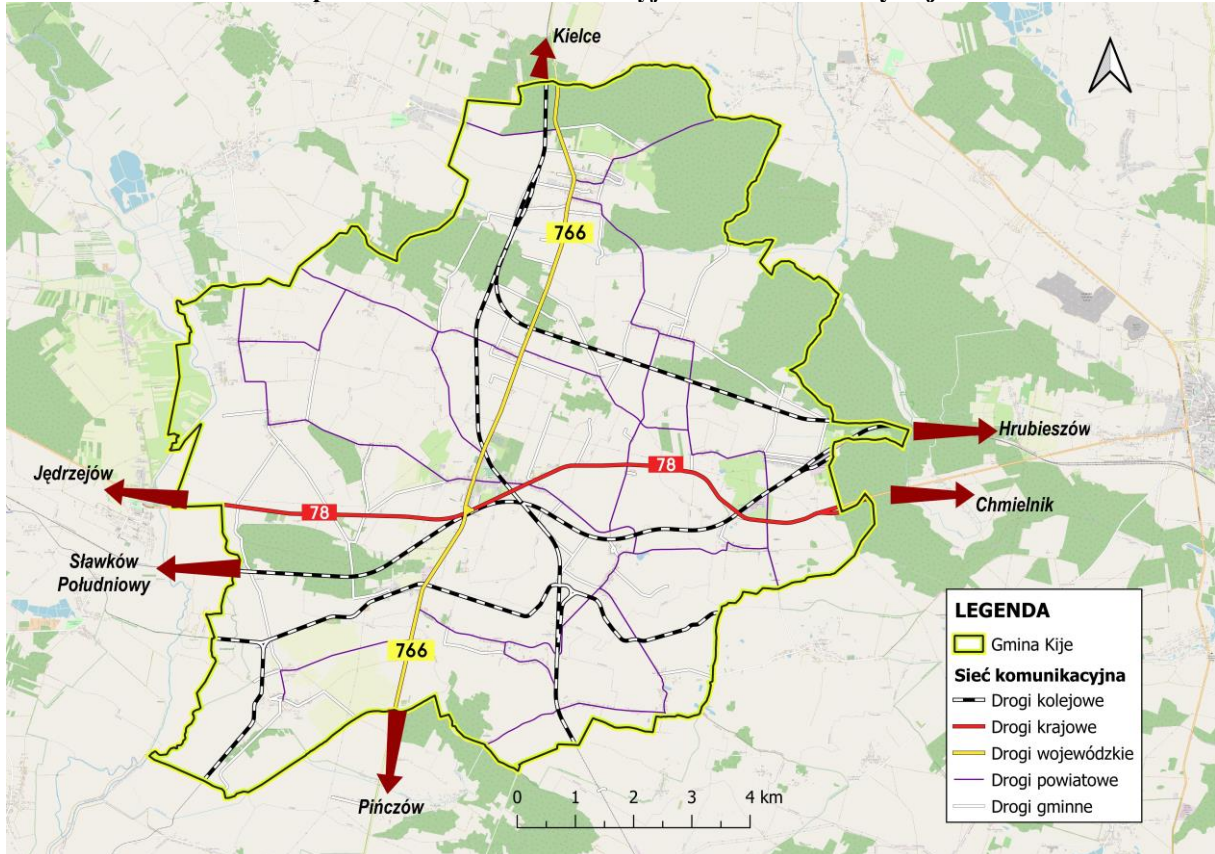
Mapa 2 Podział Gminy Kije na jednostki strukturalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG

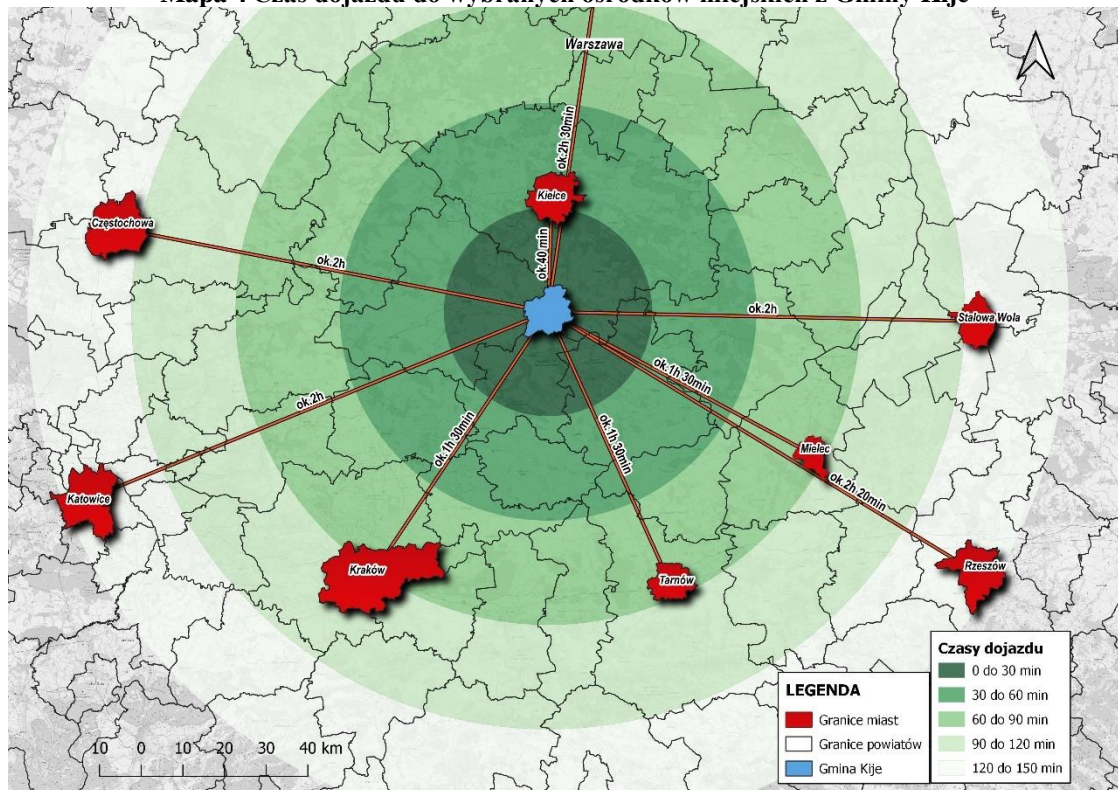
Gmina stanowi dobry punkt komunikacyjny, położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie powiatowego Miasta Pińczów, a także w niewielkiej odległości od miasta wojewódzkiego – Kielc. Przez gminę przebiegają drogi powiatowe, droga wojewódzka nr 766 łącząca Morawicę z Węchadłowem oraz droga krajowa nr 78 prowadząca z Chałupek do Chmielnika. Gmina Kije znajduje się w odległości około 100 km od najbliższego międzynarodowego portu lotniczego w Krakowie-Balicach, do którego dotrzeć można w przeciągu półtorej godziny. Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 73 Sitkówka-Nowiny–Busko-Zdrój. O korzystnym położeniu stanowią również biegnące przez gminę trasy kolejowe – szerokotorowa linia LHS wraz ze stacją przeładunkową gazu płynnego, wąskotorowa – turystyczna trasa kolejki Ciuchcia Express Ponidzie. Na mapie 3 przedstawiono sieć komunikacyjną na obszarze Gminy Kije, która uwzględnia przebieg dróg krajowych (kolor czerwony), dróg wojewódzkich (kolor żółty), dróg powiatowych (kolor fioletowy) i dróg kolejowych (kolor czarno-biały). Uwzględniono też drogi gminne (kolor biały). Na mapie 4 przedstawiono czas dojazdu z diagnozowanej gminy do wybranych najbliższych ośrodków miejskich. Z przedstawionych danych wynika, że Gmina Kije jest korzystnie usytuowana. W ciągu 40 minut można dojechać do Kielc, w ciągu półtorej godziny do Krakowa, Mielca czy Tarnowa, a w ciągu 2 godzin do Stalowej Woli, Katowic oraz Częstochowy.

Mapa 3 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Kije

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Mapa 4 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Kije

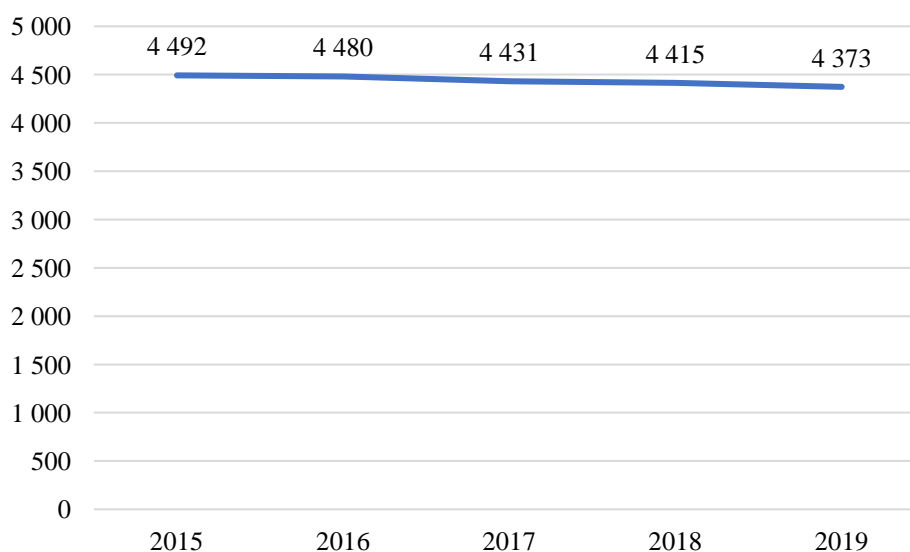
Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

3. Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym

Z danych GUS wynika, iż liczba osób zamieszkujących Gminę Kije w roku 2019 wynosiła 4 373, natomiast gęstość zaludnienia wynosiła 43,65 os./km². Liczba ludności w latach 2015–2019 spadała. Na przestrzeni prezentowanych lat liczba ludności zmalała o 119 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2015 roku o 2,7% liczby osób ogółem. Niższy spadek liczby ludności zanotowano w tym okresie w Polsce – 0,14%, jak i w województwie świętokrzyskim – o 1,8%.

Na wykresie 1 przedstawiony został trend zmian liczby ludności dla Gminy Kije, natomiast w tabeli 1 dane ludnościowe dla gminy w porównaniu do Polski, województwa świętokrzyskiego oraz gmin sąsiednich. Z przedstawionych danych w tabeli 1 wynika, że liczba ludności na obszarze gminy systematycznie spada, co w pewnym stopniu może być utożsamiane z tendencją panującą w Polsce oraz w województwie świętokrzyskim. Spadek liczby ludności dotyczył również większości gmin sąsiednich i występował na podobnych poziomach (tabela 1).

Wykres 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

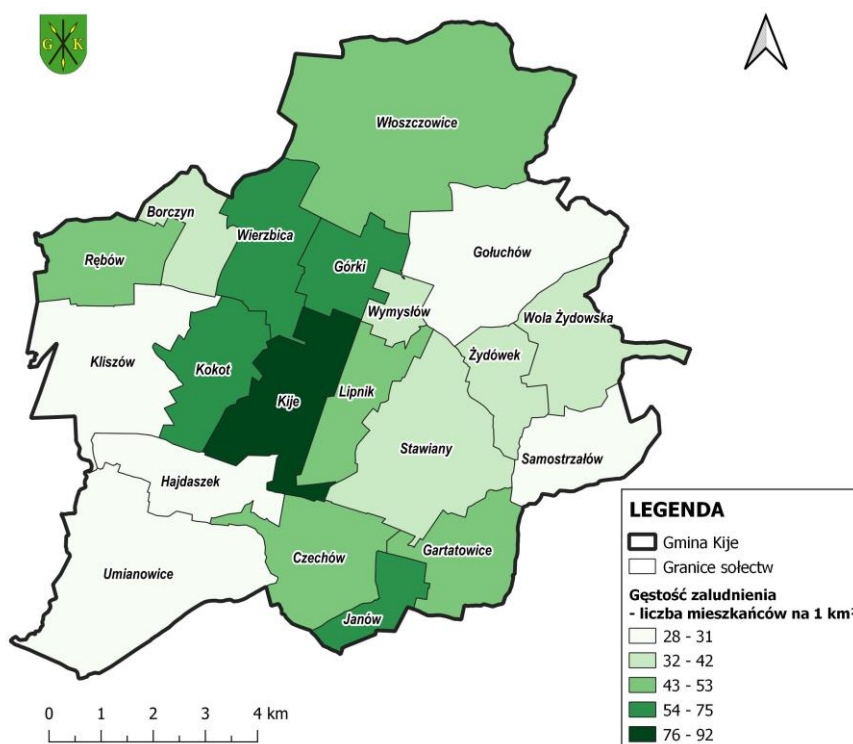
Tabela 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Ludność ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	4 492	4 480	4 431	4 415	4 373
Miasto i Gmina Pińczów	21 192	21 088	20 938	20 831	20 626
Miasto i Gmina Chmielnik	11 444	11 417	11 362	11 320	11 264
Gmina Imielno	4 450	4 451	4 420	4 404	4 338
Gmina Sobków	8 536	8 526	8 533	8 491	8 466
Miasto i Gmina Morawica	15 801	16 018	16 290	16 482	16 756
województwo świętokrzyskie	1 257 179	1 252 900	1 247 732	1 241 546	1 233 961
Polska	38 437 239	38 432 992	38 433 558	38 411 148	38 382 576

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Na poniższym kartogramie (mapa 5) przedstawiona została gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach statystycznych (sołectwach) w Gminie Kije w 2019 roku (według danych z Urzędu Gminy Kije). Największym zagęszczeniem charakteryzowało się sołectwo Kije, następnie sołectwa: Wierzbica, Górki i Kokot. Z kolei sołectwami charakteryzującymi się najmniejszym zagęszczeniem ludności były: Gołuchów, Kliszów, Samostrzałów, Hajdaszek, Umianowice.

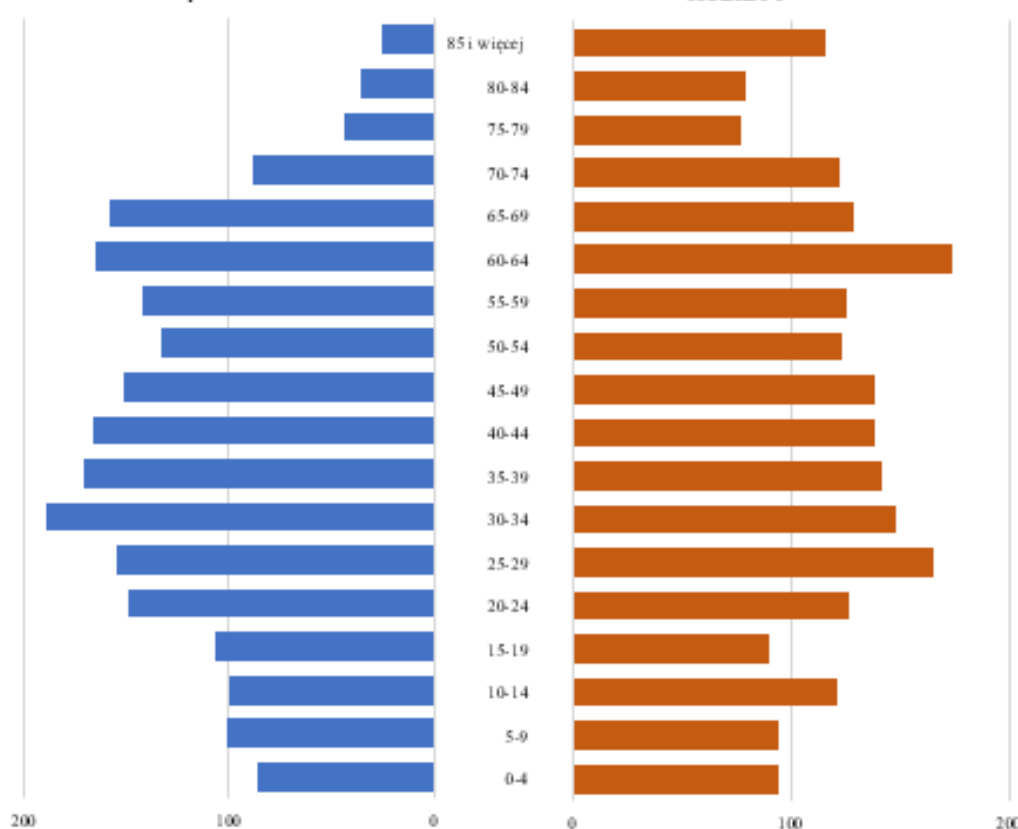
Mapa 5 Gęstość zaludnienia w poszczególnych sołectwach Gminy Kije w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Kijach, za pomocą programu QGIS

Na wykresie 2 przedstawiona została struktura ludności według poszczególnych grup wieku, tzw. *piramida płci i wieku* dla Gminy Kije. Na wykresie 3 przedstawiono wskaźnik *udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem* w Gminie Kije w latach 2015–2019, który w tabeli 2 porównano do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski. Jak wynika z przedstawionych danych GUS, Gminę Kije w 2019 roku zamieszkiwało więcej kobiet (2 207) niż mężczyzn (2 166), przy czym większość ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym (0-49 lat) stanowili mężczyźni. Tendencja ta odwraca się wśród mieszkańców w wieku poprodukcyjnym i to kobiety stanowią większość mieszkańców w wieku powyżej 70 lat. Znaczna nadwyżka kobiet nad mężczyznami w tym wieku jest spowodowana wyższą średnią długością życia kobiet, ponieważ częściej mężczyźni zapadają na choroby cywilizacyjne, układu krążenia i statystycznie częściej ulegają wypadkom. Na piramidzie płci i wieku wyraźnie zaznaczają się dwa wyże demograficzne.

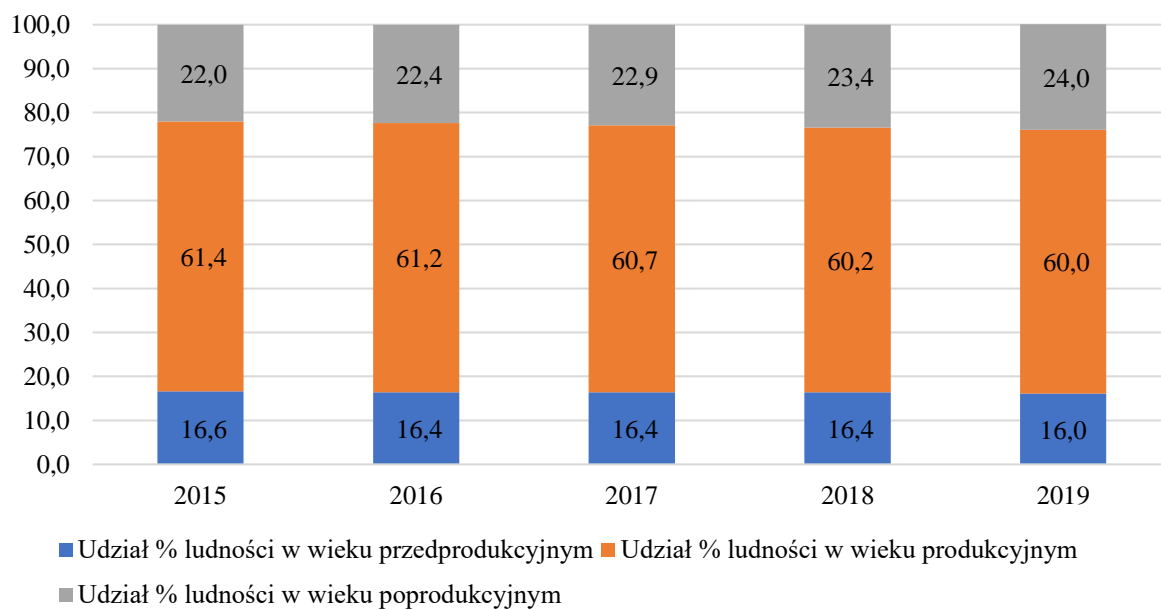
Wykres 2 Piramida płci i wieku dla Gminy Kije w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem w Gminie Kije systematycznie i znacznie się zwiększa, jednakże trzeba zwrócić uwagę, iż jest to także tendencja wojewódzka oraz ogólnokrajowa. Jak wynika z danych przedstawionych na wykresie 3, gminę charakteryzuje starzejące się społeczeństwo – poza sytuacją opisaną powyżej udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym stale zmniejsza. Udział grupy najstarszych mieszkańców wzrósł w 2019 r. w stosunku do 2015 r. aż o 2 punkty procentowe. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w 2019 roku wyniósł 16,0% i był najniższy w porównaniu do Polski (18,1%) oraz województwa świętokrzyskiego (16,5%) – tabela 2 oraz wykres 3.

Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

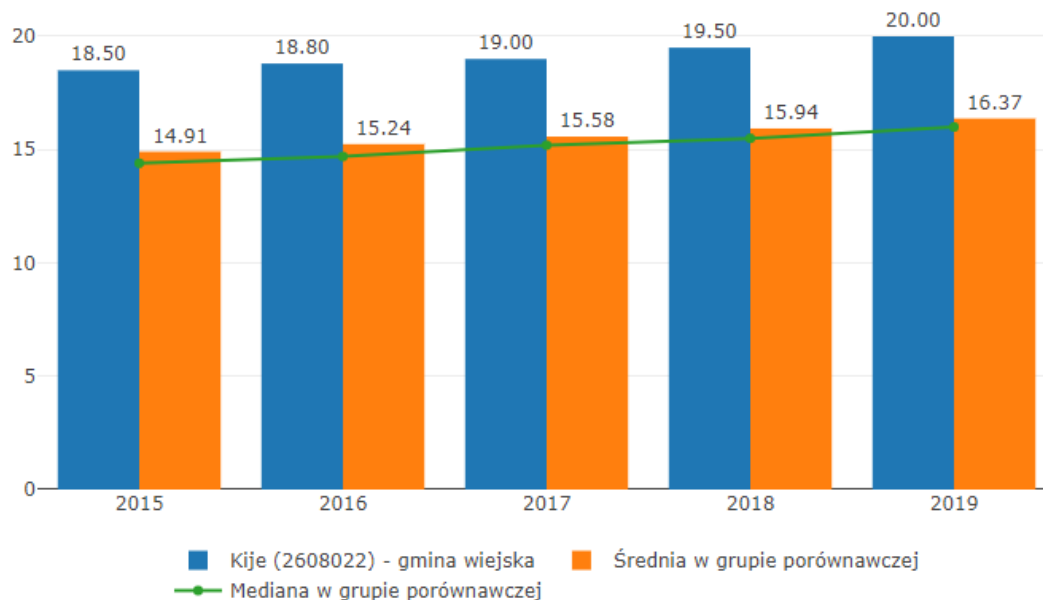
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	przedprodukcyjny					produkcyjny					poprodukcyjny				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	16,6	16,4	16,4	16,4	16,0	61,4	61,2	60,7	60,2	60,0	22,0	22,4	22,9	23,4	24,0
Miasto i Gmina Pińczów	15,8	15,4	15,4	15,3	15,1	63,0	62,7	61,9	61,1	60,5	21,2	21,9	22,6	23,7	24,4
Miasto i Gmina Chmielnik	18,3	18,5	18,2	18,2	18,0	62,1	61,6	61,6	61,0	60,6	19,6	20,0	20,0	20,8	21,4
Gmina Imielno	18,6	18,8	18,6	18,7	18,3	59,5	58,8	58,4	58,2	57,6	21,9	22,4	23,0	23,0	24,1
Gmina Sobków	19,3	19,0	19,3	19,2	18,8	62,3	62,4	61,6	60,9	60,5	18,3	18,6	19,2	19,9	20,7
Miasto i Gmina Morawica	21,5	21,4	21,3	21,1	21,3	64,8	64,4	64,0	63,8	63,2	13,7	14,2	14,7	15,0	15,5
województwo świętokrzyskie	16,8	16,7	16,6	16,6	16,5	62,1	61,6	61,1	60,5	59,9	21,0	21,7	22,3	23,0	24,4
Polska	18,0	17,9	18,0	18,1	18,1	62,4	61,8	61,2	60,6	60,0	19,6	20,2	20,8	21,4	21,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wynika z zaprezentowanych danych, w Gminie Kije występuje problem starzejącego się społeczeństwa, a co za tym idzie obciążenia demograficznego, czego potwierdzeniem są dane przedstawione na wykresie 4 oraz w tabeli 3. Wskaźnik *liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym* w Gminie Kije nie tylko z roku na rok wzrastał, ale też w całym analizowanym okresie był wyższy od średniej dla kraju, województwa i niemal wszystkich gmin sąsiednich – wyższą wartość osiągnęła tylko Gmina Pińczów. Podobną sytuację można zaobserwować w przypadku wskaźnika starości, tj. *odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej*, który z roku na rok jest coraz wyższy w Gminie Kije i innych porównywanych jednostkach administracyjnych (tabela 3). Wartość wskaźnika *odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej* dla gminy na przestrzeni lat 2015–2019 wzrastała i utrzymywała się ponad średnią w grupie gmin podobnych (wykres 4).

Wykres 4 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Kije i w gminach podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

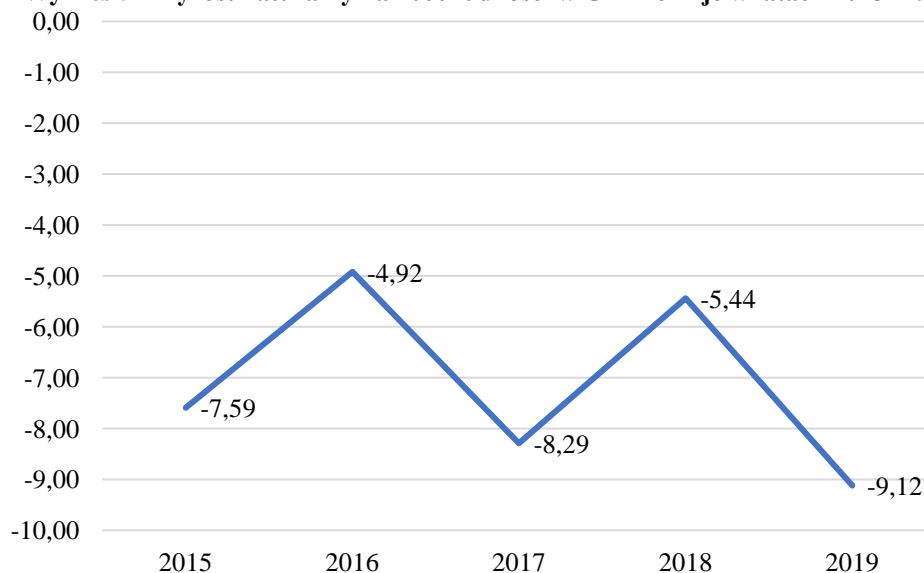
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Nazwa	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	132,0	136,6	139,4	142,4	149,3	35,7	36,6	37,8	38,8	40,0	18,5	18,8	19,0	19,5	20,0
Miasto i Gmina Pińczów	133,9	142,8	146,6	154,8	161,2	33,7	35,0	36,5	38,8	40,4	17,4	18,0	18,8	19,6	20,3
Miasto i Gmina Chmielnik	107,0	108,0	111,1	114,2	118,7	31,5	32,4	32,8	34,1	35,3	16,5	16,7	17,0	17,7	18,3
Gmina Imielno	117,6	119,1	123,3	123,0	131,4	36,8	38,1	39,3	39,6	41,8	18,1	18,4	19,2	19,6	20,7
Gmina Sobków	95,0	97,8	99,5	103,9	109,8	29,4	29,9	31,1	16,4	34,1	15,1	15,5	16,0	16,4	17,0
Miasto i Gmina Morawica	63,7	66,4	69,0	71,2	73,1	21,1	22,1	22,9	23,6	24,6	10,7	11,2	11,6	11,9	12,4
województwo świętokrzyskie	125,0	130,0	134,4	138,8	143,5	33,9	35,2	36,6	38,0	39,5	17,2	17,8	18,4	19,0	19,7
Polska	109,1	112,7	115,5	118,3	121,0	31,4	32,7	34,0	35,3	36,5	15,8	16,4	17,0	17,5	18,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

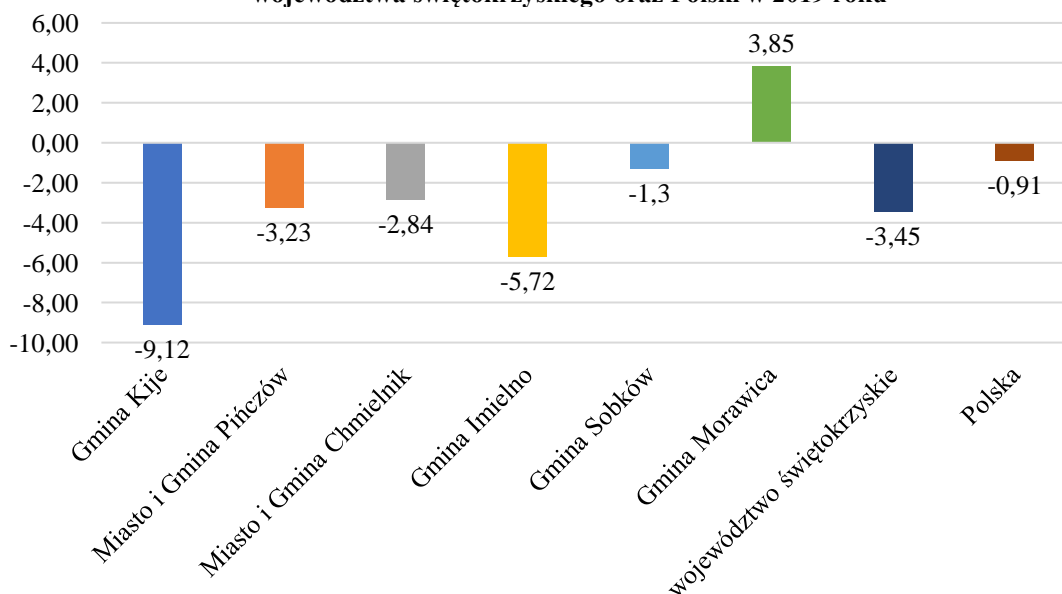
Wskaźnikiem wpływającym na strukturę ludnościową jest wskaźnik *przyrost naturalny na 1 000 ludności*. W Gminie Kije przyrost naturalny na przestrzeni lat przybierał wartości ujemne (wykres 5), a w 2019 r. był najniższy w stosunku do wszystkich porównywanych jednostek. Spośród gmin sąsiednich jedynie Gmina Morawica w 2019 r. charakteryzowała się mniejszą liczbą zgonów niż urodzeń, tj. dodatnim przyrostem naturalnym – wykres 6.

Wykres 5 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

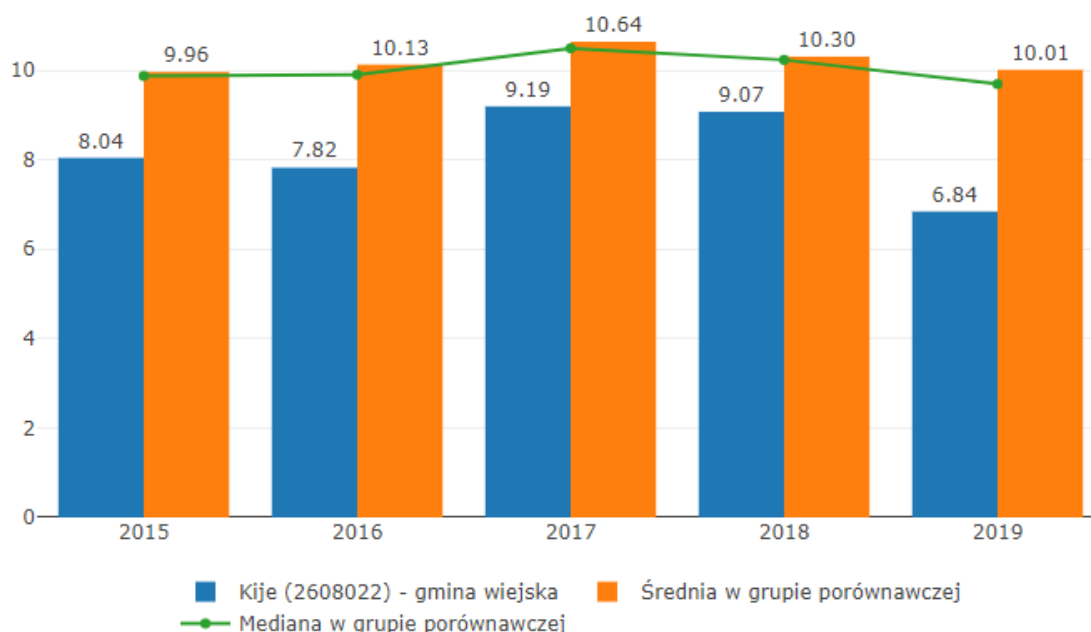
Wykres 6 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z podstawowych komponentów ruchu naturalnego ludności, obok liczby zgonów i przyrostu naturalnego, jest liczba urodzeń. Na wykresie 7 przedstawiono wartości wskaźnika *urodzenia żywe na 1000 ludności* dla Gminy Kije i średnią w gminach podobnych w latach 2015–2019. Poniższy wykres wskazuje na niekorzystną sytuację w Gminie Kije w porównaniu do średniej w gminach podobnych – na przestrzeni lat gmina charakteryzowała się zawsze niższym wskaźnikiem urodzeń żywych. Jest to negatywne zjawisko, które wraz z problem starzenia się społeczeństwa, wpływa na niski potencjał demograficzny gminy.

Wykres 7 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Kije i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Istotne w kontekście ilości i struktury ludności w danym miejscu jest też saldo migracji, stanowiące różnicę między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. Migracje stanowią jeden z najważniejszych (po liczbie urodzeń i zgonów) czynników kształtujących liczbę ludności na danym obszarze. Saldo migracji podawane w przeliczeniu na 1 000 ludności dla Gminy Kije wynosiło w 2019 r.: -0,23, co stanowiło jedną z korzystniejszych wartości pośród gmin sąsiednich, województwa i Polski i świadczy o niewielkim odpływie mieszkańców – lepsza sytuacja miała miejsce w Gminie Sobków, Gminie Morawica oraz w Polsce. Saldo migracji w obu miejscowościach przybrało dodatnią wartość. Na przestrzeni lat 2016–2018 wskaźnik ten utrzymywał się na dobrym, dodatnim poziomie. Województwo świętokrzyskie boryka się z odpływem ludności i charakteryzuje się niekorzystnymi wskaźnikami w tym zakresie, a wskaźniki dla Gminy Kije są lepsze, niż średnia wojewódzka (tabela 4).

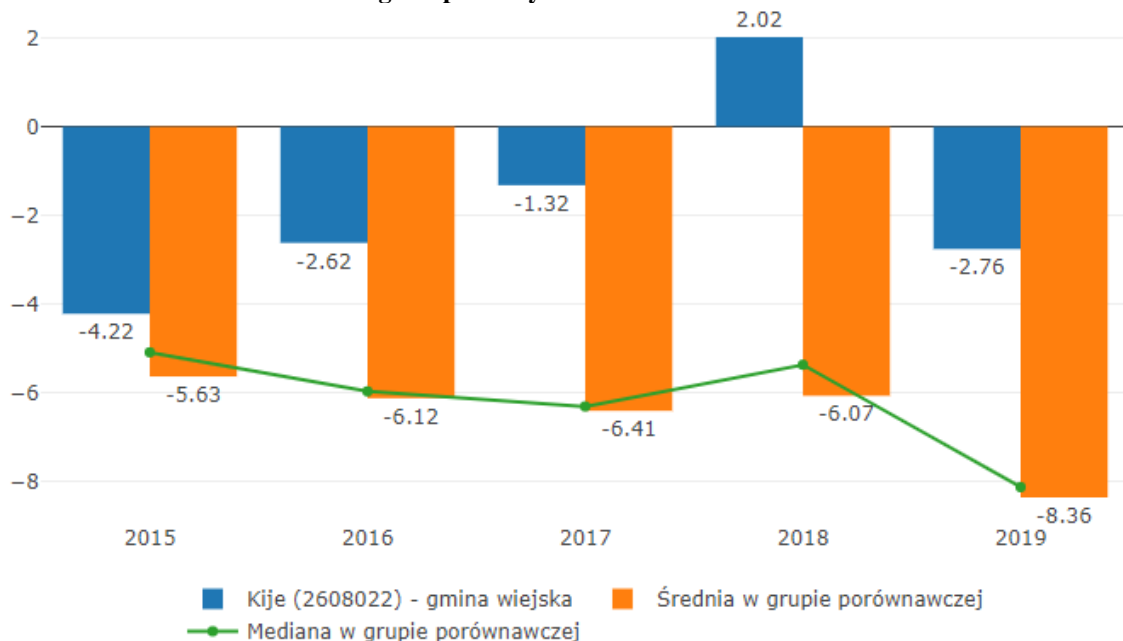
Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Nazwa	saldo migracji ogółem na 1000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	brak danych	1,34	0,45	2,72	-0,23
Miasto i Gmina Pińczów	brak danych	-2,30	-4,20	-4,30	-6,40
Miasto i Gmina Chmielnik	brak danych	-1,90	0,30	-1,90	-2,20
Gmina Imielno	brak danych	0,67	-3,61	2,94	-5,49
Gmina Sobków	brak danych	0,00	-0,60	-2,50	0,70
Miasto i Gmina Morawica	brak danych	8,90	13,20	9,80	11,40
województwo świętokrzyskie	brak danych	-1,39	-1,78	-1,97	-2,80
Polska	brak danych	0,04	0,04	0,09	0,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Istotne zarówno w kontekście struktury wieku, rynku pracy, jak i kapitału społecznego, są ruchy migracyjne ludzi młodych. Na wykresie 8 przedstawiono wskaźnik *saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1 000 osób* w Gminie Kije i w gminach podobnych w latach 2015–2019. Jak można zauważyć na poniższym wykresie, wartość tego wskaźnika dla Gminy Kije jest ujemna, jednak lepsza niż w gminach podobnych. W 2018 roku wskaźnik dla Gminy Kije przybrał wartość dodatnią.

Wykres 8 Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób w Gminie Kije w porównaniu do średniej dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest rozwój budownictwa mieszkaniowego, który można ocenić za pomocą wskaźników: *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców* oraz *liczba wydawanych pozwoleń na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców*. Wartości obu wskaźników wypadły pozytywnie na tle porównywanych jednostek (tabele 5 i 6).

Ilość mieszkań na 1 000 ludności w Gminie Kije w analizowanym okresie wahała się. Najwyższą wartość wskaźnik osiągnął w 2015 r. (5 mieszkań na 1 000 ludności). W 2019 r. Gmina Pińczów oraz Gmina Chmielnik wykazały niższą wartość tego wskaźnika od Gminy Kije, a Gmina Imielno, Gmina Sobków i województwo świętokrzyskie osiągnęły taką samą wartość wskaźnika. Porównując wskaźnik *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* można zauważyć, że w tym zakresie sytuacja Gminy Kije również ulegała wahaniom na przestrzeni badanego okresu. W 2019 r. wartość wskaźnika wyniosła 3, co było wynikiem zbliżonym do wartości dla sąsiednich jednostek (taką samą wartość wskaźnika odnotowano w 2019 r. dla Gminy Sobków i Gminy Imielno) oraz lepszym niż dla województwa świętokrzyskiego i Polski (tabela 5).

Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Mieszkania na 1 000 ludności					Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	5	3	3	4	3	5	3	3	4	3
Miasto i Gmina Pińczów	2	2	2	3	1	2	1	2	2	1
Miasto i Gmina Chmielnik	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2
Gmina Imielno	3	3	3	4	3	3	3	3	4	3
Gmina Sobków	2	3	5	4	3	2	3	5	4	3
Miasto i Gmina Morawica	7	6	6	6	7	7	6	6	6	7
województwo świętokrzyskie	3	2	3	3	3	2	2	2	2	2
Polska	4	4	5	5	5	2	2	2	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wartość wskaźnika *pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców* (tabela 6) dla Gminy Kije wzrosła w 2019 r. (50) w stosunku do wartości z 2018 roku (29) i znalazła się na dobrym poziomie w porównaniu do

gmin sąsiednich oraz województwa i Polski. Wyższą wartość w 2019 r. osiągnęła tylko Gmina Morawica.

Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2018–2020

Jednostka terytorialna	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców		
	2018	2019	2020
Gmina Kije	29	50	28
Miasto i Gmina Pińczów	19	22	18
Miasto i Gmina Chmielnik	43	23	29
Gmina Imielno	36	41	23
Gmina Sobków	37	44	23
Miasto i Gmina Morawica	79	82	23
województwo świętokrzyskie	24	24	25
Polska	25	26	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

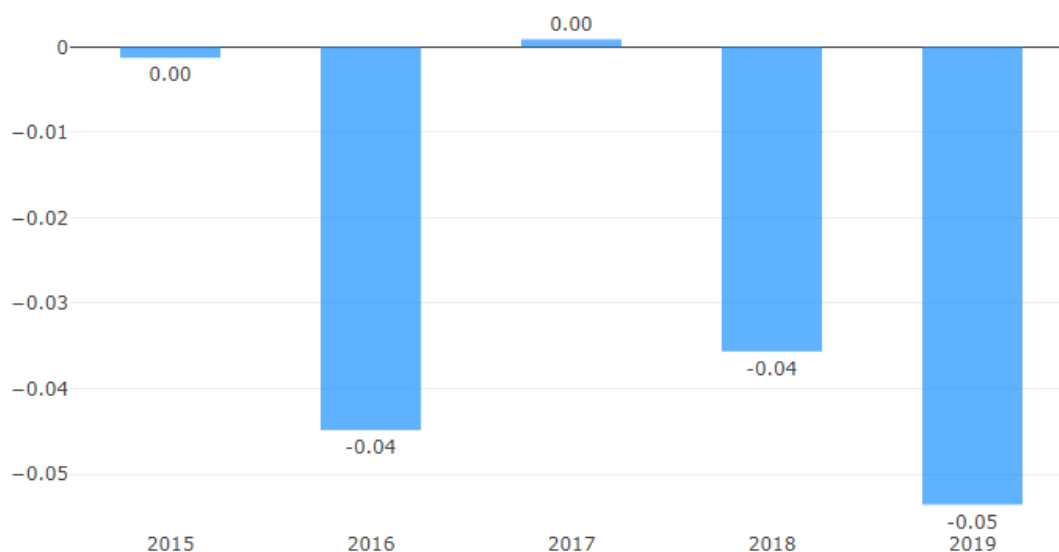
Oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, do analizy sytuacji rozwojowej Gminy Kije wykorzystano narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Należy podkreślić, iż MRL to nie ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Grupę porównawczą dla Gminy Kije stanowi 176 gmin wiejskich o gospodarce ekstensywnej.

Jednym z wymiarów poddanych ocenie w ramach MRL jest wymiar społeczny. Na rysunku 1 przedstawiony został wskaźnik rozwoju gminy w wymiarze społecznym, na który składa się 5 obszarów badawczych:

- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (Obszar 5);
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie (Obszar 6);
- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy (Obszar 7);
- poziom bezpieczeństwa (Obszar 8);
- sytuacja demograficzna (Obszar 9).

Jak można zauważyć na rysunku 1, wskaźnik rozwoju w sferze społecznej był w analizowanym okresie w Gminie Kije głównie na poziomie ujemnym. Wyjątek stanowił rok 2015 i 2017, gdy wskaźnik przybrał zerową wartość.

Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny w Gminie Kije w latach 2015–2019

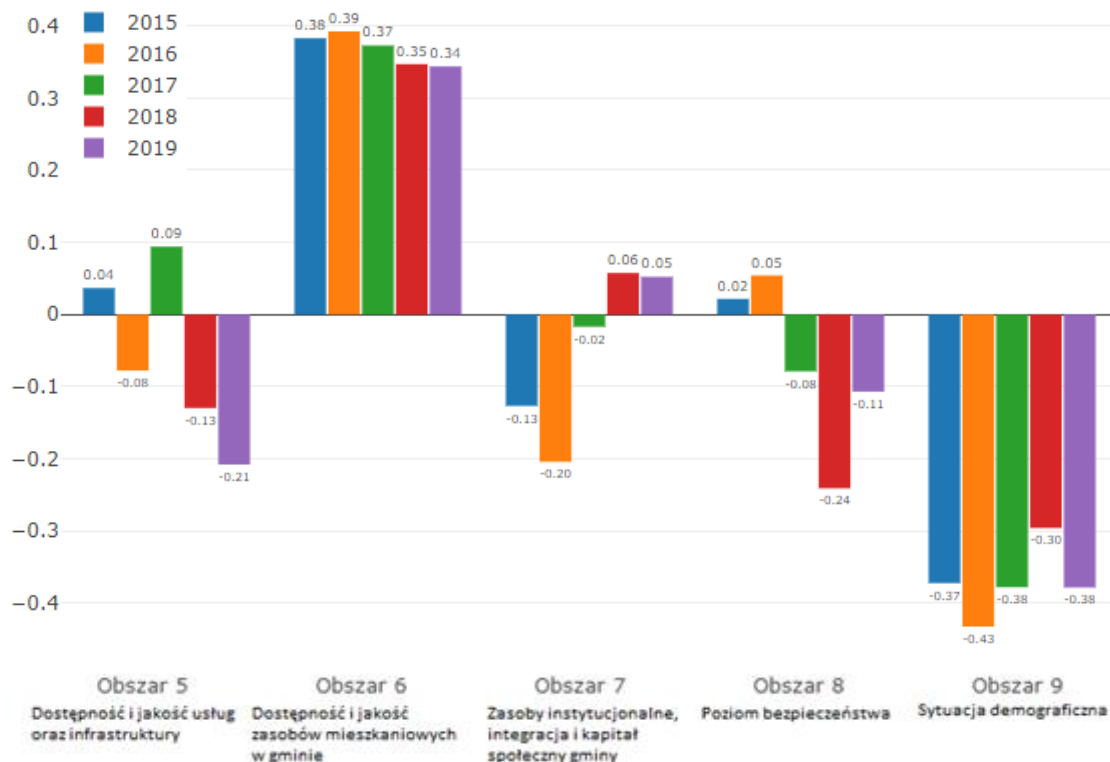
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Jak wynika z rysunku 2, Gmina Kije w 2019 r. najlepiej wypadła w obszarze 6 *dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie*. Z kolei naj słabiej prezentowały się wyniki w obszarze 9 *sytuacja demograficzna*, co potwierdzają wskazane wyżej dane statystyczne dotyczące demografii. Położenie gminy w tym podobszarze jest najmniej korzystne. Niekorzystna sytuacja demograficzna w gminie związana jest ze starzejącym się społeczeństwem, ujemnym przyrostem naturalnym i ujemnym saldem migracji.

Na ujemne wartości wskaźnika rozwoju w wymiarze społecznym, w obszarze *sytuacja demograficzna*, wpływają przede wszystkim wskaźniki (dane z 2019 roku):

- *ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym* dla Gminy Kije: 154,00, średnia w grupie porównawczej: 111,03;
- *przyrost naturalny na 1 000 ludności (średnia 3-letnia)* dla Gminy Kije: -20,83, średnia w grupie porównawczej: -5,53.

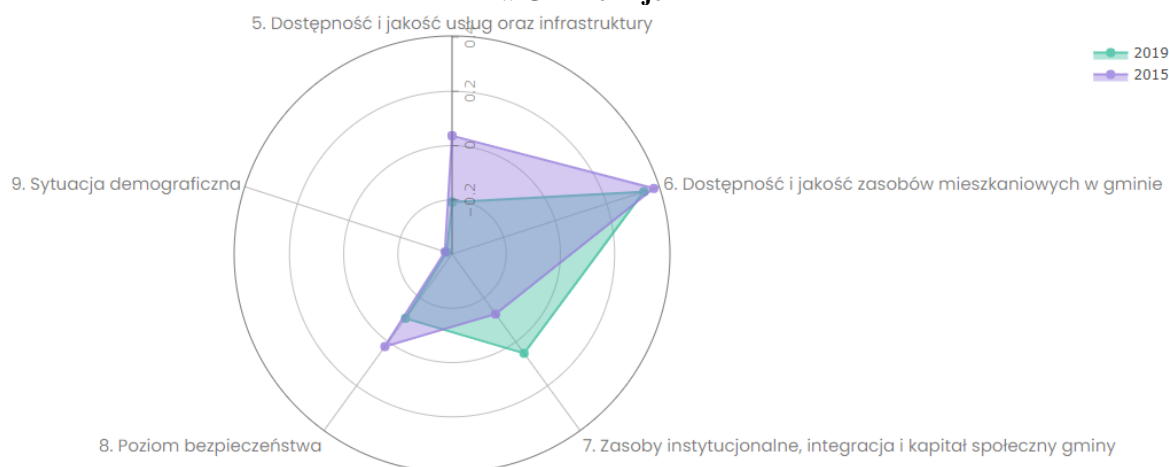
Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju społecznego w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą w stosunku do danej gminy (rysunek 3). Gdy wskaźniki przyjmują wartość dodatnią, oznacza to, iż sytuacja jest lepsza niż w porównywanej grupie, jeśli ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach.

Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i na końcu badanego okresu w Gminie Kije

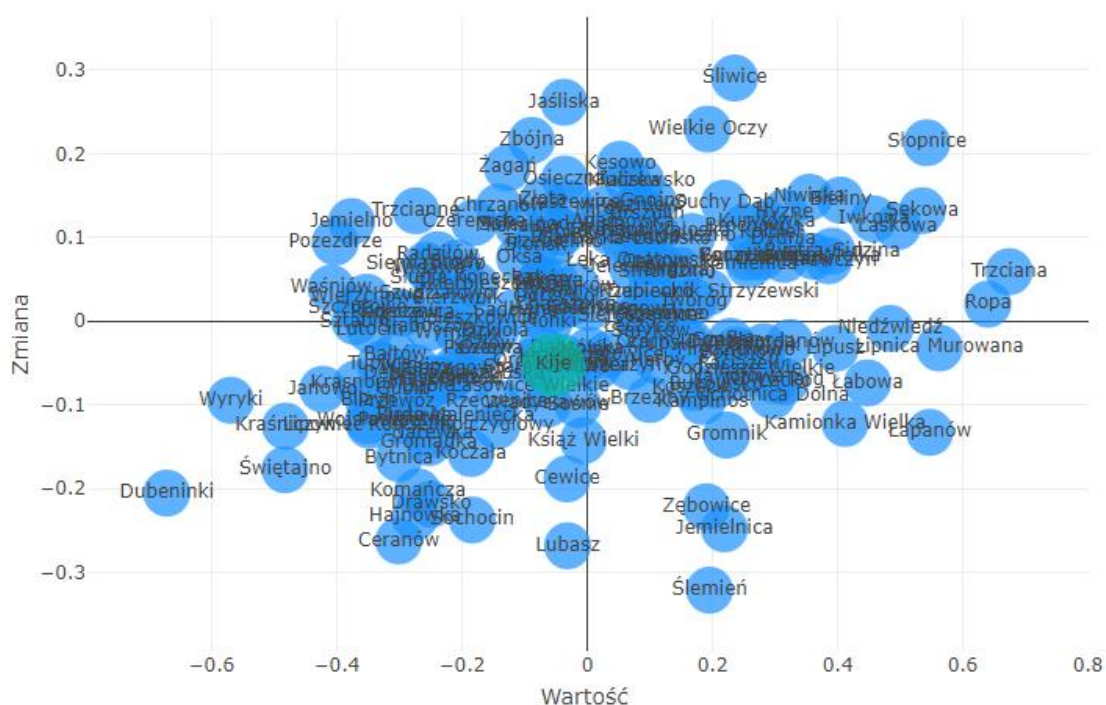

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Na rysunku 3 wskazano wartości wskaźnika rozwoju Gminy Kije w poszczególnych obszarach wymiaru społecznego w 2019 r. w odniesieniu do 2015 r. W przypadku Gminy Kije w 2019 r. gorzej niż w grupie porównawczej prezentowały się obszary 5, 8 i 9 natomiast obszar 7 wykazał poprawę w stosunku do 2015 r.

Na rysunku 4 zaprezentowana została pozycja Gminy Kije w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Jak zostało wskazane w metodyce opracowania Diagnozy, Gmina Kije należy, zgodnie z podziałem w Monitorze Rozwoju Lokalnego, do grupy J4_GW, czyli gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane.

Rysunek 4 Pozycja Gminy Kije w grupie porównawczej – wymiar społeczny

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Jak wynika z rysunku 4, Gmina Kije w wymiarze społecznym mieści się w IV ćwiartce (wartość: -0,15 zmiana: -0,10), co oznacza, iż sytuacja gminy jest gorsza niż średnia w grupie porównawczej i ulega pogorszeniu względem sytuacji w grupie porównawczej.

4. Gospodarka i rynek pracy

Sytuację gospodarczą Gminy Kije odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze tj. *liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców*. Na obszarze Gminy Kije w 2019 roku zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON było łącznie 627 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten wykazuje tendencję wzrostową, jednak w dalszym ciągu jest to wartość poniżej średniej w Polsce i województwie świętokrzyskim. W tabeli 7 przedstawiono wskaźniki gospodarcze w latach 2015–2019 w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski. Następnie wybrane wskaźniki zobrazowano na wykresach, przedstawiono między innymi trendy dla poszczególnych wskaźników gospodarczych dla Gminy Kije w latach 2015–2019 oraz porównanie do ww. jednostek terytorialnych.

Wartość wskaźnika *podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w Gminie Kije w latach 2015–2019 zwiększyła się o 16 i w ostatnim badanym roku wyniosła 105. Wynik ten w porównaniu do gmin sąsiednich (tabela 7) jest lepszy jedynie od wartości dla Gminy Imielno i jest dużo niższy niż średnia wojewódzka (158) i krajowa (196).

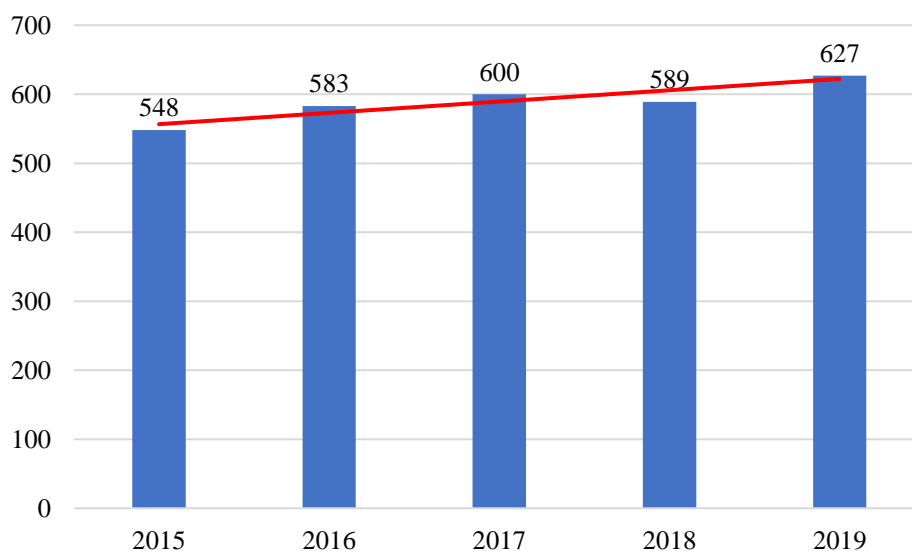
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności					Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym					Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym					Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	548	583	600	589	627	45	67	69	68	73	72	109	115	113	122	89	95	99	98	105	407	422	440	433	462
Miasto i Gmina Pińczów	748	764	774	774	797	61	62	66	64	61	97	100	107	105	101	119	122	125	127	132	536	542	549	554	574
Miasto i Gmina Chmielnik	654	673	714	750	806	58	84	100	90	98	94	137	163	148	161	105	109	116	123	133	516	535	573	606	653
Gmina Imielno	434	454	459	506	533	36	43	43	77	48	60	73	74	133	84	73	77	79	87	93	328	339	355	384	408
Gmina Sobków	602	608	619	655	703	41	57	65	78	81	66	92	105	128	135	97	97	101	108	116	506	513	523	550	593
Miasto i Gmina Morawica	936	981	1009	1070	1132	96	119	104	135	110	147	183	161	211	173	144	153	158	168	179	768	803	825	875	930
województwo świętokrzyskie	880	887	900	916	944	71	73	77	86	76	114	118	127	142	128	142	144	147	152	158	671	671	680	702	722
Polska	1089	1103	1121	1136	1175	94	91	94	102	99	150	147	154	169	165	174	178	183	188	196	773	772	781	810	837

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

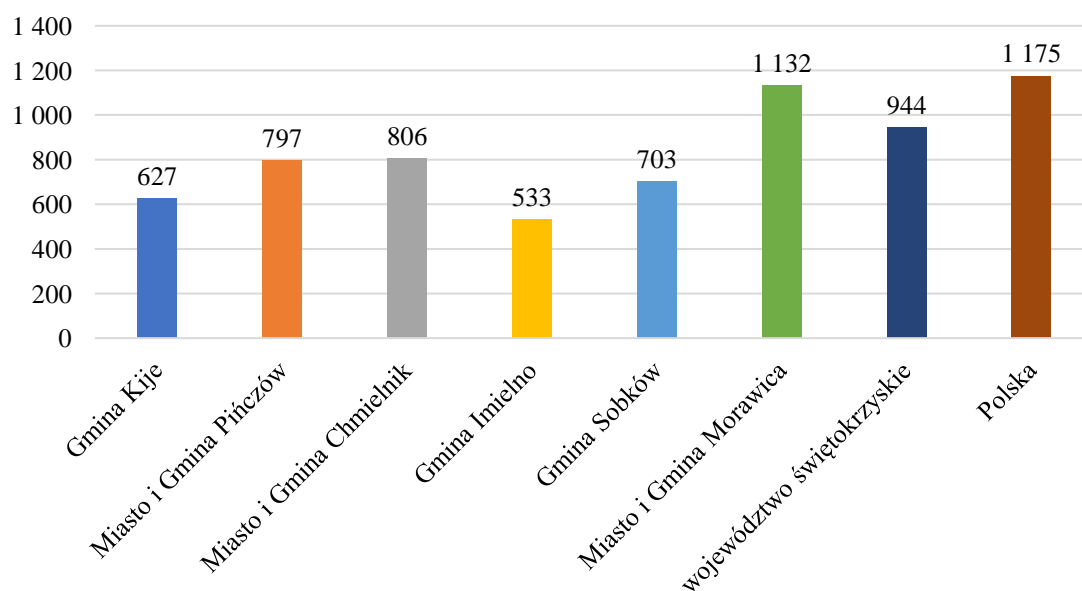
W Gminie Kije można zauważyć tendencję wzrostową podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności (wykres 9). W porównaniu do jednostek sąsiednich, województwa i Polski w 2019 roku – Gmina Kije wypadła gorzej, niższą wartość wskaźnika w analizowanym roku stwierdzono jedynie w Gminie Imielno (wykres 10).

Wykres 9 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku

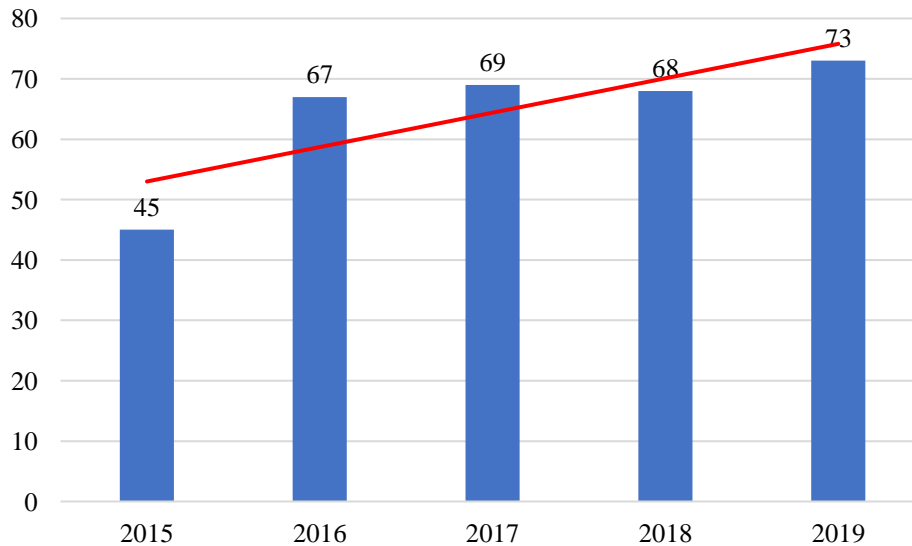

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W przypadku wskaźnika *jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności*, najwyższą wartość dla Gminy Kije zanotowano w ostatnim badanym roku, a przez resztę analizowanego okresu wartość wskaźnika ulegała wahaniom (wykres 11). W porównaniu do gmin sąsiednich, województwa i Polski (wykres 12) diagnozowana gmina w 2019 r. wypadła

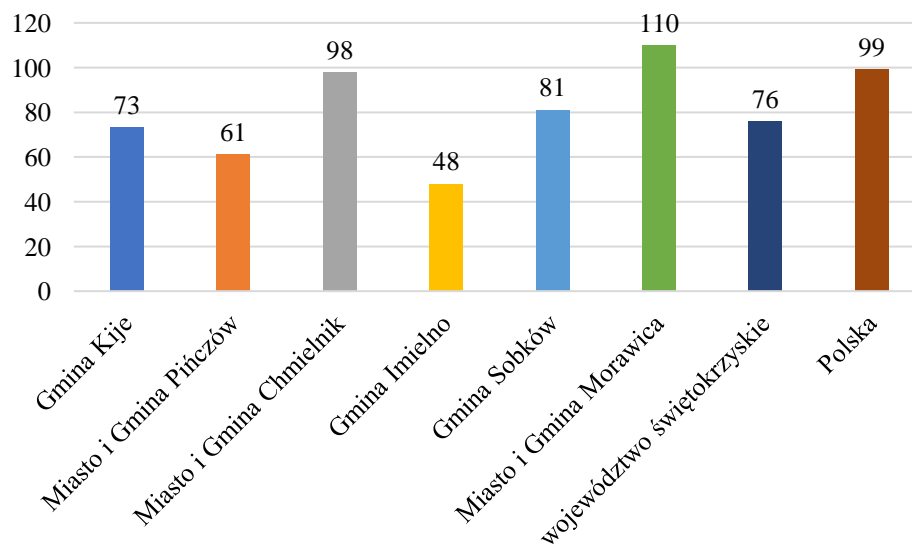
na średnim poziomie – niższą wartość wskaźnika zanotowano tylko w Gminie Pińczów (61) i Gminie Imielno (48).

Wykres 11 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

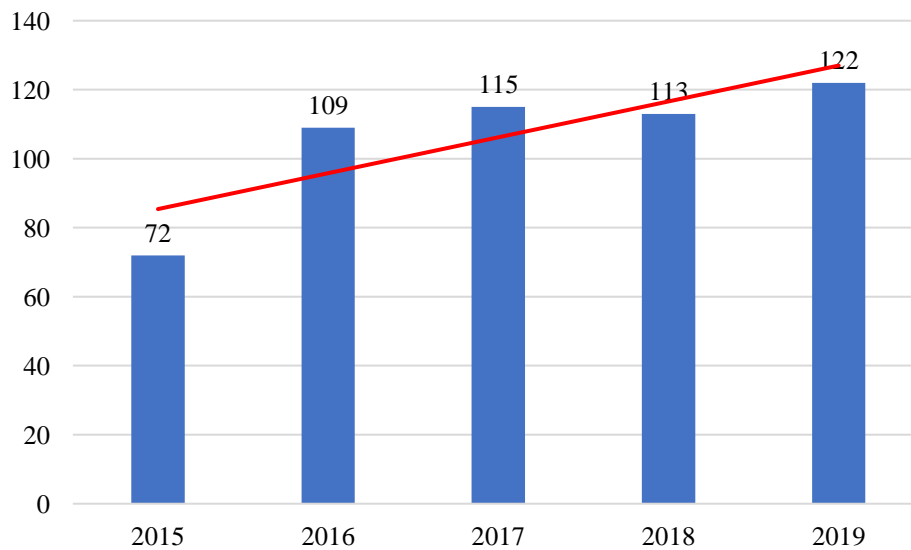
Wykres 12 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

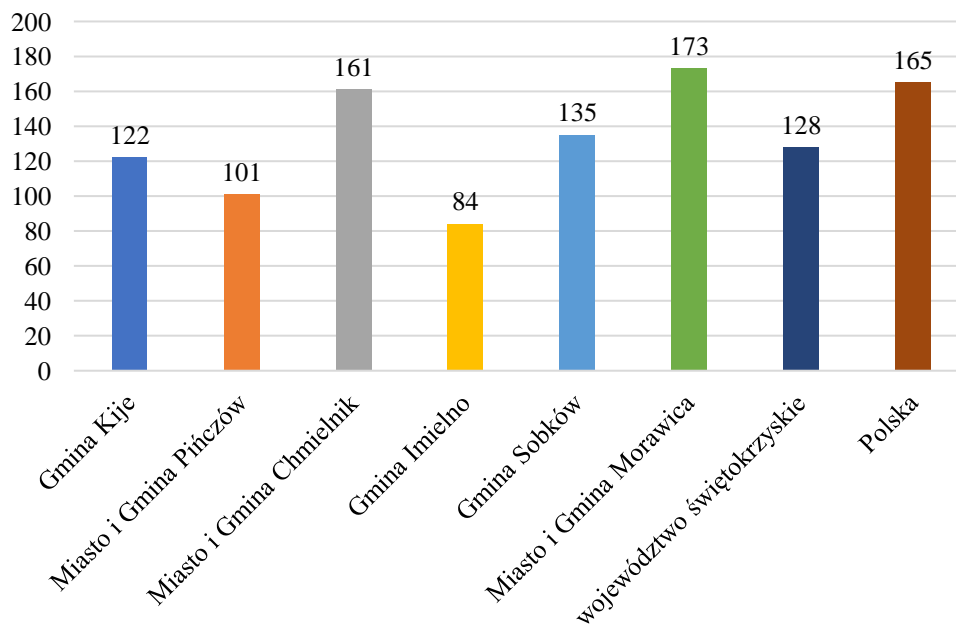
Wskaźnik *podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym* w 2019 roku wynosił dla Gminy Kije 122 (wykres 13). W porównaniu do średniej wojewódzkiej (128) i krajowej (165) diagnozowana gmina wypadła gorzej, natomiast w porównaniu do gmin sąsiednich, wartość tego wskaźnika była wyższa niż w Gminie Imielno (84) oraz Gminie Pińczów (101) – wykres 14.

Wykres 13 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

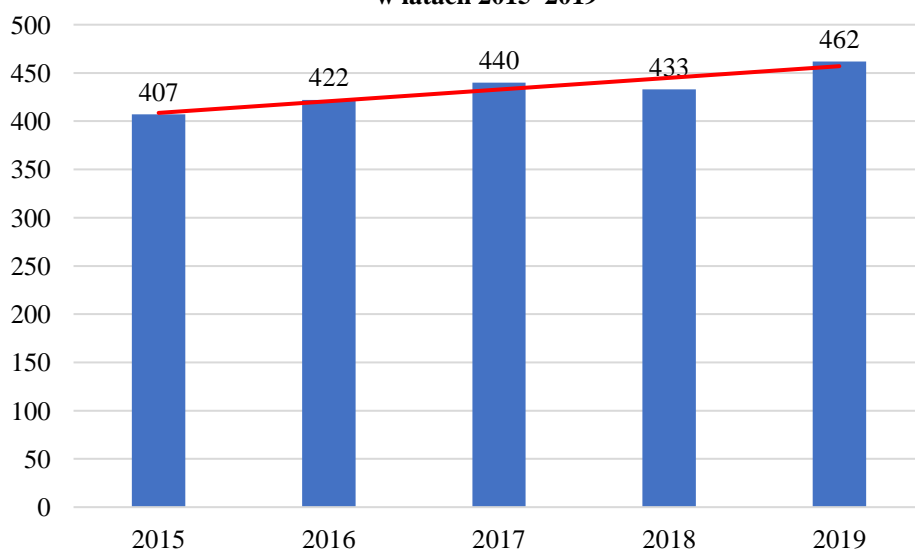
Wykres 14 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

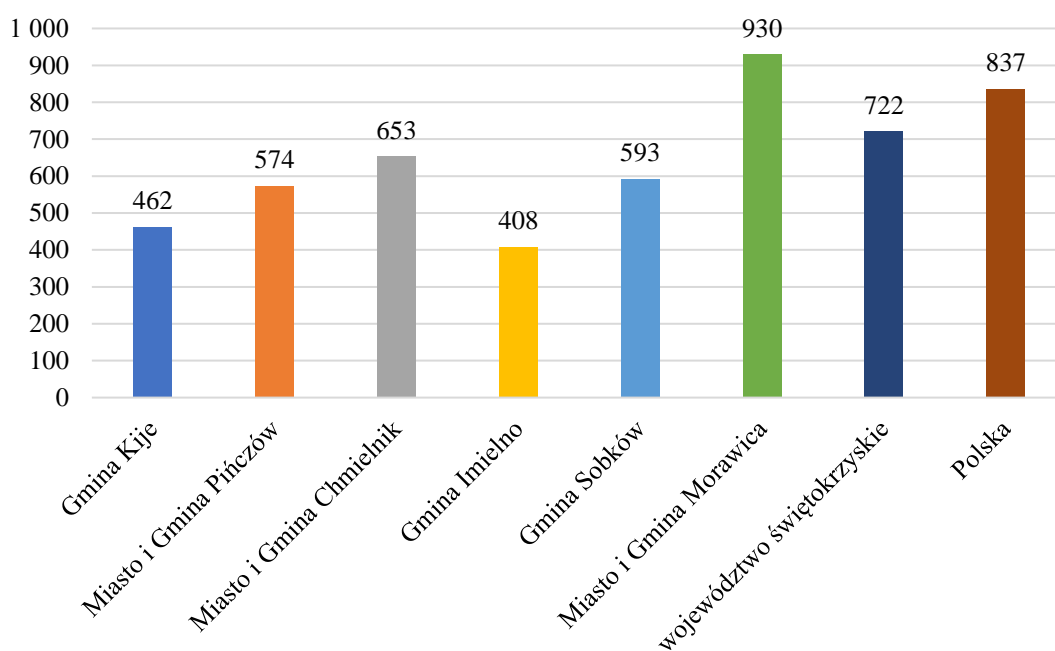
Wartość wskaźnika *osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców* na przestrzeni lat 2015–2019 ulegała wahaniom, jednak wykazywała trend wzrostowy i w ostatnim badanym roku wyniosła 462 (wykres 15). Jednakże tak jak wcześniejsze wskaźniki gospodarcze, wskaźnik ten był w 2019 r. niższy niż średnia w kraju (837) i w województwie świętokrzyskim (722) oraz w większości gmin sąsiednich – wykres 16.

Wykres 15 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

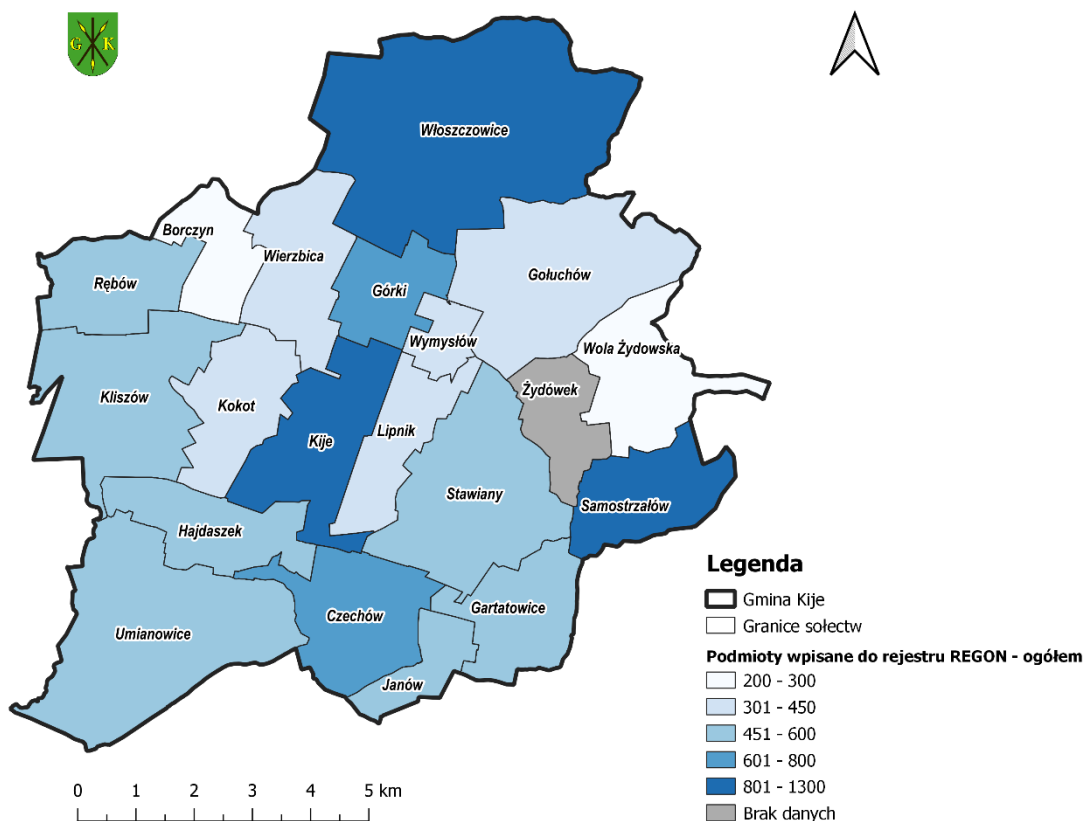

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z danych przedstawionych w tabeli 7 oraz wykresach 9–16 wynika, że pomimo wzrostowej tendencji w przypadku wskaźnika podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. na terenie Gminy Kije, występuje problem z nowo powstającymi podmiotami gospodarczymi, ilością osób w wieku produkcyjnym prowadzących działalność gospodarczą oraz osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców – wskaźniki dla gmin są niekorzystne w stosunku do większości porównywanych jednostek.

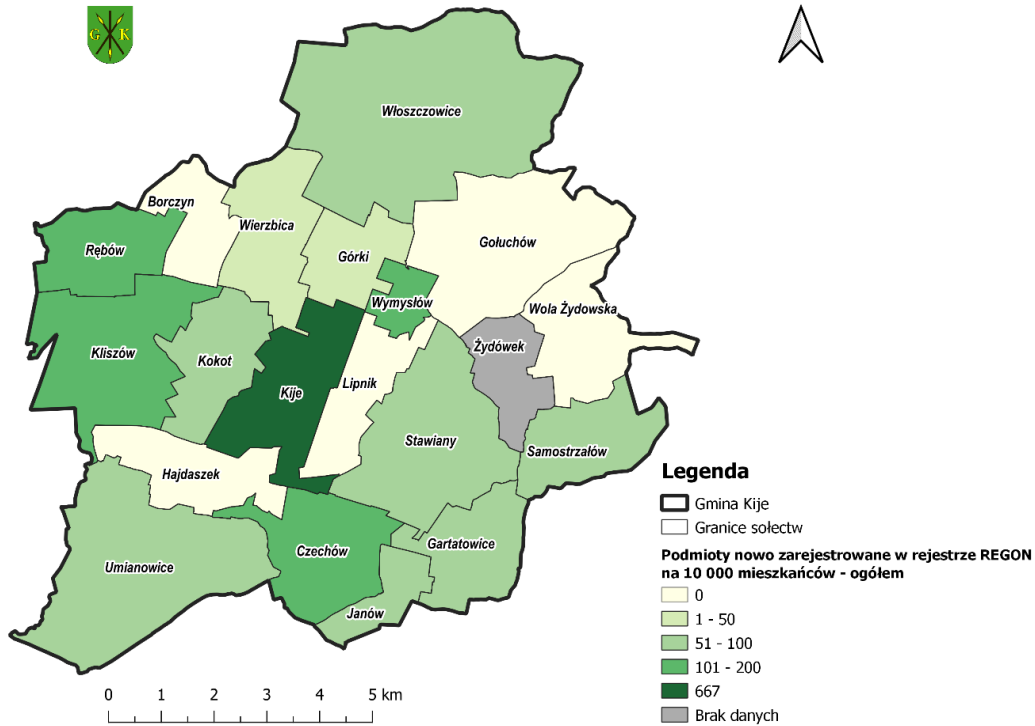
Na mapach 6–10 przedstawiono wartość wskaźników: *podmioty wpisane do rejestru REGON ogółem, nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. osób. Przedstawiono również wartości wskaźników w sektorze prywatnym: podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców, podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców – fundacje i organizacje społeczne oraz podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.* Na podstawie poniższych map można stwierdzić, że największe skupiska podmiotów wpisanych do rejestru REGON zlokalizowane są w sołectwach: Kije, Włoszczowice i Samostrzałów.

Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON ogółem w poszczególnych sołectwach Gminy Kije w 2019 roku

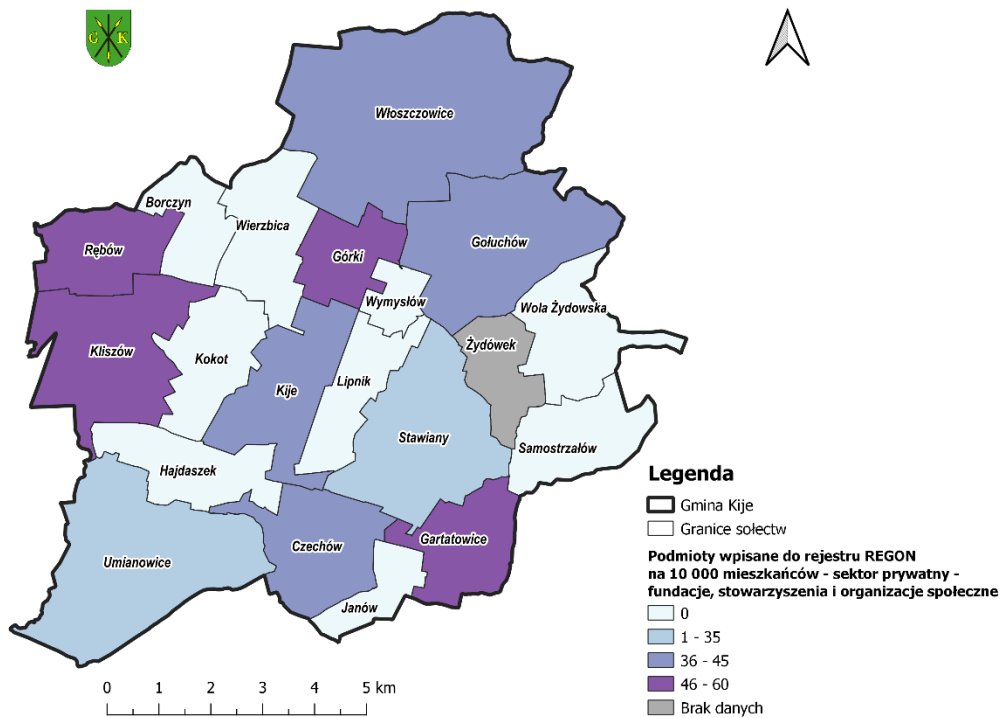
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 7 Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. osób w sołectwach Gminy Kije w 2019 roku

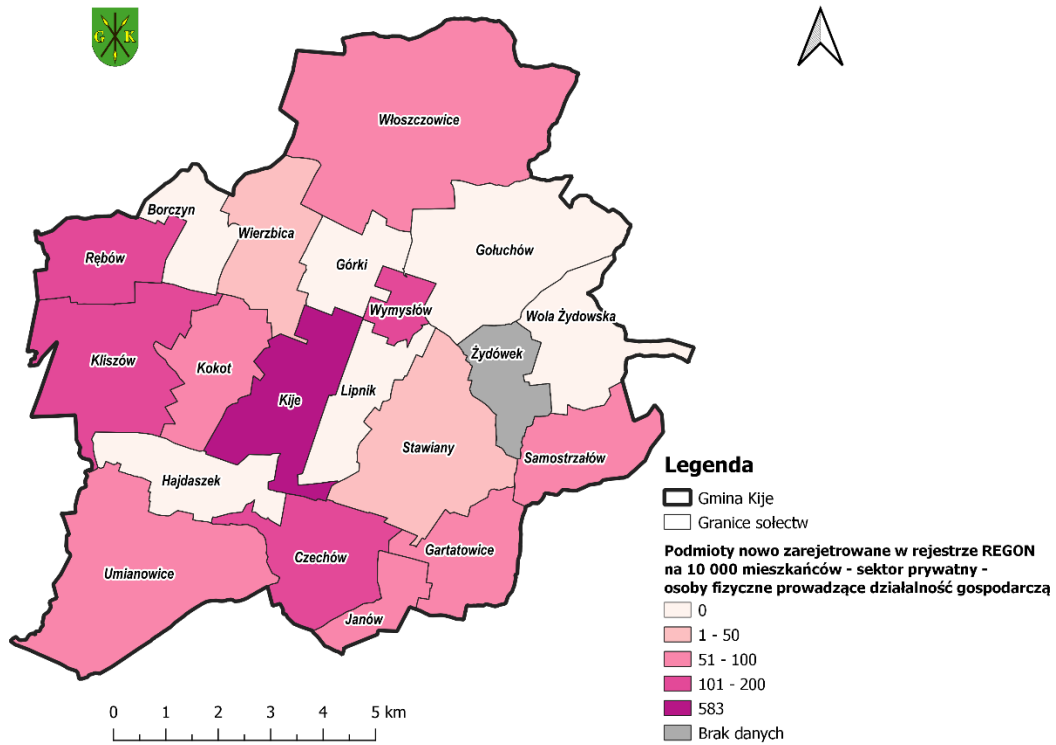
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 8 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w sołectwach Gminy Kije – sektor prywatny – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w sołectwach Gminy Kije w 2019 roku

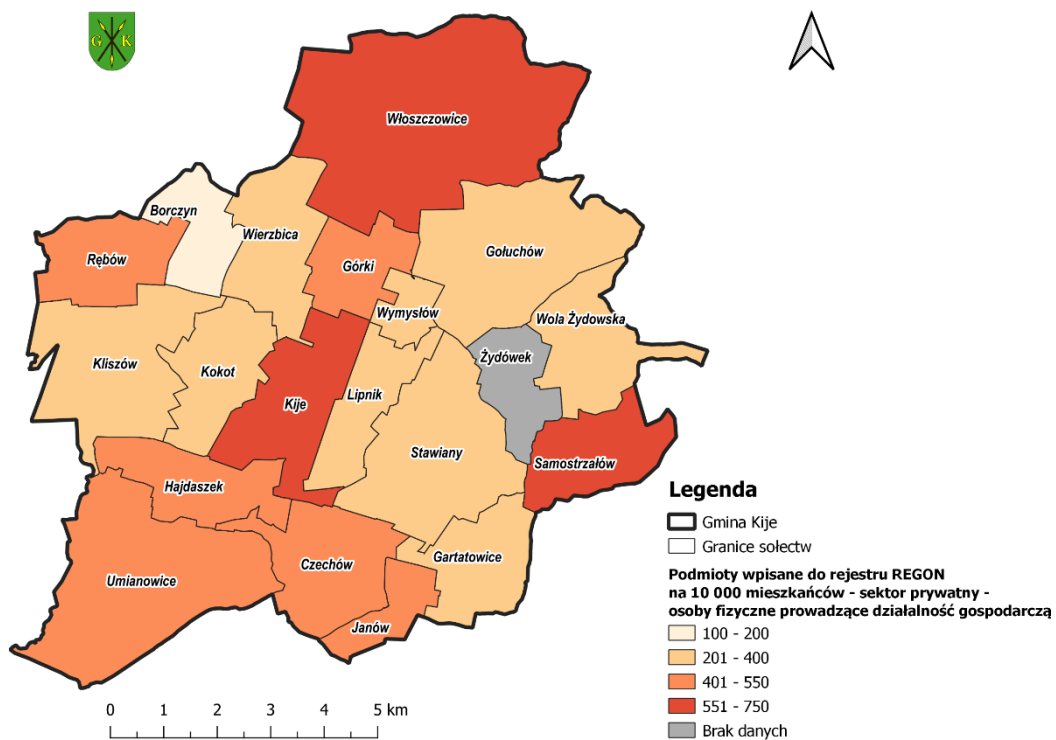
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 9 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców – sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Kije w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców – sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Kije w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza nowo rejestrowanymi podmiotami warto zwrócić uwagę na wskaźnik *udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON*. Na przestrzeni lat 2015–2019 widać wahania wartości wskaźnika w diagnozowanej gminie, jednak pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że w ostatnim badanym roku wskaźnik przyjął najniższą wartość spośród wszystkich analizowanych lat (4,7%) i była to wartość niższa niż średnia w województwie (5,3%) i Polsce (5,0%). Dane przedstawiono w tabeli 8.

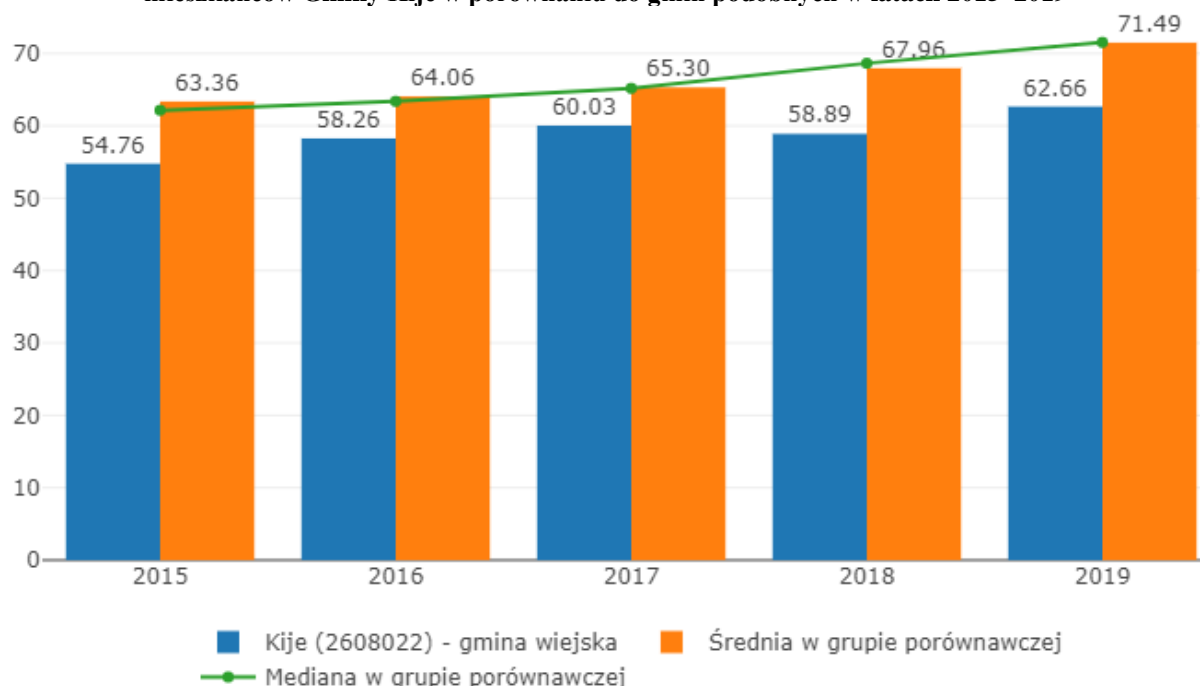
Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON dla Gminy Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	5,7	6,9	7,9	12,3	4,7
Miasto i Gmina Pińczów	7,1	7,1	6,7	8,6	4,9
Miasto i Gmina Chmielnik	9,9	7,8	8,8	7,3	5,6
Gmina Imielno	2,1	4,5	7,4	4,9	4,3
Gmina Sobków	8,2	8,5	8,0	5,8	4,9
Miasto i Gmina Morawica	8,3	8,1	8,0	7,0	4,3
województwo świętokrzyskie	7,4	7,5	7,3	7,6	5,3
Polska	7,0	6,9	6,7	7,6	5,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym ważnym wskaźnikiem obrazującym przedsiębiorczość mieszkańców gminy w stosunku do ludności z terenów gmin podobnych jest *liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców* (wykres 17). Z danych przedstawionych na wykresie wynika, że wartość wskaźnika przez cały badany okres była niższa niż w gminach podobnych, co świadczy o niskim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Kije.

Wykres 17 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców Gminy Kije w porównaniu do gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 20.12.2021r.

Poza wskaźnikami gospodarczymi, o rozwoju gospodarczym regionu świadczą również wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy, a więc wskaźniki dotyczące bezrobocia. Jednym z nich jest *udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym*, który na obszarze Gminy Kije wynosił w 2019 roku 4,7% i był wyższy niż średnia w Polsce (3,8%) oraz niższy niż w województwie świętokrzyskim (5,7%). W tabeli 9 przedstawiono wartości wskaźnika w latach 2015–2019 w porównaniu do innych jednostek terytorialnych. Wartość wskaźnika wahała się na przestrzeni lat, jednak widać ogólną tendencję malejącą, co jest pozytywną sytuacją. Gmina wypadła bardzo korzystnie na tle gmin sąsiednich – niższa wartość wskaźnika w 2019 roku wystąpiła tylko w Gminie Morawica (4,3%).

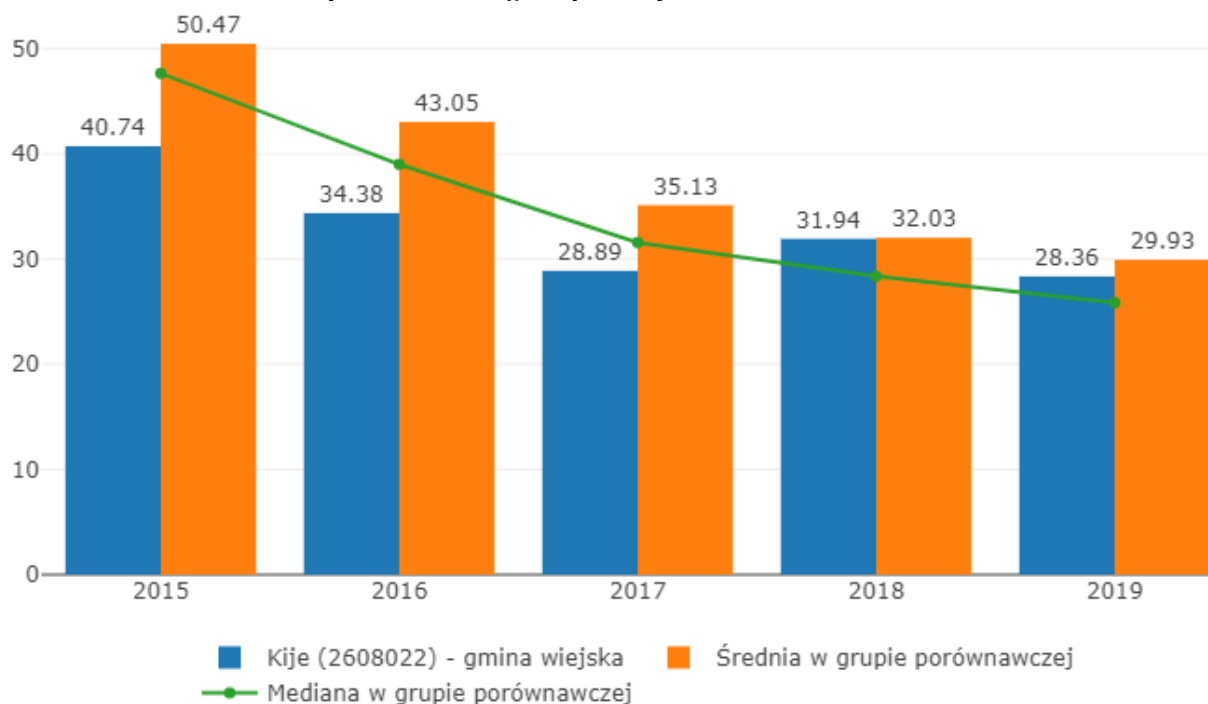
Kolejnym wskaźnikiem obrazującym sytuację gminnego rynku pracy jest *liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1 000 mieszkańców*. W porównaniu do gmin podobnych, Gmina Kije osiągnęła niższą wartość wskaźnika, który w diagnozowanym okresie wykazywał tendencję malejącą (wykres 18). Mimo tego, że z danych statystycznych wynika, iż sytuacja na rynku pracy w Gminie Kije jest korzystna, to badanie ankietowe ujawniło, że większość mieszkańców gminy nie ocenia jej dobrze.

Tabela 9 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Nazwa	Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	6,6	5,6	4,8	5,3	4,7
Miasto i Gmina Pińczów	6,2	5,8	5,0	5,0	5,0
Miasto i Gmina Chmielnik	9,9	8,9	6,8	6,6	5,8
Gmina Imielno	6,8	5,8	4,9	5,1	5,1
Gmina Sobków	9,9	8,9	4,9	6,6	5,8
Miasto i Gmina Morawica	6,8	5,4	4,4	4,3	4,3
województwo świętokrzyskie	8,5	7,4	6,1	5,9	5,7
Polska	6,5	5,6	4,6	4,2	3,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

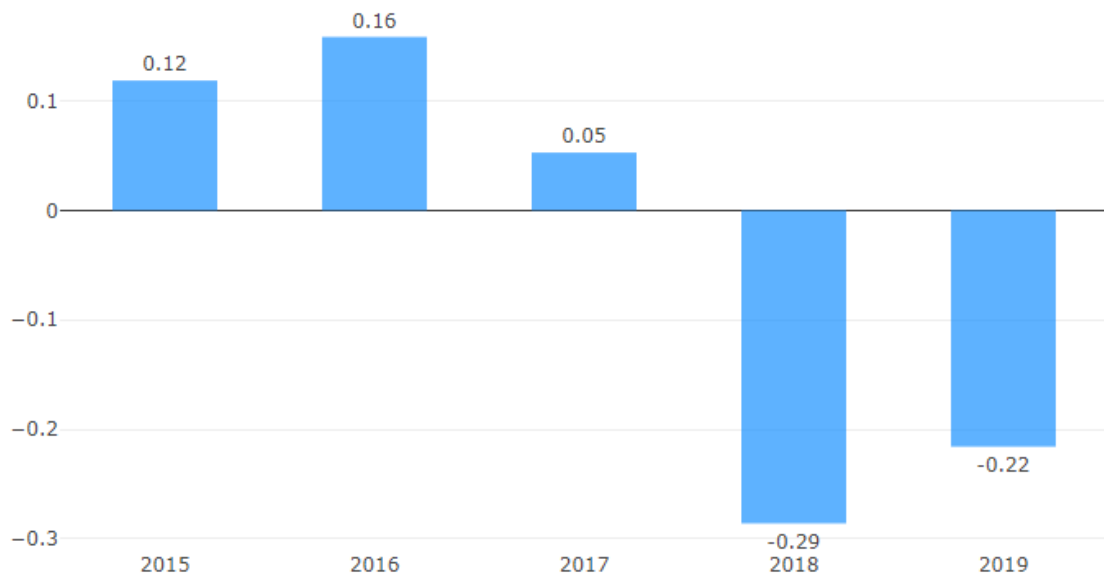
Wykres 18 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1 000 mieszkańców w Gminie Kije w porównaniu do gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 20.12.2021 r.

Na rysunku 5 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Kije w wymiarze gospodarczym. Na przestrzeni lat ulegał on wahaniom i w latach 2018–2019 osiągnął ujemną wartość.

Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju – wymiar gospodarczy w Gminie Kije w latach 2015–2019

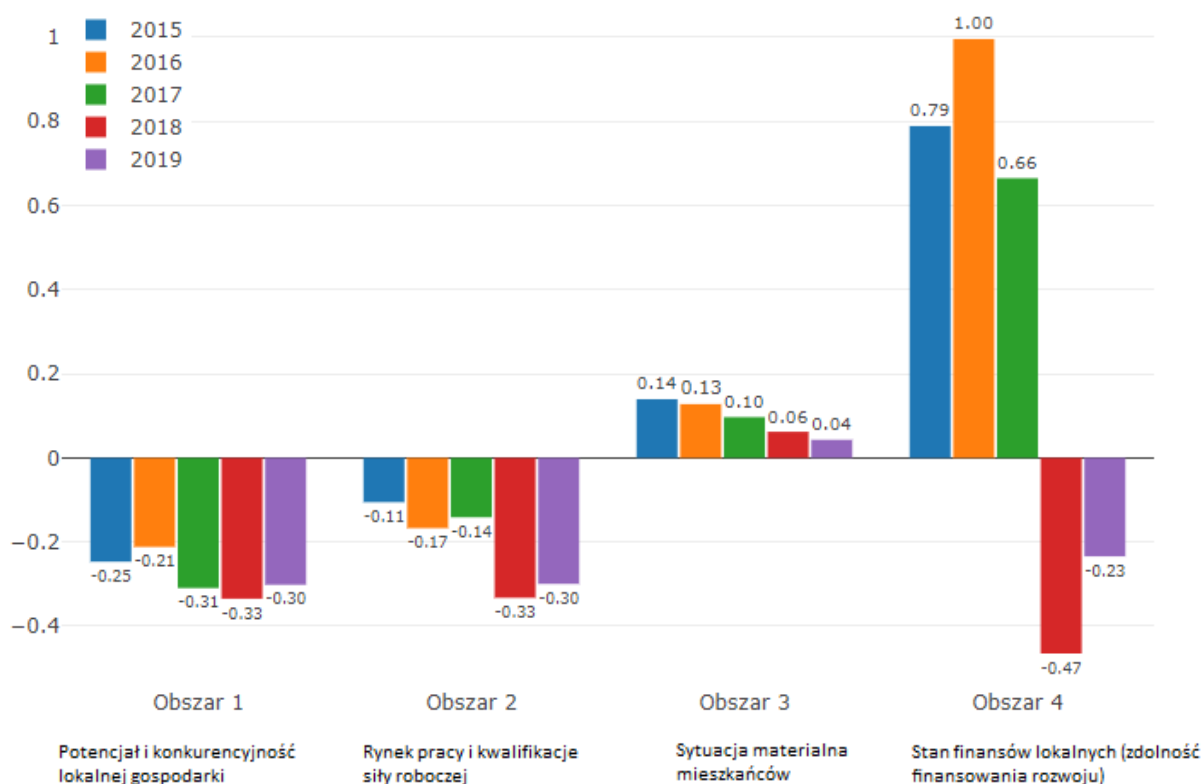
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Na wymiar gospodarczy składają się 4 obszary:

- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (Obszar 1);
- rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej (Obszar 2);
- sytuacja materialna mieszkańców (Obszar 3);
- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) (Obszar 4);

Wartości wskaźników w latach 2015–2019 w poszczególnych obszarach przedstawiono na rysunku 6.

Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju gospodarczego w latach 2015–2019 w Gminie Kije

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Gmina Kije w 2019 r. charakteryzowała się ujemnym wskaźnikiem rozwoju w wymiarze gospodarczym we wszystkich obszarach z wyjątkiem 3 – *sytuacja materialna mieszkańców*. Największy spadek wartości w latach 2015–2019 wystąpił w obszarze 4 *stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)*. Na tę sytuację wpłynęło obniżenie wartości następujących wskaźników:

- *udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem (w %) średnia 3-letnia* w 2015 roku: 21,71, w 2019 roku: 2,93;
- *dochody majątkowe przypadające na 1 mieszkańca w średniej 3-letniej* w 2015 roku: 955,57 zł, w 2019 roku: 137,74 zł.

Najgorszą sytuację można zaobserwować w obszarze 1 *potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki* oraz obszarze 2 *rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej*. W latach 2018–2019 oba obszary osiągnęły takie same wartości. Na niekorzystną sytuację w obszarze 1 wpływ miały wskaźniki:

- *kwota wydatków inwestycyjnych przypadająca na 1 mieszkańca* w 2015 roku: 1 357,74 zł, w 2019 roku: 288,46 zł;

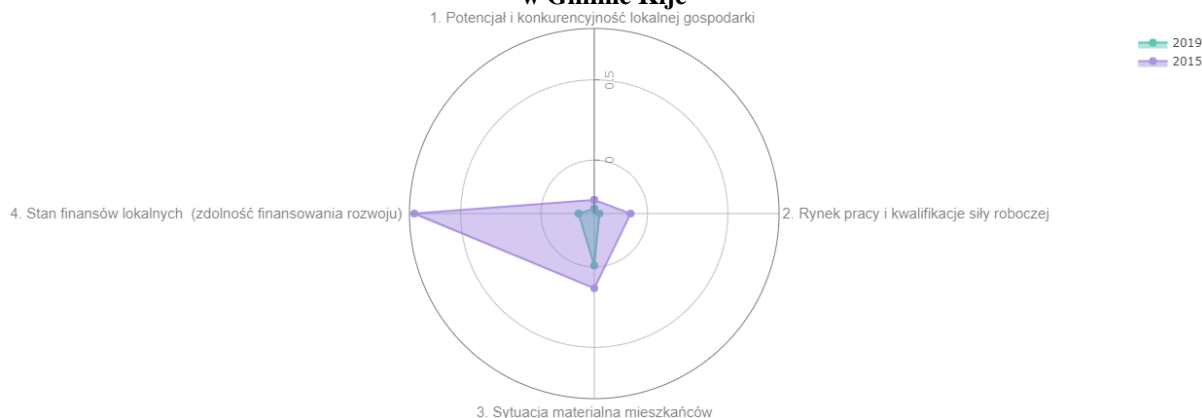
- wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z CIT przypadające na 1 000 osób w wieku produkcyjnym w 2015 roku: 8 894,19 zł, w 2019 roku: 3 952,00 zł.

Na niekorzystną sytuację w obszarze 2 miały wpływ następujące czynniki:

- zmiana liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym w ostatnich 5 latach (jako % ogólnej liczby mieszkańców) w 2015 roku: 0,18, w 2019 roku: -3,03;
- oferty pracy (stan na koniec roku) na 1 000 mieszkańców w 2015 roku: 1,47, w 2019 roku: 0,28.

Kolejnym zobrazowaniem rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. W przypadku Gminy Kije jedynie obszar 3 *sytuacja materialna mieszkańców* uzyskał wartość na poziomie grupy porównawczej w 2019 roku, pozostałe obszary osiągały wskaźniki ujemne, a wszystkie uległy pogorszeniu w stosunku do 2015 roku (rysunek 7).

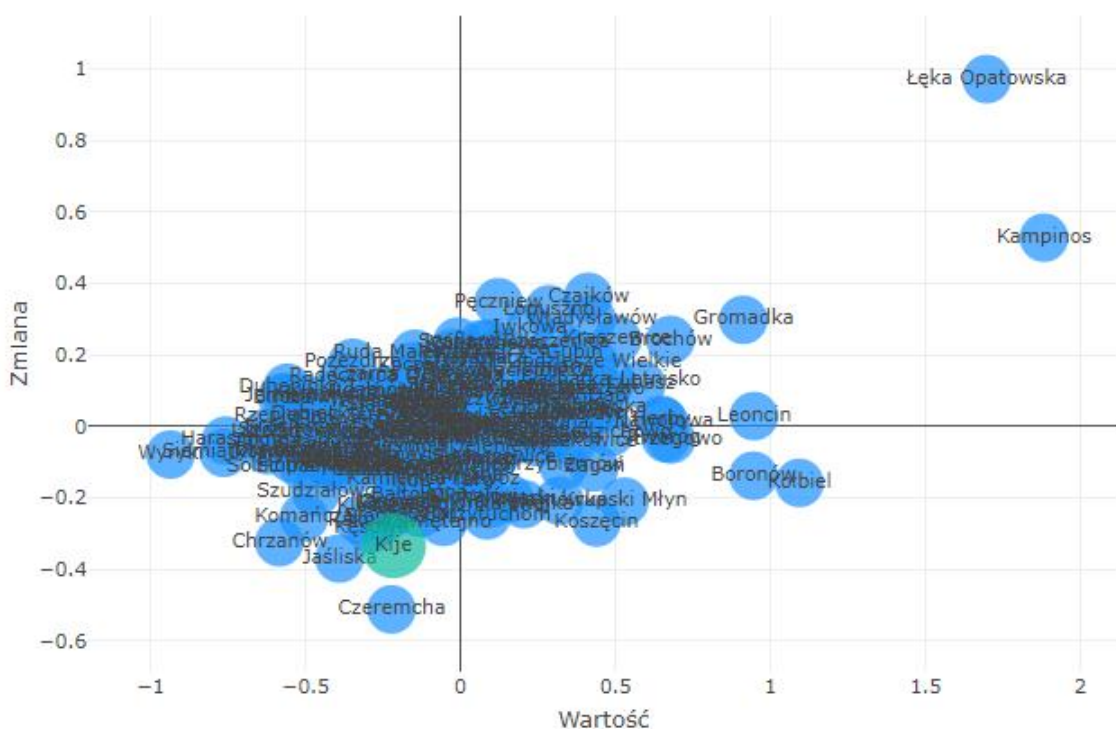
Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru gospodarczego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Kije

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Na rysunku 8 zaprezentowana została pozycja Gminy Kije w odniesieniu do gmin ze swojej grupy porównawczej. Pozycja opisywanej gminy znajduje się w IV ćwiartce (wartość: -0,23, zmiana: -0,34), co oznacza sytuację gorszą niż średnia w grupie porównawczej, z jednoczesnym pogorszeniem sytuacji względem grupy porównawczej. Reasumując – wskaźnik jest gorszy niż w grupie porównawczej.

Rysunek 8 Pozycja Gminy Kije w grupie porównawczej – wymiar gospodarczy

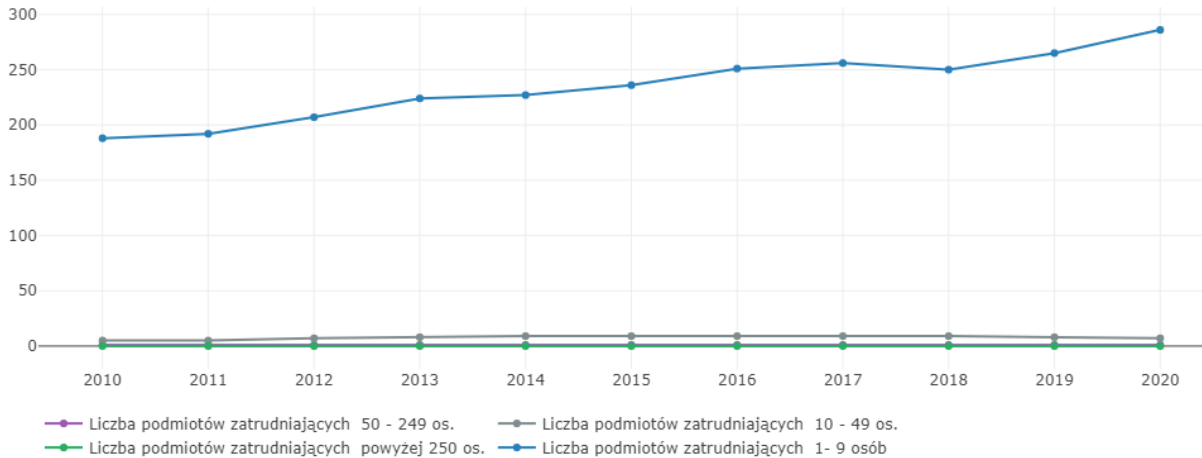
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Gmina Kije posiada łącznie niespełna 26 ha terenów inwestycyjnych zlokalizowanych na terenie miejscowości: Borchyn, Czechów, Gartatowice, Gołuchów, Górki, Kije, Kokot, Rębów, Samostrzałów, Stawiany, Umianowice, Wierzbica, Wola Żydowska, Wymysłów, Żydówek.

Sytuację gospodarczą w gminie odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze wymienione i opisane w niniejszej Diagnozie. Z roku na rok rośnie liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, jednakże nie jest to wyznacznik dobrej sytuacji gospodarczej, ponieważ stan finansów gminy jak i jej mieszkańców, czy gminny rynek pracy nie są zadowalające, a ogólny wskaźnik rozwoju gospodarczego gminy znalazł się na ujemnym poziomie. Według danych GUS i podmiotów według sekcji i działów PKD 2007, w 2019 r. w Gminie Kije najwięcej podmiotów zarejestrowanych było w „sekcji G” (65) odnoszącej się do handlu hurtowego i detalicznego; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego. Na drugim miejscu była „sekcja F” (59) odnosząca się do budownictwa, a co za tym idzie – robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków. Wartości w obu sekcjach utrzymują się na względnie stałym poziomie. Poza przeważającymi rodzajami prowadzonych działalności wg sekcji PKD, istotne jest również rozróżnienie podmiotów wg wielkości zatrudnienia. W Gminie Kije zdecydowanie przeważają podmioty małe, zatrudniające od 1 do 9 pracowników (w 2019 r. około 96% podmiotów). Na

drugim miejscu są podmioty zatrudniające 10–49 pracowników (w 2019 r. około 3% podmiotów). W gminie funkcjonuje także podmiot większy, zatrudniający 50–249 osób (w 2019 r. około 0,5 %). Dane w tym zakresie przedstawiono na wykresie 19.

Wykres 19 Podmioty według wielkości zatrudnienia w Gminie Kije w latach 2010–2020

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 20.12.2021 r.

Do największych pracodawców na terenie Gminy Kije należą:

- „PASSA” spółka z o.o. – firma z branży usługowej zajmująca się hurtową sprzedażą drewna, materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego, znajduje się we Włoszczowicach;
- Przedsiębiorstwo wielobranżowe „KON-MET” spółka z o.o. w miejscowości Hajdaszek;
- Vectio Transport spółka z o.o. – firma zajmująca się transportem drogowym towarów, znajduje się we Włoszczowicach;
- Solar Energy Park spółka z o.o. – firma z branży fotowoltaicznej z siedzibą w Kijach.

5. Środowisko naturalne i infrastruktura

Środowisko naturalne inaczej nazywane także środowiskiem przyrodniczym to całokształt powiązanych ze sobą elementów otoczenia organizmów (abiotyczne i biotyczne)². Charakterystyczną cechą środowiska naturalnego jest jego równowaga. O środowisku naturalnym możemy więc mówić wtedy, gdy dany zbiór czynników środowiskowych pozostaje w stanie równowagi biologicznej. Środowisko przyrodnicze to twór natury, w mniejszym lub większym stopniu przekształcony jednak przez działalność człowieka³.

Ochrona środowiska naturalnego polega między innymi na racjonalnym gospodarowaniu elementami i zasobami przyrody. Poza tym jej głównym założeniem jest zapobieganie zanieczyszczeniom środowiska oraz sukcesywne usuwanie tych już powstałych. Dokonuje się tego m.in. poprzez budowę oczyszczalni ścieków, nadawanie szczególnie wartościowym terenom statusu parków i rezerwatów, czy segregowanie odpadów i recykling w celu ponownego wykorzystania surowców. Narzędziem w walce o lepszy stan środowiska naturalnego jest także poszerzanie świadomości zachodzących procesów i wpajanie dobrych nawyków oraz postaw proekologicznych⁴.

Na obszarze Gminy Kije zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody⁵:

- 2 parki krajobrazowe: Szaniecki Park Krajobrazowy, Nadnidziański Park Krajobrazowy;
- 4 obszary chronionego krajobrazu: Chmielnicko-Szydłowski, Nadnidziański, Szaniecki, Włoszczowsko-Jędrzejowski;
- 1 stanowisko dokumentacyjne: Wyrobisko poeksploatacyjne gipsów;
- 3 obszary Natura 2000: Ostoja Stawiany, Ostoja Nidziańska, Dolina Nidy;
- użytek ekologiczny Umianowice.

Mapa 11 stanowi graficzne zobrazowanie form ochrony przyrody na terenie Gminy Kije.

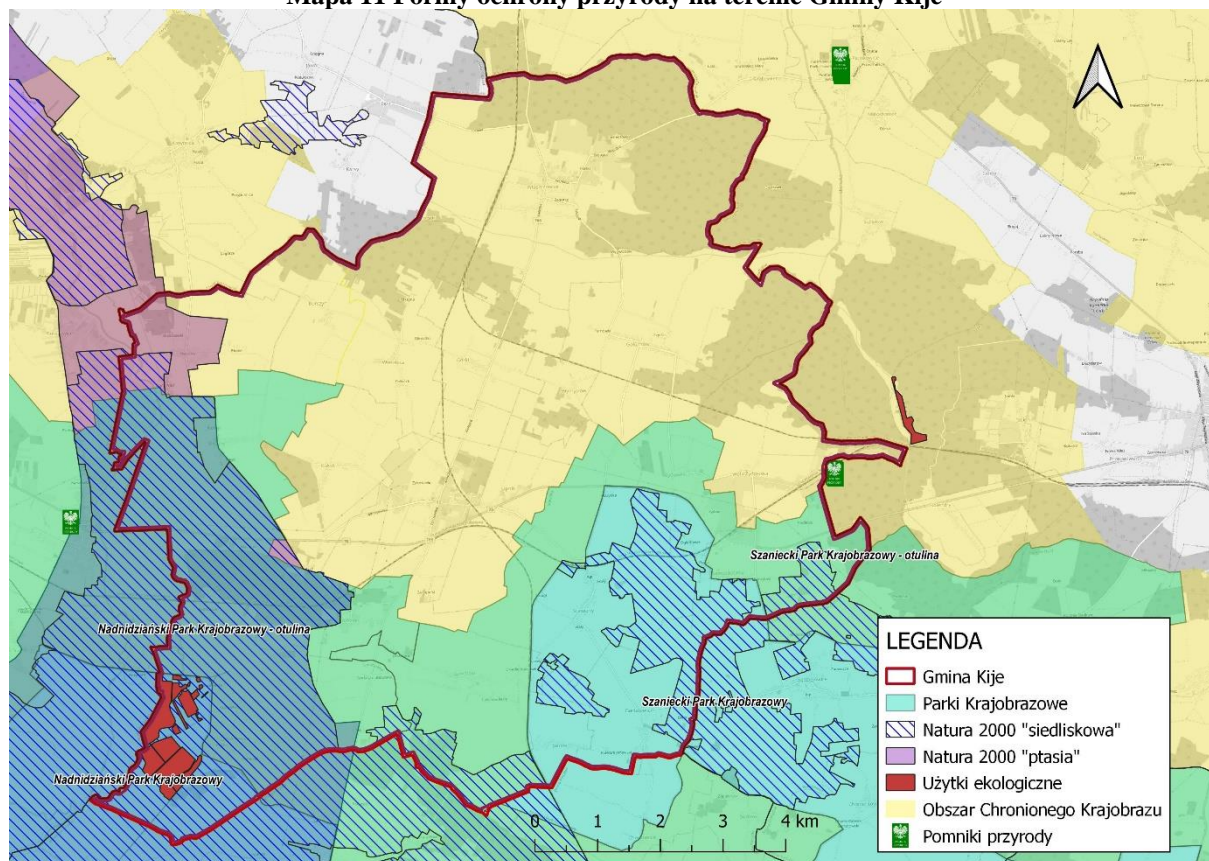
² Encyklopedia PWN, encyklopedia.pwn.pl, inf. z dnia 20.12.2021 r.

³ Portal Ekologia.pl, ekologia.pl/wiedza/slowniki/leksykon-ekologii-i-ochrony-srodowiska/srodowisko-naturalne, inf. z dnia 20.12.2021 r.

⁴ jw.

⁵ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

Mapa 11 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Kije

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, cfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Obszar Natura 2000 Ostoja Stawiany jest w niemal 2/3 zajęty przez siedliska rolnicze, a w 1/3 przez łąki i zarośla. Ostoja położona jest w obrębie mezoregionu Pogórze Szydłowskie oraz w zachodniej części Niecki Połanieckiej, na tzw. Płaskowyżu Stanieckim. Rzeźba terenu jest słabo rozwinięta, północna część jest poprzecinana garbami i dolinkami. Charakterystycznym elementem tego terenu są formy krasu, które rozwinęły się w utworach miocenkich, głównie w gipsach, ale też i w wapieniach. Przez obszar przepływają liczne rzeczki i strumienie o niewielkich przepływach i długości. Ostoja Stawiany zabezpiecza występowanie muraw kserotermicznych i stanowi połączenie pomiędzy tymi siedliskami na Ponidziu i w Obszarze Chęcińskim. Występuje tu 9 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG; jest też liczna populacja Staroduba łąkowego. Ponadto występuje wiele roślin należących do zagrożonych i rzadkich na terenie kraju. Niewielki obszar, obfitujący w torfianki, leje krasowe i zalane kamieniołomy, jest najważniejszą w regionie ostoją dla ochrony Traszki grzebieniastej, ponieważ obejmuje bardzo silną populację tego gatunku.

Łąki na terenie ostoi zasiedla Modraszek telejus i Poczwarówka zwężona oraz trzy inne chronione gatunki mięczaków⁶.

Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska obejmuje naturalną dolinę Nidy wraz z przylegającymi do niej płaskowyżami i stanowi fragment większego regionu Ponidzia. Występuje także rzeźba krasowa związana z pokładami wapienia i gipsu w podłożu. Znajdują się tu liczne jaskinie, leje krasowe oraz wywierzyska, a płaskowyże porastają murawy kserotermiczne. Obszar jest słabo zalesiony, miejscami porośnięty przez olsy lub bór świeży. Występuje aż 17 siedlisk chronionych w Europie, m.in. torfowiska nakredowe, wysokie, alkaliczne i przejściowe, wydmy śródlądowe z murawami szczotlichowymi, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe i murawy kserotermiczne. Na terenie obszaru występuje kilka gatunków nietoperzy – Mopek, Gacek brunatny, Borowiec wielki, 30 gatunków chronionych w Europie ptaków, liczne gatunki chronionych gadów i płazów, a także cenne gatunki motyli⁷.

Obszar Natura 2000 Dolina Nidy stanowi dolina rzeki o szerokości 2–3 km, a wyjątkowo 6 km – koło miejscowości Umianowice, gdzie tworzy się delta wsteczna. Charakterystyczne dla doliny są meandry rzeczne i starorzecza. Na znacznym obszarze występują łąki kośne przechodzące w miejscach zabagnionych w turzycowiska. Przy starorzeczach i oczkach wodnych występują zespoły szuwarowe, a w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki szuwar mannowy. Ponadto w bezpośrednim sąsiedztwie koryta występują zarośla wierzbowe i olsy, a także sporadycznie zespoły łąkowe. W okresie wiosennym i letnim wzbierająca rzeka tworzy rozległe rozlewiska. Dolina Nidy jest ostoją ptasią o randze europejskiej (E 62). Na jej terenie występuje co najmniej 30 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK)⁸.

Obszar Gminy Kije w stosunku do średnich wartości dla województwa świętokrzyskiego (28,90%) i kraju (30,26%) jest zalesiony w niewielkim stopniu (19,50%) i wykazuje niemal najniższy udział % gruntów leśnych również w stosunku do gmin sąsiednich – niższy udział stwierdzono jedynie w Gminie Imielno, co zostało przedstawione w tabeli 10.

⁶ jw.

⁷ jw.

⁸ Serwis internetowy Towarzystwa Badań i Ochrony Przyrody, natura2000.tbop.org.pl

Tabela 10 Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Jednostka terytorialna	Grunty leśne
	ogółem
Gmina Kije	19,50
Miasto i Gmina Pińczów	21,29
Miasto i Gmina Chmielnik	20,27
Gmina Imielno	11,09
Gmina Sobków	23,33
Miasto i Gmina Morawica	26,72
województwo świętokrzyskie	28,90
Polska	30,26

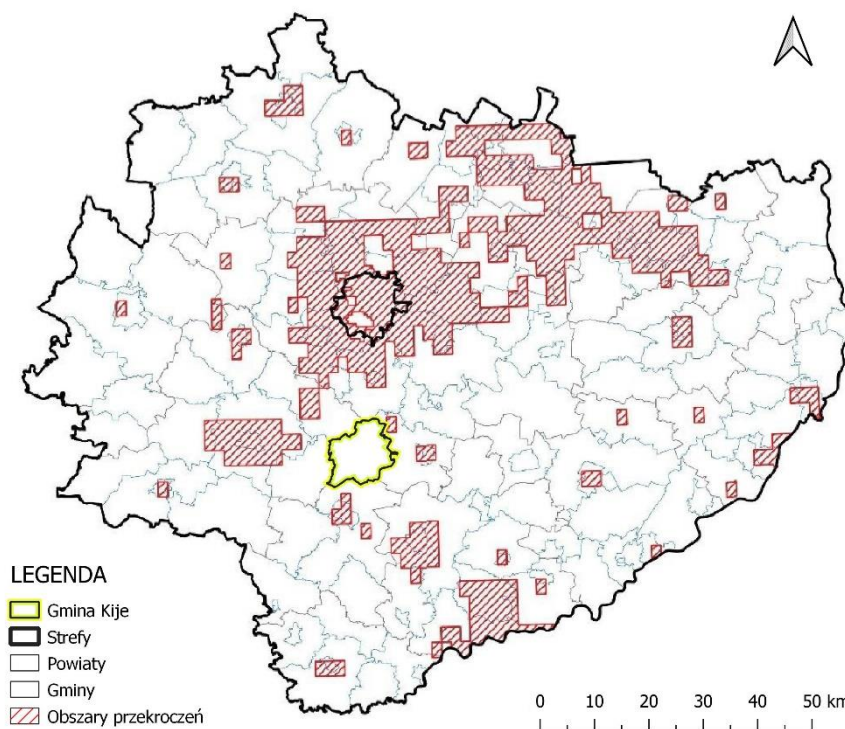
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rozpatrując kwestię środowiska naturalnego, warto zwrócić uwagę na jakość powietrza. Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie corocznie opracowywanych raportów przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach, dotyczących oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim⁹. W opracowaniu pn. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2020*, oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. W województwie świętokrzyskim wydzielono dwie strefy: Miasto Kielce i świętokrzyską. Gmina Kije należy do strefy świętokrzyskiej. W ocenie pod kątem ochrony zdrowia wykorzystano zweryfikowane serie roczne pomiarów z automatycznych stanowisk pomiarowych: 9 – dwutlenku siarki, 13 – dwutlenku azotu, 5 – tlenku węgla, 5 – benzenu, 7 – ozonu, 3 – pyłu zawieszonego PM10, 3 – pyłu zawieszonego PM2,5 oraz z manualnych stanowisk pomiarowych: 22 – pyłu zawieszonego PM10, 6 – pyłu zawieszonego PM2,5, 6 – metali ciężkich w pyle PM10, tj. ołowiu, kadmu, arsenu, niklu oraz 22 – benzo(a)pirenu w pyle PM10. Średnia roczna wartość poziomu docelowego wskaźnika BaP(PM10) została w 2020 r. przekroczona na każdym stanowisku pomiarowym, w obu strefach województwa świętokrzyskiego. Dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia ustanowiono dwa rodzaje kryteriów: poziom docelowy wynoszący 120 µg/m³ i odnoszony do wartości maksymalnej średniej 8-godzinnej w dobie, który nie powinien być przekroczony w ponad 25 dobach w roku kalendarzowym, oraz poziom celu długoterminowego, który określa to samo stężenie ozonu, co poziom docelowy, jednak nie powinien być przekroczony w żadnej dobie w roku kalendarzowym. Obie strefy

⁹ *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim – raport wojewódzki za rok 2020*, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Kielce 2021.

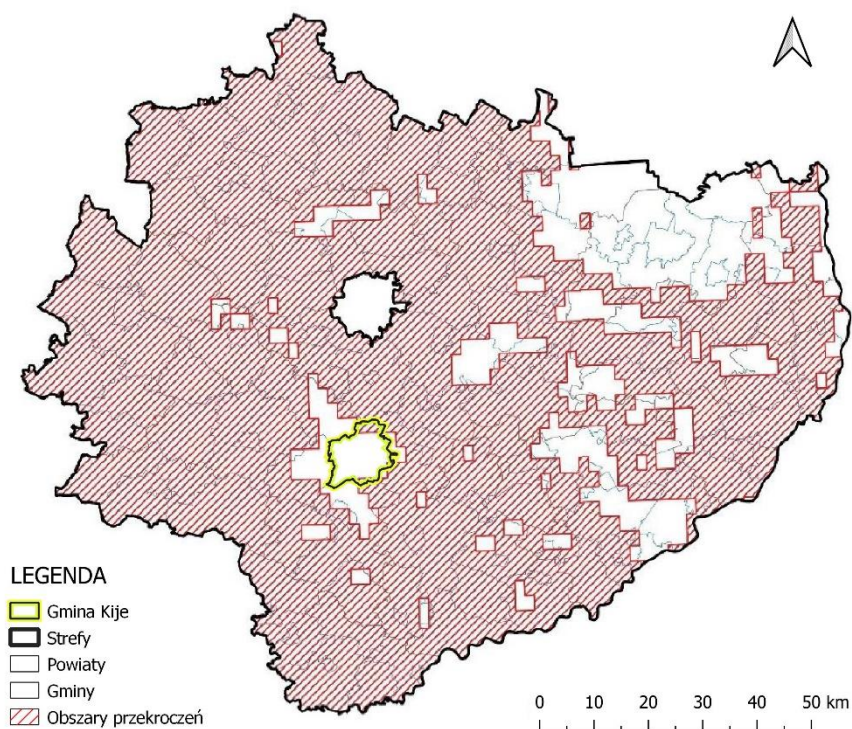
w województwie świętokrzyskim uzyskały klasę A i D2 w zakresie norm ustalonych dla ozonu pod kątem ochrony zdrowia. Pomiary pyłu zawieszonego PM10 w 2020 roku na terenie województwa świętokrzyskiego wykazały, że stężenia dotrzymywały obowiązujące poziomy dopuszczalne określone dla 24 godzin i dla roku. Dlatego obie strefy w województwie zaliczone zostały do klasy A. Oceny rocznej pod kątem pyłu PM2,5 dokonano w odniesieniu do poziomu dopuszczalnego dla fazy II, wynoszącego $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, który powinien zostać osiągnięty do 1 stycznia 2020 roku. Poprzednią podstawową normą dla pyłu zawieszonego PM2,5 był poziom dopuszczalny dla fazy I, wynoszący $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$, który powinien zostać osiągnięty do 1 stycznia 2015 roku. Główny wynik niniejszej oceny, decydujący o działaniach dla strefy, stanowi zatem klasyfikacja, dla której stosuje się nazewnictwo klas A1 oraz C1. Natomiast klasyfikacja dla poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5 fazy I (klasa A i C) funkcjonuje w ocenie dodatkowo. Wyniki pomiarów za 2020 rok wykazały, że zarówno strefa Miasto Kielce jak i strefa świętokrzyska zostały zaliczone do klasy A1 z uwagi na dotrzymywanie normy pyłu PM2,5 dla fazy II. Przekroczenia poziomów obu wskaźników zostały przedstawione na mapach 12 i 13. Na terenie Gminy Kije nie zanotowano przekroczeń lub obejmowały one niewielki fragment gminy.

Mapa 12 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w województwie świętokrzyskim w 2020 roku

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2020, str. 80*

Mapa 13 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu w województwie świętokrzyskim w 2020 roku (ochrona zdrowia)

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2020, str. 58

Dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} poziom dopuszczalny dla fazy I wynoszący 25 µg/m³ oraz poziom dopuszczalny dla fazy II wynoszący 20 µg/m³ nie został przekroczony. Wyniki pomiarów za 2020 rok wykazały, że zarówno strefa Miasto Kielce jak i strefa świętokrzyska zostały zaliczone do klasy A1 z uwagi na dotrzymanie norm pyłu PM_{2,5} dla fazy I i II. Obie strefy spełniają wymogi klasy A, z uwagi na nieprzekraczanie poziomu dopuszczalnego dla ołowiu w pyłe PM₁₀.

Na terenie Gminy Kije znajdują się liczne złoża surowców mineralnych¹⁰: w sołectwie Górki (bentonity i ły bentonitowe) i w sołectwie Gartatowice (gipsy i anhydryt), których eksploatacja jest zaniechana. Złoże w Gartatowicach położone jest w obszarze Natura 2000 Ostoja Stawiany, co uniemożliwia jego eksploatację w przyszłości. Pozostałe, nieudokumentowane złoża surowców mineralnych występujące na terenie gminy:

- Margle i wapienie – ich wydobycie zostało zaniechane ze względu na złą jakość surowca (eksploatacja odbywała się jedynie na potrzeby lokalne);
- ły sarmatu – występują w okolicy miejscowości Wola Żydowska, uznane za nieprzydatne ze względu na złą jakość złoża;

¹⁰ Centralna Baza Danych Geologicznych, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, geoportal.pgi.gov.pl

- Lessy – okolice miejscowości Kokot i Umianowice, zła plastyczność surowca;
- Surowce okruczowe czwartorzędu – utwory piaszczysto-żwirowe plejstocenu i holoceny. Są to piaski średnio i gruboziarniste, z często występującymi otoczkami, mające zastosowanie w zaprawach budowlanych, produkcji betonu oraz jako kruszywo drobne drogowe;
- Torfy – zlokalizowane w dolinie Morawki i Nidy (okolice Umianowic). Dodatkowo w rejonie Gartatowic istnieje perspektywiczny obszar występowania złóż gipsu. Teren ten nie jest zbadany i zasoby nie są udokumentowane, a granica lokalizacji potencjalnego złoża jest tylko przybliżona.

W tabelach 11–13 przedstawione zostały wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem oraz w działach: ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu; oświetlenie ulic, placów i dróg; gospodarka ściekowa i ochrona wód; gospodarka odpadami komunalnymi.

Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca (tabela 11) w 2019 r. w Gminie Kije były na niskim poziomie (319,8 zł) w stosunku do gmin sąsiednich, niższym niż średnia dla Polski (505,8 zł) i niższym niż średnia dla województwa (460,8 zł). Na przestrzeni analizowanych lat widnieją duże różnicowania w wydatkach na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (tabela 12) – w 2019 roku Gmina Kije (0,0 zł) miała niższe wartości wskaźników w porównaniu do średniej w Polsce (33,6 zł) i województwie (61,9 zł). Natomiast w wydatkach na gospodarkę ściekową i ochronę wód w przeliczeniu na 1 mieszkańca (tabela 13) Gmina Kije wypadła pozytywnie na tle gmin sąsiednich, gdyż w 2019 r. wyniosły one 86,5 zł, podczas gdy średnia dla województwa to 92,6 zł, a dla Polski 74,4 zł. Spośród gmin sąsiednich jedynie Gmina Morawica osiągnęła lepszy wynik (561,8 zł). Wydatki na gospodarkę odpadami komunalnymi w gminie w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 roku wyniosły 123,5 zł, co było powyżej średniej wojewódzkiej, ale poniżej średniej krajowej (tabela 13).

Tabela 11 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	1 371,7	382,3	208,5	245,6	319,8
Miasto i Gmina Pińczów	583,3	295,9	204,1	247,0	562,2
Miasto i Gmina Chmielnik	650,5	250,3	249,3	254,0	929,3
Gmina Imielno	142,2	178,4	160,4	181,1	401,8
Gmina Sobków	143,6	108,2	107,8	154,6	150,0
Miasto i Gmina Morawica	622,0	237,4	205,2	1 005,4	988,9
województwo świętokrzyskie	300,3	260,2	270,5	382,0	460,8
Polska	352,0	312,6	347,5	458,7	505,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 12 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Wydatki w rozdziale 90015 Oświetlenie ulic, placów i dróg				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	216,3	163,7	8,4	0,4	0,0	953,8	32,6	31,3	44,9	38,7
Miasto i Gmina Pińczów	221,8	157,3	30,4	1,7	357,6	38,6	42,3	38,8	44,1	46,2
Miasto i Gmina Chmielnik	bd	bd	bd	bd	bd	53,0	44,7	59,2	63,9	453,8
Gmina Imielno	0,00	0,00	0,00	2,0	165,5	28,5	31,0	30,8	30,3	42,2
Gmina Sobków	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29,4	35,6	31,9	32,1	30,2
Miasto i Gmina Morawica	0,0	9,3	12,1	14,0	283,0	45,0	57,4	61,6	226,9	54,0
województwo świętokrzyskie	29,5	23,0	13,2	40,0	61,9	48,9	44,2	53,1	60,7	70,0
Polska	14,6	7,8	13,8	35,3	33,9	50,8	49,7	51,5	56,2	56,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

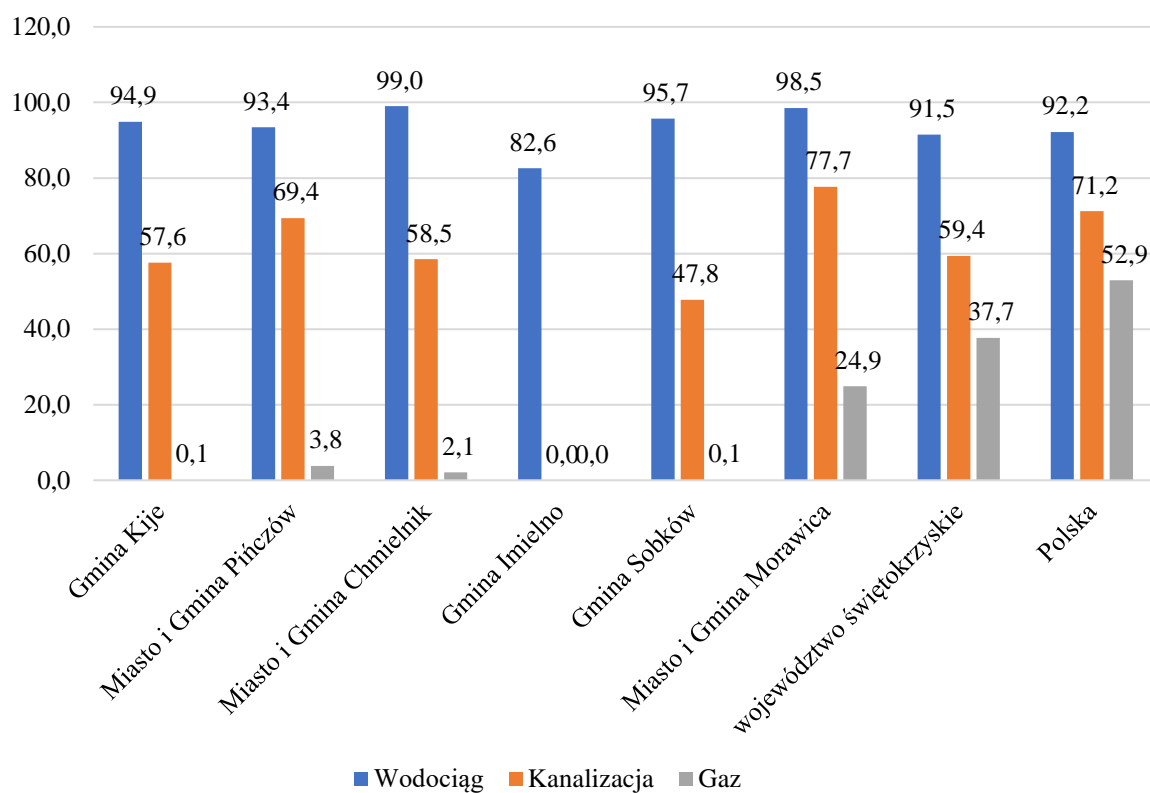
Tabela 13 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90001 Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wydatki w rozdziale 90002 Gospodarka odpadami komunalnymi				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	65,3	82,3	87,4	92,9	86,5	114,9	71,2	68,8	87,4	123,5
Miasto i Gmina Pińczów	0,00	0,0	13,6	2,5	0,0	53,8	55,6	64,5	75,7	93,8
Miasto i Gmina Chmielnik	405,6	18,7	0,0	1,7	1,3	67,9	63,0	67,7	77,5	86,0
Gmina Imielno	4,7	4,6	4,9	4,3	0,3	55,2	61,6	60,3	60,9	88,1
Gmina Sobków	4,2	0,0	0,0	0,0	0,0	95,0	50,7	57,8	59,4	61,5
Miasta i Gmina Morawica	504,4	94,8	51,5	83,4	561,8	52,5	53,5	58,9	60,9	67,0
województwo świętokrzyskie	47,3	33,3	36,8	78,2	92,6	72,6	79,7	77,5	86,7	101,8
Polska	59,8	33,1	37,7	69,4	74,4	120,0	123,2	129,5	142,9	179,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem ochrony środowiska jest również stan infrastruktury technicznej – wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz jej dostępność dla mieszkańców. Na wykresie 20 zobrazowano graficznie udział % korzystających z instalacji w ogólnej ludności w Gminie Kije, gminach sąsiednich, województwie świętokrzyskim oraz w Polsce w 2019 r. – Gmina Kije znajduje się w przeciętnej pozycji na tle gmin sąsiednich. Natomiast w tabeli 14 przedstawiony został ten sam wskaźnik, tylko na przestrzeni ostatnich 5 lat. Sytuacja wodociągowa jest na dobrym poziomie, jednak udział korzystających z instalacji gazowej i kanalizacji jest niższy niż średnia województwa i Polski.

Wykres 20 Udział % korzystających z instalacji w ludności Gminy Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 14 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostki terytorialne	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności														
	Wodociąg					Kanalizacja					Gaz				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	94,7	94,8	94,8	94,8	94,9	54,9	55,6	56,6	57,1	57,6	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Miasto i Gmina Pińczów	93,4	93,4	93,4	93,4	93,4	68,4	68,3	69,6	69,5	69,4	2,3	2,6	2,9	3,5	3,8
Miasto i Gmina Chmielnik	99,0	99,0	99,0	99,0	99,0	59,1	59,0	58,8	58,6	58,5	1,4	1,6	1,7	2,0	2,1
Gmina Imielno	81,8	82,0	82,1	82,6	82,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Sobków	95,3	95,2	95,3	95,6	95,7	45,1	46,1	46,6	47,3	47,8	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Miasto i Gmina Morawica	98,4	98,4	98,4	98,5	98,5	76,5	77,1	77,6	77,6	77,7	17,3	20,1	21,9	23,8	24,9
województwo świętokrzyskie	91,1	91,2	91,3	91,4	91,5	57,9	58,8	58,7	59,0	59,4	36,7	36,8	37,0	37,1	37,7
Polska	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z elementów istotnych z punktu widzenia mieszkańców jest jednoczesna dostępność do wody, jak również do kanalizacji. Częstym zjawiskiem jest mniejsza ilość sieci kanalizacyjnej niż sieci wodociągowej – ma to związek z inną „trasą” prowadzonej linii wodociągowej i kanalizacyjnej, jednak w większości przypadków biegną one równolegle bądź w zbliżonych odległościach. W tabeli 15 przedstawiono wskaźnik *dlugość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu %*. Na przestrzeni lat 2015–2019 Gmina Kije wypadła lepiej niż gminy sąsiednie, Polska i województwo, a wskaźnik ten utrzymuje się na dobrym poziomie, co jest korzystnym zjawiskiem.

Tabela 15 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

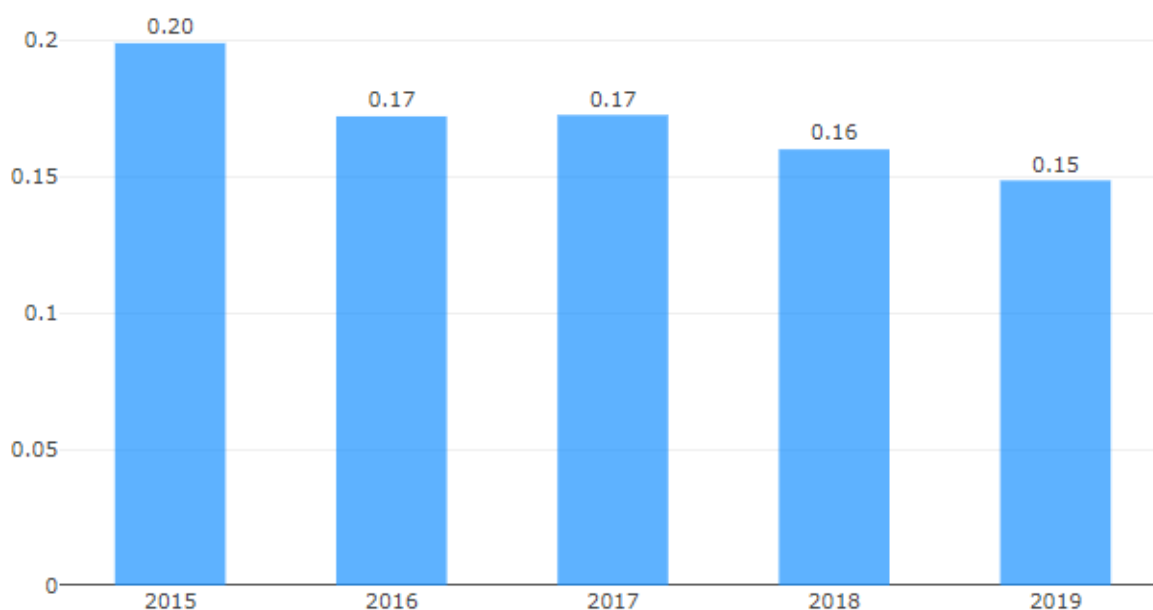
Jednostka terytorialna	Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej [%]				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	170	108	108	108	108
Miasto i Gmina Pińczów	23	23	23	23	23
Miasto i Gmina Chmielnik	37	36	36	36	36
Gmina Imielno	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Gmina Sobków	69	70	70	70	69
Miasto i Gmina Morawica	104	106	108	106	106
województwo świętokrzyskie	45	46	45	45	46
Polska	50	51	52	52	53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Kije obowiązuje *Uchwała nr IV/25/19 Rady Gminy w Kijach z dnia 28 stycznia 2019 r. w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kije*. Na terenie gminy zlokalizowany jest jeden Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który mieści się w miejscowości Czechów. Przyjmowane są tam odpady od mieszkańców nieruchomości oraz przedsiębiorstw znajdujących się na terenie gminy. Do specjalnie przygotowanych pojemników można wrzucać odpady tj. papier i tektura, metale, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, szkło, odpady komunalne ulegające biodegradacji, odpady zielone, przeterminowane leki, chemikalia, elektrykę i elektronikę, świetlówki, odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane.

Kolejnym analizowanym aspektem w zakresie środowiska jest analiza prowadzona przez MRL w wymiarze środowiskowym. Na rysunku 9 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Kije w wymiarze środowiskowym – w badanych latach utrzymywał się na stałym, dobrym poziomie.

Rysunek 9 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy w Gminie Kije w latach 2015–2019

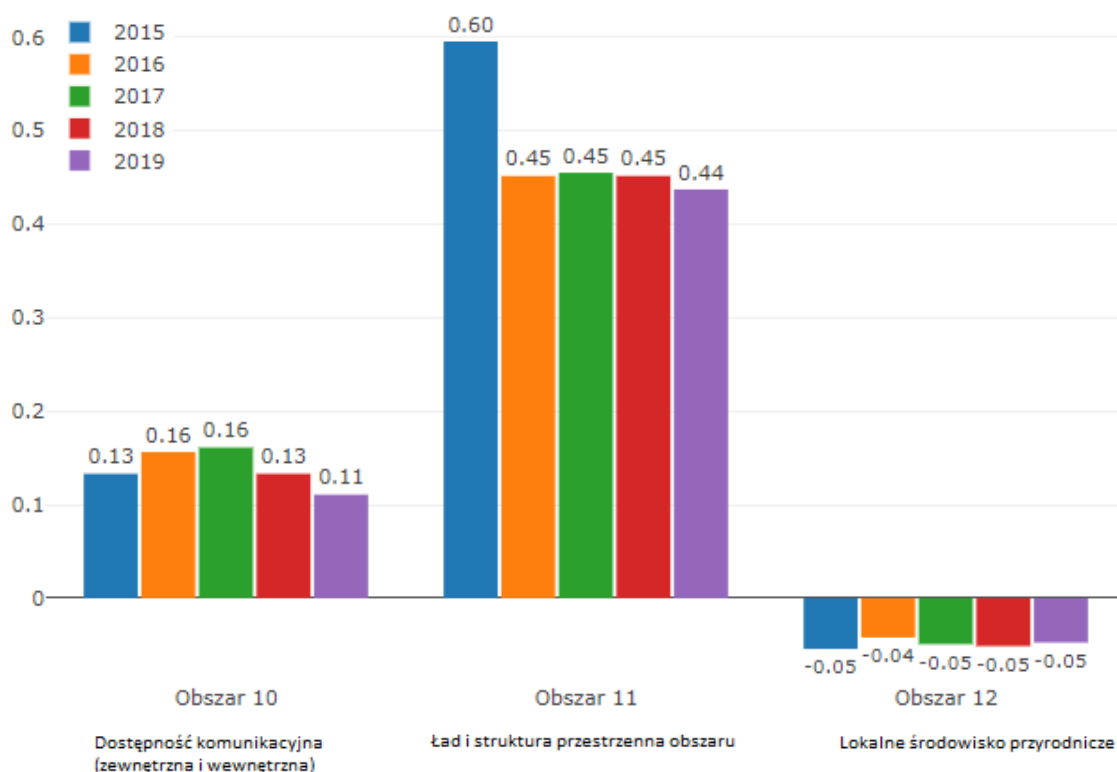
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl inf. z dnia 14.12.2021 r.

Na wymiar środowiskowy składają się 3 obszary:

- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) (Obszar 10);
- ład i struktura przestrzenna obszaru (Obszar 11);
- lokalne środowisko przyrodnicze (Obszar 12).

Na rysunku 10 przedstawione zostały poszczególne obszary w Gminie Kije na przestrzeni lat 2015–2019. Najkorzystniejsza sytuacja (jedyny tak wysoki dodatni poziom) miała miejsce w obszarze 11 (stosowanie instrumentów planowania przestrzeni, udział mieszkańców w procesie planowania, zwartość miasta, zrównoważenie funkcji społeczno-gospodarczych i środowiskowych, ochrona krajobrazu) – wartość wskaźnika utrzymywała się na dodatnim poziomie w każdym analizowanym roku. Korzystna sytuacja wystąpiła również w obszarze 10 (długość sieci dróg, jakość sieci dróg, dostępność indywidualnych środków transportu, rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w miastach, inne formy transportu, kolej i transport lotniczy, skala ruchu turystycznego). Niekorzystna sytuacja gminy wystąpiła jedynie w obszarze 12 (stan głównych komponentów środowiska, dostępność walorów/usług przyrodniczych, sposób gospodarowania zasobami środowiska). Wartości dla tego wskaźnika utrzymywały się, na stałym, ujemnym poziomie.

Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju środowiskowego w Gminie Kije w latach 2015–2019

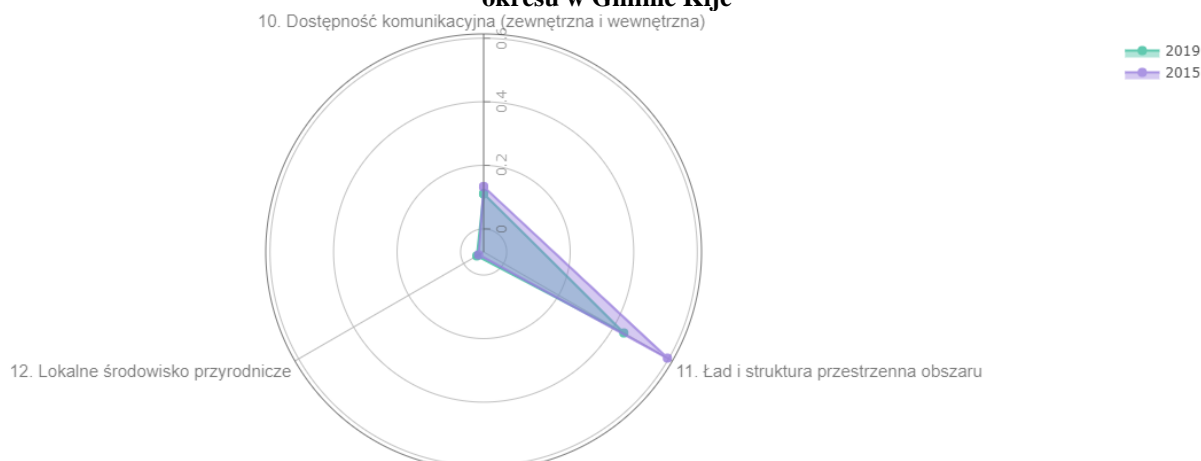
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Na ujemną wartość wskaźnika rozwoju w obszarze 12 lokalne środowisko przyrodnicze miały wpływ przede wszystkim następujące wskaźniki (dane z 2019 roku):

- *lesistość* – wartość dla gminy 19,30, średnia w grupie porównawczej: 41,97;
- *ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku na 1 mieszkańca* – wartość dla gminy 22,30; średnia w grupie porównawczej: 14,96.

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. W przypadku Gminy Kije na dodatnim poziomie (+) w roku 2019 były obszary 10 i 11, natomiast obszar 12 był na ujemnym poziomie (-). 2 z 3 badanych obszarów uległy pogorszeniu w 2019 roku względem 2015 roku.

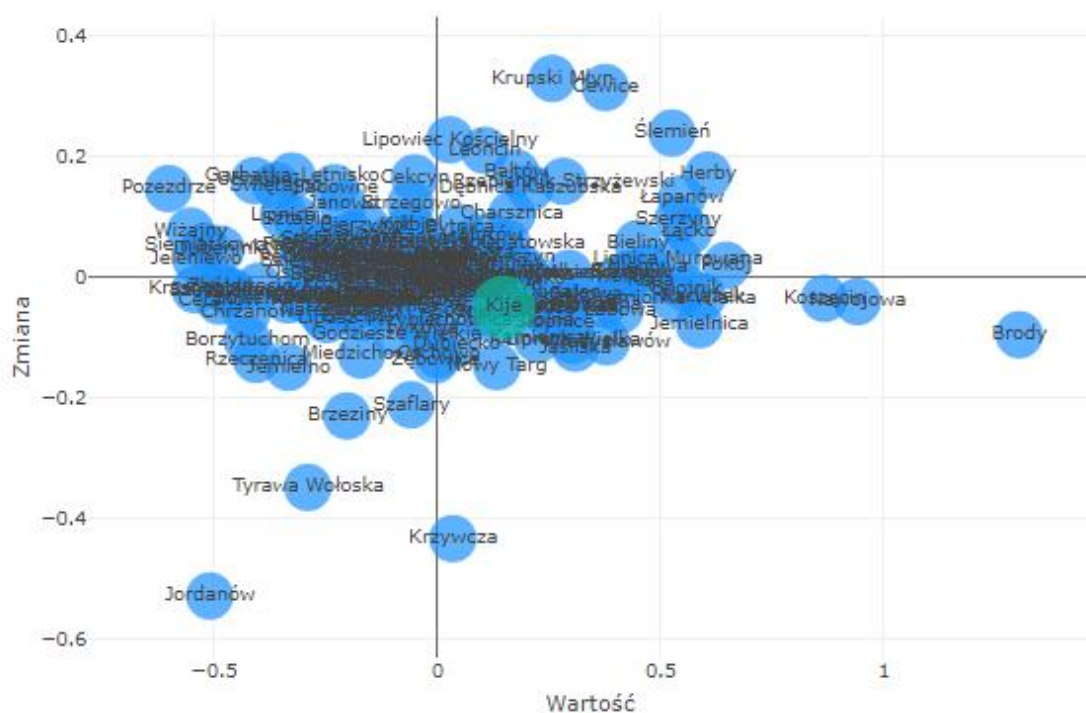
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru środowiskowego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Kije

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

Na rysunku 12 zaprezentowano pozycję Gminy Kije w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Gmina Kije znajduje się w III ćwiartce (wartość: 0,13 zmiana: -0,03), co oznacza sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej oraz pogorszenie sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. Oznacza to, że wskaźnik jest „lepszy” niż w grupie i „przewaga” maleje.

Rysunek 12 Pozycja Gminy Kije w grupie porównawczej – wymiar środowiskowy

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 14.12.2021 r.

W *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* Gmina Kije została zakwalifikowana do Obszaru Strategicznej Interwencji Ponidzie. Daje to gminie dużą szansę na polepszenie jakości życia mieszkańców m.in. ze względu na działania mające na celu ochronę środowiska naturalnego, czy adaptację do zmian klimatycznych, których skutki wpływają bezpośrednio na ludzi. Ponidzie jako subregion charakteryzuje się szczególnymi walorami przyrodniczymi, związanymi z eksploatacją surowców naturalnych (gipsy), wysokim potencjałem rolniczym (wyspecjalizowane rolnictwo), a także bogatą bioróżnorodnością – aż 83% OSI to obszary chronione.

6. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Gmina Kije położona jest na północy powiatu pińczowskiego, jej zachodnie obrzeża obmywają wody Nidy, płynącej tą okolicą w kierunku Wisły, pośród zieleni ukwieconych łąk. Gminę tworzy dwadzieścia miejscowości, a historia części z tych sołectw sięga średniowiecza i czasów kasztelanii czechowskiej oraz administracyjnej przynależności do ziemi sandomierskiej i księstwa wiślickiego, utworzonych w XII wieku po podziale Polski na dzielnice. W późniejszych czasach, po ukształtowaniu się województw i powiatów, tereny te znalazły się w województwie sandomierskim oraz w powiatach wiślickim i chęcińskim. W porządku administracyjnym doczekały kresu istnienia Rzeczypospolitej u końca XVIII wieku. Po utracie niepodległości tereny dzisiejszej gminy należały krótko do Austrii, następnie przez kilka lat do Księstwa Warszawskiego, a potem przez ponad wiek do Królestwa Kongresowego, które było podległe Rosji. Struktura administracyjna tego terytorium zmieniała się w XIX wieku parę razy: dawne, pamiętające czasy napoleońskie departamenty zastąpiono tradycyjnymi województwami, a te z kolei guberniami, kiedy wzmógł się napór rusyfikacji. Zniknęły wtedy również niektóre powiaty, m.in. wiślicki, ustępując miejsca obwodowi stopnickiemu złożonemu z dwóch powiatów: stopnickiego i szydlowskiego. Od lutego 1816 r. zaczęły też funkcjonować gminy wiejskie liczące nie mniej niż dziesięć dymów, czyli chałup, a za wójta mające zwykle swego właściciela zatwierdzonego na ten urząd przez Komisję Rządową Spraw Wewnętrznych i Policji. Ważne zmiany w ustroju administracyjnym wprowadzono w życie od stycznia 1867 r. Utworzono wówczas powiat pińczowski z dwudziestoma gminami, wśród których znajdowała się Gmina Kliszów i jej sołectwa: Borczyn, Borków, Chwałowice, Czechów, Gołuchów, Górki, Hajdaszek, Kije, Kliszów, Kokot, Lipnik, Rębów, Samostrzałów, Stawiany, Umianowice, Wierzbica i Wymysłów, natomiast Gołuchów, Włoszczowice, Wola Żydowska i Żydówek były wtedy w powiecie stopnickim, podobnie jak i folwark Janów, który do rangi wsi miał dopiero awansować, stając się częścią gminy kliszowskiej w okresie międzywojennym. Powiększenie się gminy o Janów było jedyną zmianą jaka wówczas nastąpiła. Także okres okupacji 1939–1945 niczego nie zmienił. Powiat pińczowski został zniesiony, a tworzące go gminy przydzielono powiatom sąsiednim (Gmina Kliszów znalazła się w powiecie miechowskim dystryktu krakowskiego), ale gdy wojna się skończyła przywrócono stan poprzedni. Nową stolicą gminy stały się Kije. Kolejne zmiany zaszły w 1954 roku, gdy w miejsce gmin powołano gromady, odbierając im jednocześnie część sołectw. Do pomniejszonej w ten sposób gminy w Kijach należały: Borczyn, Czechów, Gołuchów, Górki, Hajdaszek, Janów, Kliszów, Kokot, Lipnik, Rębów, Umianowice,

Włoszczowice i Wymysłów. Osobną gromadę tworzyły wtedy Stawiany z Gartatowicami, Samostrzałowem, Wolą Żydowską i Żydówkiem. Borków i Chwałowice znalazły się w gromadzie Szarbków. Tego rodzaju rozdrobnienie terytorialne uznano po pewnym czasie za nieudane i w roku 1975 przywrócono ponownie gminy duże. Do Kij wróciła wówczas w całości Gmina Stawiany oraz miejscowość Ogłędówek z Gminy Sędziejowice, natomiast Borków i Chwałowice podlegały pod Pińczów. Na dłuższy czas przestały też istnieć powiaty. Po latach kolejna reforma wprowadziła obecnie obowiązujący podział administracyjny. Zaczął on funkcjonować od 1 stycznia 1999 roku¹¹.

Na terenie Gminy Kije znajdują się obiekty zaliczane do zabytków nieruchomych (stan na dzień 30 września 2021 r.)¹²:

1. Kije:

- zespół kościoła par. pw. św. św. Piotra i Pawła, nr rej.: A/636/1-3 z 2.10.1956 i z 21.06.1967:

- kościół, 2 poł. XII, 1 poł. XVII, XVIII;
- dzwonnica-brama, 1786;
- mur cmentarza, 1766;

- cmentarz parafialny „stary”, 1 ćw. XIX, nr rej.: A.898 z 28.03.2012.

2. Hajdaszek:

- budynek stacyjny Jędrzejowskiej Kolei Dojazdowej (wąskotorowa), drewniano.-murowany, po 1918, nr rej.: A.710 z 20.02.1995.

3. Umianowice:

- budynek stacyjny Jędrzejowskiej Kolei Dojazdowej (wąskotorowa), po 1918, nr rej.: A/637/1-2 z 20.02.1995;
- wieża ciśnień, nr rej.: jw.

Do podmiotów szerzących kulturę na obszarze gminy zaliczyć można m.in.: Samorządową Instytucję Kultury Kasztelania w Kijach, Gminną Bibliotekę Publiczną im. Wiesława Myślińskiego w Kijach z filiami w Czechowie i Stawianach. Ponadto w sołectwach: Górki, Umianowice, Wierzbica, Kliszów, Rębów, Samostrzałów, Gołuchów, Wola Żydowska, Włoszczowice i Gartatowice funkcjonują świetlice wiejskie organizujące różne zajęcia, które

¹¹ Strona internetowa Gminy Kije, kije.pl/gmina-kije

¹² Rejestr zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa, nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/

mają na celu m.in. szerzenie szeroko rozumianej kultury wśród młodzieży. Na terenie gminy funkcjonują organizacje pozarządowe działające w różnych sferach życia społecznego regionu. Główne obszary działalności tych organizacji to: kultura fizyczna, przeciwdziałanie patologiom społecznym, pomoc społeczna, edukacja i wychowanie, profilaktyka i ochrona zdrowia, kultura¹³. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy to m.in.: Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kije, Stowarzyszenie Kobiet Wsi Włoszczowice, Klub Seniora, Koło Gospodyń Wiejskich w Czechowie, Koło Gospodyń Wiejskich w Gartatowicach, Koło Gospodyń Wiejskich w Gołuchowie, Koło Gospodyń Wiejskich „Kasztelanie” w Kijach, Koło Gospodyń Wiejskich w Rębowie, Koło Gospodyń Wiejskich „Umianowice” w Umianowicach, czy Fundacja Pomoc Osobom Niepełnosprawnym „Złote Serce” w Umianowicach¹⁴.

Centrum Kultury Kasztelania w Kijach to najważniejszy podmiot prowadzący działalność kulturalną na terenie Gminy Kije. Odbywa się tam wiele ważnych wydarzeń i imprez m.in. upamiętniających znaczące wydarzenia historyczne. Na terenie Samorządowej Instytucji Kultury działa grupa artystyczna „Teatr Kasztelański”, którego działanie skupia się na szeroko pojętej integracji społecznej środowiska gminy wokół i na rzecz ziemi kijskiej. Do grupy należą osoby w różnym wieku, pochodzące z terenu całej gminy. „Teatr Kasztelański” stał się jednym z ważniejszych ogniw życia kulturalnego gminy i całego terenu Ponidzia. Do tego placówka umożliwia rozwijanie pasji zarówno najmłodszym jak i starszym mieszkańcom gminy. Działa tam m.in. Klub Zdobywców Korony Gór Polski zrzeszający miłośników wspinaczki oraz turystyki z Polski oraz spoza jej terenu. Organizacja zajmuje się przygotowaniem wypraw na koronne szczyty, imprez o tematyce górskiej oraz weryfikacją dokonań kandydatów na Zdobywców. Kasztelania organizuje również raz w tygodniu zajęcia fitness. Miłośnicy muzyki także znajdą w niej interesujące zajęcia dla siebie. Na terenie Samorządowej Instytucji Kultury są organizowane indywidualne lekcje gry na keyboardzie, instrumentach perkusyjnych. Ponadto istnieje możliwość szkolenia się w grze grupowej na instrumentach dzięki zajęciom orkiestry dętej. Wszystkie wymienione szkolenia odbywają się raz w tygodniu¹⁵..

Na terenie Gminy Kije odbywają się cykliczne wydarzenia zrzeszające mieszkańców gminy. Są to m.in.:

¹³ Sprawozdanie z realizacji rocznego Programu Współpracy Gminy Kije z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego za 2020 rok.

¹⁴ jw.

¹⁵ Strona internetowa Samorządowej Instytucji Kultury Kasztelania, kasztelania.kije.pl

- Bal Karnawałowy dla dzieci w Kasztelanii;
- Rodzinny Rajd Rowerowy po terenach Gminy Kije;
- Bieg Wolności;
- Współorganizacja Dożynek Powiatowych.

7. Sport, rekreacja i turystyka

Atrakcyjność turystyczna danego obszaru to właściwości, które wynikają z różnych cech środowiska przyrodniczego, jak również ze środowiska kulturowego. Cechy te wzbudzają zainteresowanie turystów i przyciągają ich w dane miejsce. O atrakcyjności danego miejsca decydują również atrakcje turystyczne, zagospodarowanie terenu oraz dostęp komunikacji¹⁶. Atrakcja turystyczna to z kolei cokolwiek, co przyciąga ludzi w dane miejsce i ich zaciekawia¹⁷. Są to również wszystkie atrakcje, które skłaniają danego turystę bądź grupę turystów do opuszczenia miejsca zamieszkania. Określone bogactwa, produkty, wizerunki, miejsca unikalne, cechy oraz atrybuty¹⁸.

Gmina Kije jest miejscem o ciekawym ukształtowaniu i licznych walorach przyrodniczych, nie posiada jednak zbyt wielu zabytków mogących stanowić podstawę turystyki historycznej, za to istnieje bardzo duży potencjał gminy w turystyce przyrodniczej.

Na obszarze Gminy Kije można wyróżnić następujące atrakcje turystyczne oraz miejsca warte odwiedzenia¹⁹:

- Ciuchcia Express Ponidzie;
- Kościół pw. św. św. Piotra i Pawła w Kijach;
- Wieża ciśnień w Umianowicach.

Ważnym elementem rozwoju turystyki na danym obszarze jest dostęp do infrastruktury towarzyszącej w postaci bazy noclegowej oraz dostęp do obiektów gastronomicznych. Na terenie Gminy Kije istnieją następujące obiekty stanowiące bazę noclegową²⁰:

- „Agrowczasy nad stawem” w sołectwie Gartatowice – obiekt posiada 10 miejsc noclegowych;
- „Dvorek Wymysłów” w sołectwie Wymysłów – obiekt posiada 42 miejsca noclegowe;
- Gospodarstwo Turystyczne „Stajnia Kliszów” – obiekt posiada 12 miejsc noclegowych.

¹⁶ Kowalczyk A., *Fenomenologia przestrzeni turystycznej*, Turyzm 2014, s. 12, [w]: Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl

¹⁷ Lundberg D., *The Tourist Business*, New York Van Nostrand Reinhold, 1985 s. 33, [w]: Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl

¹⁸ Nowacki M., *Atrakcje turystyczne, dziedzictwo i jego interpretacja – jako produkt turystyczny*, Akademia Wychowania Fizycznego, Poznań 2013, s. 3, [w]: Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl

¹⁹ Strona internetowa Gminy Kije, kije.pl

²⁰ jw.

Dużym potencjałem turystycznym jest powstający w Umianowicach Ośrodek Edukacji Przyrodniczej (50 miejsc noclegowych). Jedną z głównych atrakcji Ośrodka będzie Nidarium – ogromne akwarium o pojemności 25 tys. litrów, ukazujące życie w Nidzie. Będzie można tam zobaczyć zarówno odcinki rzeki mające 2 metry głębokości, jak i płyciznę, starorzecze oraz strefę przybrzeżną. W akwarium zamieszkają traszki i żółwie, a także ryby, np. szczupak. Przy Ośrodku powstanie mini gospodarstwo ekologiczne, w którym odwiedzający będą mogli zobaczyć zwierzęta ras rodzimych, takich jak konik polski, krowa, owca, koza oraz podejrzeć, jak wyglądają prace w gospodarstwie, a nawet w nim pomóc. Taras widokowy Wieża Obserwacyjna powstanie na bazie wyremontowanej wieży ciśnień, z jego szczytu będzie można oglądać okoliczną faunę, florę, jak i nadjeżdżającą kolejkę. Kolejną atrakcją będzie przejazd drezyną na odcinku 2,5 km z Umianowic do Hajdaszka²¹.

Na terenie Gminy Kije, przy Centrum Edukacji Przyrodniczej powstającym w Umianowicach, planowane jest utworzenie trzech ścieżek dydaktycznych o łącznej długości 3,1 km. Będą to przyrodnicze ścieżki dydaktyczne z wizją ukierunkowania ruchu turystycznego na wyjątkową faunę i florę okolicy²²:

- Ścieżka nr 1 o długości 850 m, rozpoczynająca się od ośrodka edukacyjnego w kierunku północnym istniejącą drogą utwardzoną oraz w kierunku zachodnim przez trzciniowisko, wzdłuż wału ziemnego – na tym odcinku planuje się wykonać nawierzchnię w formie żwirowej drogi utwardzonej. Na końcu ścieżki powstanie czatownia do obserwacji ptaków. W ramach ścieżki będą wykonane drewniane tablice kierunkowe informujące o przebiegu trasy oraz drewniane tablice edukacyjno-informacyjne;
- ścieżka nr 2 o długości 670 m, rozpoczynająca się od ośrodka edukacyjnego w kierunku zachodnim, wzdłuż torowiska kolejki wąskotorowej drogą żwirową utwardzoną, potem drogą żwirową utwardzoną w kierunku południowym do starorzecza. Przez starorzecze planuje się wykonanie przeprawy tratwą w celu jego obserwacji. Dalej w kierunku północnym powrót do nasypu kolejki drogą utwardzoną oraz pomostem drewnianym przez ciek. Następnie w kierunku wschodnim pomostem drewnianym i drogą utwardzoną do ośrodka. W ramach ścieżki będzie wykonanych 6 drewnianych tablic kierunkowych informujących o przebiegu trasy oraz drewniane tablice edukacyjno-informacyjne;

²¹ jw.

²² Strona internetowa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, swietokrzyskie.pro

- ścieżka nr 3 o długości 1600 m, rozpoczynająca się od Ośrodka Edukacji Przyrodniczej w kierunku południowym wzdłuż toru kolejki wąskotorowej i dalej w kierunku południowym i południowo-zachodnim drogą gminną. Na całej długości planuje się wykonać nawierzchnię w formie żwirowej drogi utwardzonej, częściowo z odwodnieniem, a na końcu – budowę wieży widokowej. W ramach ścieżki będą wykonane drewniane tablice kierunkowo-informacyjne o przebiegu trasy i drewniane tablice edukacyjno-informacyjne.

Gmina Kije jest na trasie projektowanej ścieżki EuroVelo11. W fazie przygotowania jest koncepcja wariantu ścieżki, która przebiegać będzie przez teren Gminy Kije – będzie to jedna z najważniejszych europejskich tras rowerowych²³.

Według Vademecum Samorządowca, w 2019 roku na terenie Gminy Kije działał jeden klub sportowy z 35 członkami. Był to Uczniowski Ludowy Klub Sportowy we Włoszczowicach, w którym uczniowie mogą uprawiać sporty takie jak: piłka nożna, łucznictwo czy dyscypliny lekkoatletyczne.

²³ Strona internetowa Gminy Kije, kije.pl

8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

System planowania przestrzennego w Polsce odbywa się zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.). Struktura systemu jest zhierarchizowana, podzielona na 3 szczeble, tj.: krajowy, regionalny, lokalny. Zgodnie z art. 1 ustawy określa się:

- zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej;
- zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy – przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań.

Ustalając przeznaczenie terenu lub określając potencjalny sposób jego zagospodarowania i wykorzystania, brany jest pod uwagę interes publiczny i interesy prywatne, w tym zgłaszane w postaci wniosków i uwag, zmierzające do ochrony istniejącego stanu zagospodarowania terenu, jak i zmian w zakresie jego zagospodarowania, a także analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy/rada miejska podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej „Studium”. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy. Ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, w których określa się przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu. W przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu²⁴.

Gmina Kije posiada Studium (SUiKZP) przyjęte Uchwałą nr XIV/115/12 Rady Gminy w Kijach z dnia 30 marca 2012 r.

Gmina Kije podzielona jest na cztery główne strefy funkcjonalne:

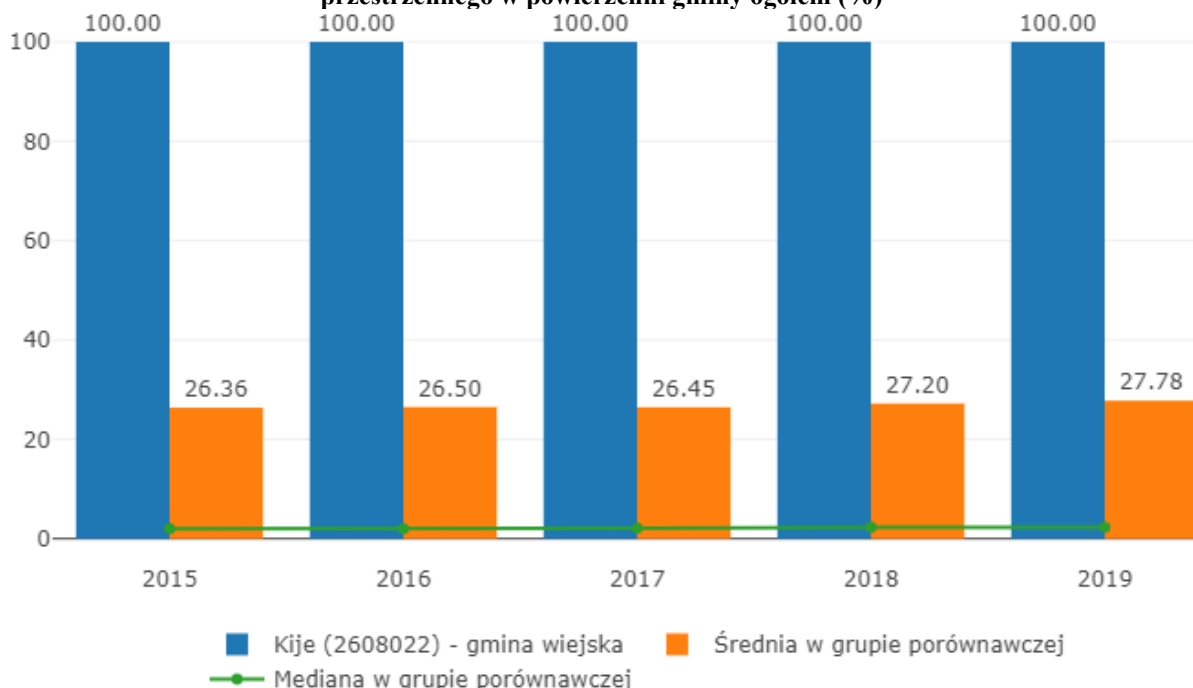
²⁴ *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.).

- strefę mieszkaniową z umiarkowanym udziałem funkcji produkcyjno-usługowych;
- strefę turystyczną w oparciu o trasę kolejki wąskotorowej, koncentrującą się w okolicach miejscowości Umianowice;
- strefę funkcji gospodarczych, związanych głównie z koleją szerokotorową (LHS);
- strefę rolniczo-leśną przestrzeni produkcyjnej dla pozostałej części gminy.

Centrum administracyjne i usługowe terenu całej Gminy Kije stanowi miejscowość Kije. Uzupełniającą rolę w zakresie obsługi obszaru pełni obecnie miejscowość Włoszczowice.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego to podstawowy dokument regulujący przeznaczenie terenu, warunki jego zabudowy i zagospodarowania. Teren Gminy Kije jest w 100% pokryty Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego. Jest to wartość dużo wyższa niż w gminach podobnych (wykres 21).

Wykres 21 Udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni gminy ogółem (%)

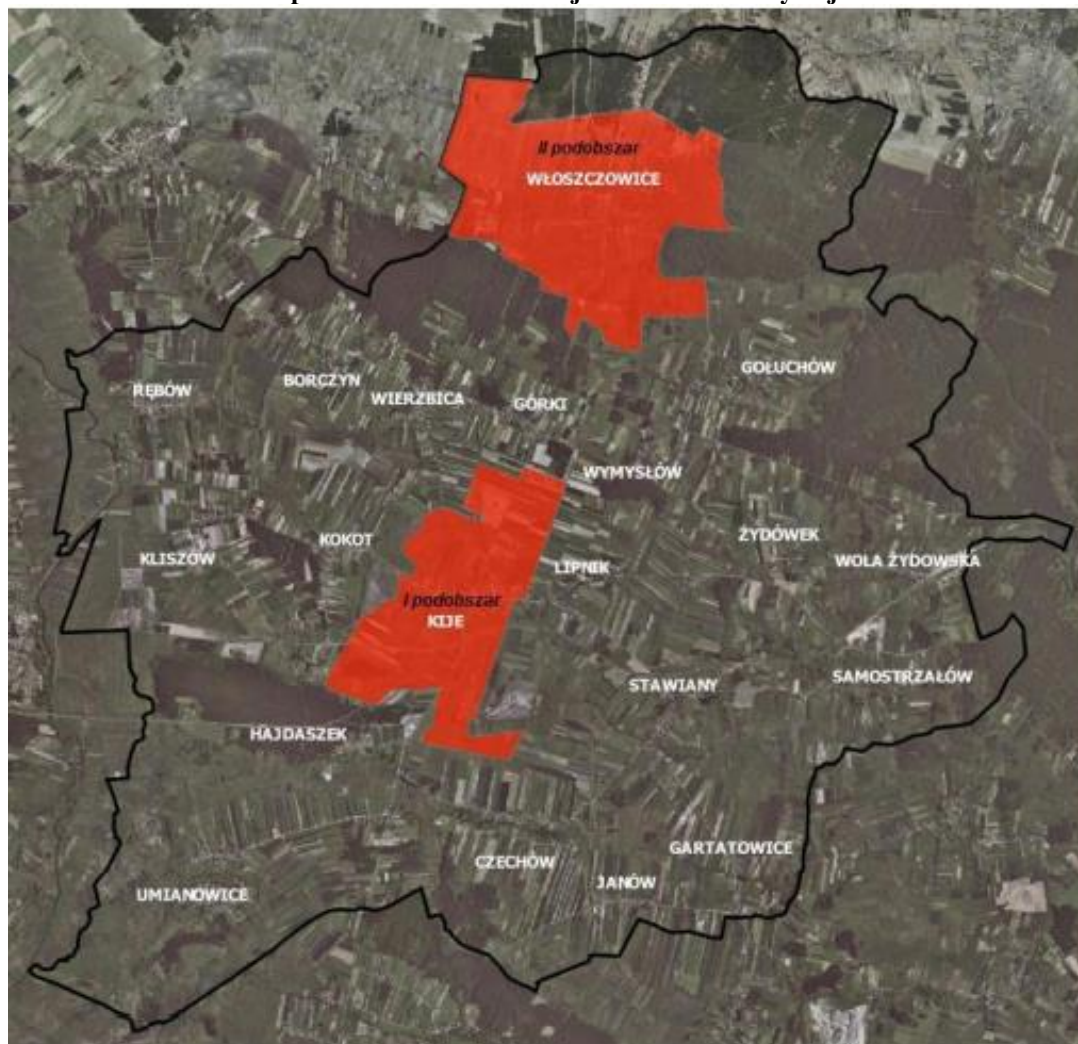

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 27.12.2021 r.

Poza Studium oraz MPZP, dokumentem który określa przeznaczenie terenu i charakteryzuje obszar jest program rewitalizacji. Gmina posiada *Program Rewitalizacji dla Gminy Kije na lata 2016–2023*. Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, który cechuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych lub posiada istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Na tym obszarze prowadzone są działania, które

w efekcie muszą korzystnie wpłynąć na cały obszar gminy. Wyznaczony obszar rewitalizacji stanowił 20% obszaru gminy i obejmował dwa sołectwa: Kije i Włoszczowice, które w 2019 roku zamieszkiwało łącznie 1 209 osób, co stanowiło 27,64% mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji, podzielony na dwa podobszary na terenie Gminy Kije przedstawiono na mapie 14.

Mapa 14 Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Kije

Źródło: Program Rewitalizacji dla Gminy Kije na lata 2016–2023, s. 38

9. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych²⁵. Bezpieczeństwo publiczne jest także stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie. Innym podejściem do bezpieczeństwa publicznego jest zapewnienie bezpieczeństwa niezwiązanego z czynnikiem ludzkim, ale zagrożeniami płynącymi z natury, np. powodzie czy naturalne pożary.

Na terenie Gminy Kije działają następujące jednostki zaangażowane w bezpieczeństwo publiczne:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Kijach (włączona do KRSG²⁶);
- Ochotnicza Straż Pożarna we Włoszczowicach (włączona do KRSG);
- Ochotnicza Straż Pożarna w Umianowicach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Stawianach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gartatowicach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czechowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kliszowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rębowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Samostrzałowie.

Głównym celem OSP jest działanie na rzecz ochrony życia, zdrowia i mienia przed pożarami, klęskami żywiołowymi i zagrożeniami ekologicznymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami²⁷.

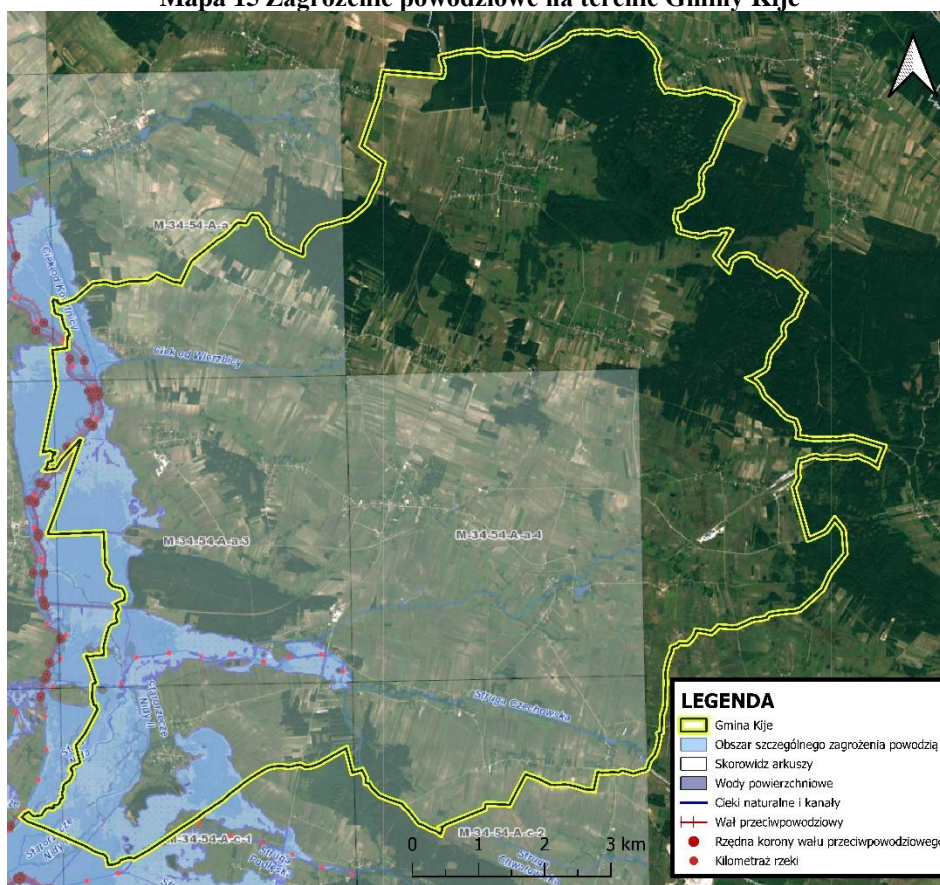
²⁵ Encyklopedia PWN, encyklopedia.pwn.pl

²⁶ KRSG – Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy

²⁷ Serwis Rzeczypospolitej Polskiej gov.pl, gov.pl/web/kgpsp/komendy-wojewódzkie

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Kije stwierdzono obszary szczególnie zagrożone powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie, czyli wynosi raz na 10 lat (Q10%), średnie, czyli wynoszące raz na 100 lat (Q1%) oraz o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi, raz na 500 lat (Q0,2%). Zagrożenie powodzią w każdym z podanych zakresów występuje z północno-zachodniej strony gminy od rzeki Struga Chwałowicka oraz z zachodniej strony gminy od Cieku od Korytnicy (mapa 15).

Mapa 15 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Kije

Źródło: Hydroportal Wód Polskich, wody.gov.pl, dostęp z dnia 27.12.2021 r.

Na terenie Gminy Kije występuje Jednolita Część Wód Podziemnych (JCWPd) PLGW2000100, odznaczająca się następującymi parametrami:

- Stan ilościowy: dobry;
- Stan chemiczny: dobry;
- Ogólna ocena stanu JCWPd: dobry;
- Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych: niezagrażona²⁸.

²⁸ wody.isok.gov.pl

10. Polityka społeczna

Pomoc społeczna polega na działaniu zmierzającym do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej z mocy ustawy spoczywa na gminie oraz na administracji rządowej. Z tego obowiązku wynika podział na zadania zlecone finansowane z budżetu centralnego i zadania własne, na które środki pochodzą z budżetu gminy. Bezpośrednio realizacją zobowiązań wobec ludności na obszarze diagnozowanej gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kijach. Jego główne zadania to przyznawanie i wypłacanie świadczeń, pomoc socjalna, rozwijanie nowych form pomocy społecznej itp.

Sytuację panującą na obszarze Gminy Kije w zakresie polityki społecznej w niniejszej Diagnozie obrazują wskaźniki: *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców, rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem, udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.*

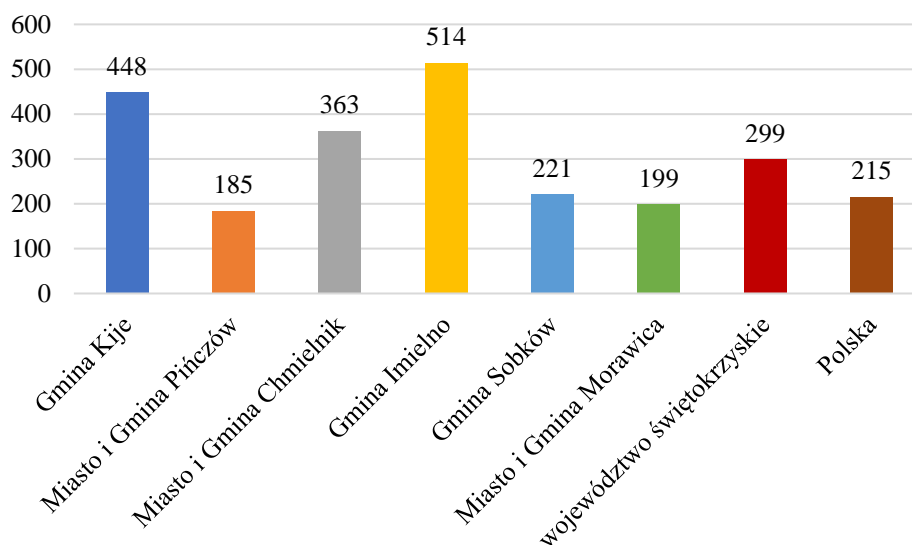
Pierwszy ze wskaźników, któremu należy się przyjrzeć, to wskaźnik *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego*. W celu porównania wskaźnika między różnymi jednostkami terytorialnymi, wartości podano w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 16, w Gminie Kije widać trend malejący w liczbie gospodarstw domowych ogółem, które muszą korzystać z pomocy społecznej, jednak jest to tendencja charakteryzująca wszystkie porównywane jednostki. W 2019 r. gmina miała jedną z najwyższych wartości wskaźnika (448) spośród badanych jednostek – wykres 22. Gmina Kije posiada najwyższą wartość wskaźnika gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców poniżej kryterium dochodowego wśród gmin sąsiednich i jedną z najwyższych wartości wskaźnika powyżej kryterium dochodowego. Warto również zwrócić uwagę na wskaźnik *osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców* – pomimo trendu malejącego, w badanych latach w Gminie Kije przybierał większe wartości niż w gminach podobnych (wykres 23). Świadczy to o nienajlepszej sytuacji materialnej mieszkańców gminy.

Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców														
	ogółem					poniżej kryterium dochodowego					powyżej kryterium dochodowego				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	494	502	478	478	448	365	366	316	315	247	129	136	162	163	201
Miasto i Gmina Pińczów	235	233	220	212	185	188	185	179	156	125	47	48	41	56	58
Miasto i Gmina Chmielnik	515	489	430	357	363	382	340	274	216	198	133	149	157	140	165
Gmina Imielno	685	670	670	574	514	393	362	303	282	235	292	308	367	293	279
Gmina Sobków	267	262	243	237	221	187	183	150	133	118	80	79	93	104	103
Miasto i Gmina Morawica	259	228	207	209	199	164	145	117	103	81	95	83	90	107	118
województwo świętokrzyskie	374	358	335	315	299	254	235	204	182	162	120	124	131	133	138
Polska	283	268	249	233	215	197	178	155	139	119	86	90	94	94	95

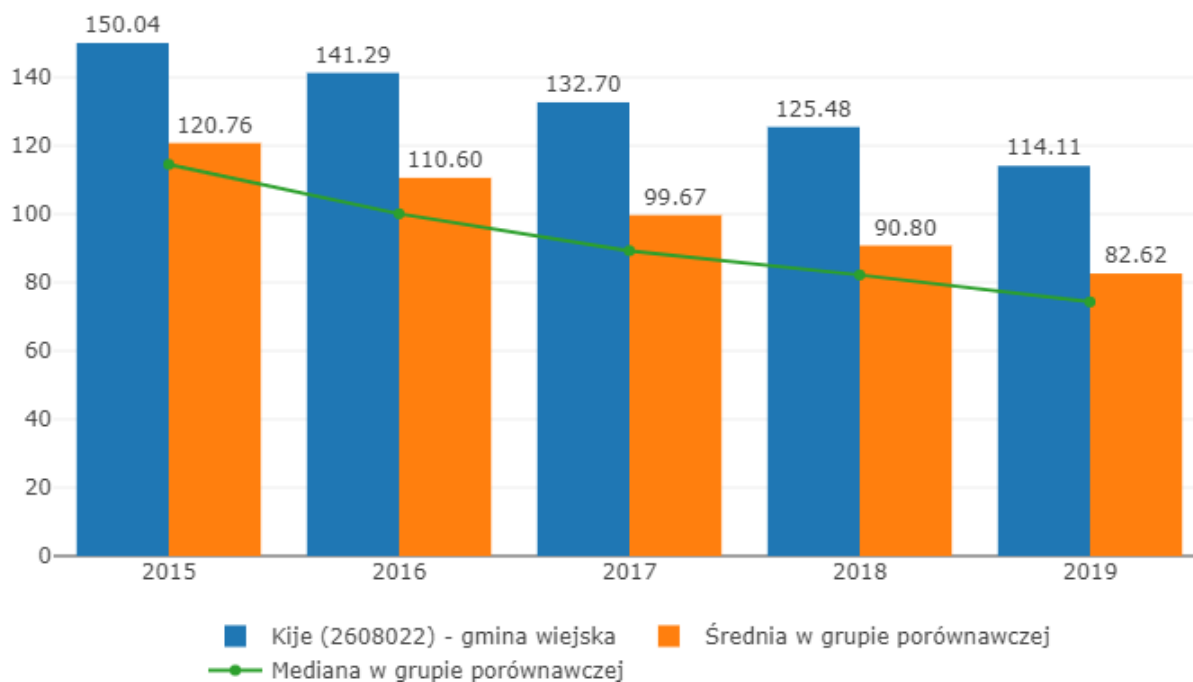
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 22 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

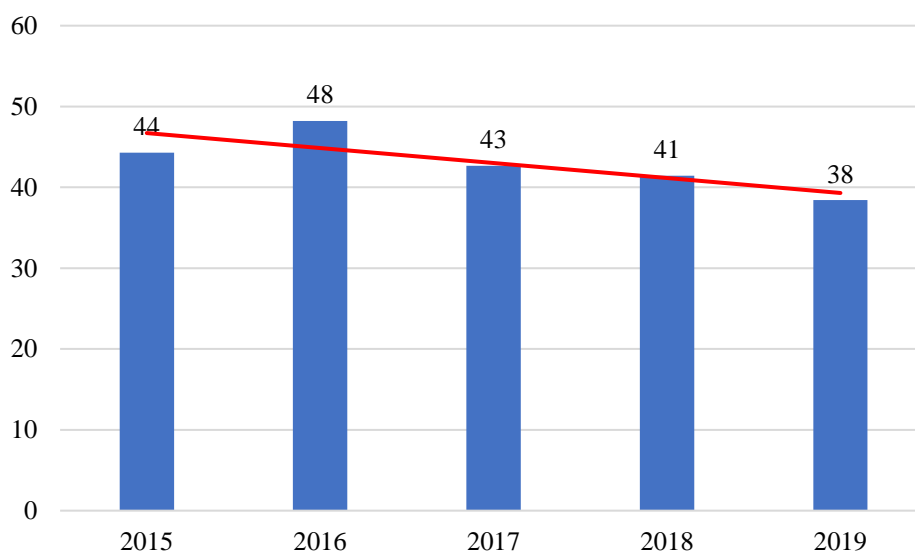
Wykres 23 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 27.12.2021 r.

Wskaźnikami, na które należy zwrócić uwagę, są udzielane zasiłki rodzinne. W tabeli 17 przedstawiono liczbę rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w latach 2015–2019. W 2019 r. Gmina Kije pod względem liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci znajdowała się w sytuacji gorszej niż średnia województwa świętokrzyskiego (33) i Polski (26) – wartość wskaźnika wyniosła 38. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt spadku wartości wskaźnika dla diagnozowanej gminy od 2017 roku, co przedstawiono na wykresie 24. Wskaźnik udział % dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w Gminie Kije na przestrzeni badanego okresu ulegał zmianom, a w 2019 roku osiągnął wartość 48 i był to wynik gorszy niż średnia województwa świętokrzyskiego (34) i Polski (27).

Wykres 24 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 17 Zasilki rodzinne w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasilki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców					Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	44	48	43	41	38	42	45	43	42	48
Miasto i Gmina Pińczów	38	39	37	36	31	36	39	37	35	32
Miasto i Gmina Chmielnik	56	59	55	51	45	49	54	49	46	43
Gmina Imielno	57	60	61	52	47	53	57	58	51	44
Gmina Sobków	43	48	44	41	36	38	44	41	38	36
Miasto i Gmina Morawica	34	40	41	43	39	29	34	34	35	32
województwo świętokrzyskie	36	39	38	37	33	35	39	39	38	34
Polska	27	29	29	29	26	27	29	29	29	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Kije nie ma placówek opieki żłobkowej.

Kolejnym aspektem polityki społecznej jest opieka zdrowotna. Na terenie Gminy Kije usługi z zakresu służby zdrowia świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kijach. Na terenie placówki pacjenci mogą wykonać badanie EKG, badania laboratoryjne, okresowe szczepienia, a pomoc świadczą lekarze interniści, pediatrzy i pielęgniarki środowiskowe²⁹.

Na terenie Gminy Kije znajdują się 2 punkty apteczne: w sołectwach Lipnik oraz Kije.

W miejscowości Umianowice działa Fundacja „Złote Serce” będąca placówką o rozległym zapleczu terapeutycznym i rewalidacyjnym, która w sposób wielowymiarowy stymuluje rozwój psychofizyczny dzieci niepełnosprawnych, świadcząc na ich rzecz kompleksową pracę rewalidacyjną, edukacyjną, opiekuńczą i wychowawczą³⁰. W budynku po byłej szkole podstawowej w Umianowicach do dyspozycji podopiecznych Fundacji znajdują się 3 pracownie rewalidacyjne zaadaptowane do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych, zawierające najnowszą technologię komunikacyjną: do zajęć z psychologiem, logopedą oraz sprzęt do korekty wad postawy do pracy z fizjoterapeutą, 7 multimedialnie wyposażonych klasopracowni, w tym jedna z aneksem kuchennym. Placówka umożliwia całonocny pobyt wychowanków od poniedziałku do piątku³¹.

²⁹ Strona internetowa Gminy Kije, kije.pl

³⁰ Strona internetowa Fundacji Pomoc Osobom Niepełnosprawnym „Złote Serce”, fundacjazloteserce.pl

³¹ jw.

11. Edukacja i wychowanie

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy dostępność wychowania przedszkolnego dla dzieci od lat 3 (w wyjątkowych sytuacjach 2,5 lat) do lat 6 na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego, zgodnie z *Podstawą programową wychowania przedszkolnego* jest wsparcie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania – uczenia się, co umożliwia najmłodszym odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń, świadomości dobra i piękna. Efektem wychowania przedszkolnego ma być osiągnięcie dojrzałości do podjęcia nauki na pierwszym etapie edukacji. O jakości wychowania przedszkolnego na obszarze Gminy Kije świadczy odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. Na terenie Gminy Kije znajdują się łącznie 3 placówki przedszkolne w miejscowościach: Kije, Gartatowice i Włoszczowice.

W tabeli 18 przedstawiono liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczbę dzieci przypadającą na 1 placówkę wychowania przedszkolnego. Liczba dzieci przypadających na 1 placówkę w niniejszej gminie w 2019 r. wynosiła 39 dzieci, podczas gdy średnia województwa to 47, a średnia Polski 63. Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat ulegała wahaniom w Gminie Kije, jednak widoczny jest trend wzrostowy. Na tle województwa świętokrzyskiego (852) oraz Polski (885) Gmina Kije wypada gorzej, z wynikiem 738 dzieci w 2019 r.

Tabela 18 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę					Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	25	27	43	43	39	699	644	771	857	738
Miasto i Gmina Pińczów	47	53	50	51	51	926	922	945	986	1 029
Miasto i Gmina Chmielnik	43	75	77	75	64	754	760	790	781	816
Gmina Imielno	23	28	29	32	34	550	537	564	627	680
Gmina Sobków	23	31	33	33	28	711	674	710	730	634
Miasto i Gmina Morawica	54	50	54	46	48	892	806	904	919	925
województwo świętokrzyskie	40	46	47	47	47	806	768	803	835	852
Polska	54	60	62	63	63	842	811	847	873	885

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym etapem nauki szkolnej jest szkolnictwo podstawowe. Na terenie Gminy Kije znajdują się następujące placówki³²:

- Szkoła Podstawowa w Kijach;
- Szkoła Podstawowa Filialna w Gartatowicach;
- Szkoła Podstawowa Filialna we Włoszczowicach.

W tabeli 19 przedstawiony został *współczynnik skolaryzacji netto* oraz *liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców*. Współczynnik skolaryzacji w Gminie Kije w 2019 roku był na słabym poziomie (89) – niższy niż w województwie świętokrzyskim (92) oraz Polsce (94). Współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. Analizy wskaźnika należy dokonać z uwzględnieniem poziomu nauczania. Dość wysokie wartości wskaźników wynikają z faktu, iż nauka w szkołach podstawowych jest obowiązkowa w Polsce, co oznacza, że wszystkie dzieci w wieku szkolnym powinny być objęte nauką. Należy też zwrócić uwagę, że liczba uczniów odnosi się do uczniów w szkołach podstawowych, a trzeba pamiętać, iż w latach 2015–2018 część dzieci uczęszczała jeszcze do gimnazjum – z dniem 1 września 2019 roku przestały istnieć gimnazja.

Tabela 19 Wskaźniki szkolnictwa podstawowego w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji netto ³³					Liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	94	93	91	93	89	59	55	61	71	70
Miasto i Gmina Pińczów	94	100	100	101	104	56	53	63	73	74
Miasto i Gmina Chmielnik	91	94	93	93	91	63	58	66	77	77
Gmina Imielno	87	89	90	86	85	62	56	64	70	72
Gmina Sobków	93	94	93	97	97	66	61	70	83	87
Miasto i Gmina Morawica	91	92	90	89	89	77	68	78	90	92
województwo świętokrzyskie	89	91	92	92	92	59	54	63	72	73
Polska	90	93	93	94	94	65	60	69	79	80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

³² Strona internetowa Gminy Kije, kije.pl

³³ Współczynnik skolaryzacji netto to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Odzwierciedleniem poziomu nauki są wyniki uzyskiwane przez uczniów w ogólnopolskich egzaminach. W niniejszej Diagnozie prezentowane są dane za rok 2020, tj. egzamin ósmoklasisty dla rocznika nauki szkolnej 2019/2020. Młodzież uczęszczająca do placówek szkolnych na terenie Gminy Kije uzyskała następujące średnie wyniki z egzaminów³⁴:

- język polski – 56%;
- matematyka – 46%;
- język angielski – 52%.

Egzaminy ósmoklasisty na terenie Gminy Kije wypadły na podobnym poziomie co w województwie świętokrzyskim, w którym średnie wyniki wyniosły odpowiednio: język polski 59%, matematyka 46%, język angielski 52%. Dla porównania – średnie wyniki dla Polski były takie same z języka polskiego i matematyki, jedynie język angielski wypadł lepiej w kraju (średnia z tego przedmiotu to 54%). W Diagnozie przedstawiono wyniki z języka angielskiego, ponieważ uczniowie zdający egzamin z innych języków stanowili marginalną część wszystkich zdających.

Na terenie Gminy Kije nie występują placówki kształcące na poziomie ponadpodstawowym.

³⁴ Strona internetowa Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, komisja.pl

12. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny to wiedza, która jest osadzona w relacjach i stosunkach społecznych. Wiąże się on z zaufaniem członków organizacji do siebie, normami i wartościami. Można mówić o różnych wymiarach tego kapitału, tj. społeczny, ekonomiczny i kulturowy. Na kapitał społeczny składają się m.in. jakość stosunków międzyludzkich, relacje, stosunki, efekt synergii. Można powiedzieć, że jest on kapitałem ludzkim wzbogaconym o relacje i współpracę (kapitał ludzki jest statyczny; daje potencjalne korzyści, zaś społeczny – dynamiczny; daje faktyczne korzyści). Kształtowanie kapitału społecznego wymaga doskonalenia jakości stosunków międzyludzkich, umiejętności współpracy, norm, klimatu organizacyjnego i zaufania. Podstawą do budowy kapitału jest struktura organizacyjna z jasno wskazanymi zadaniami, uprawnieniami i odpowiedzialnością³⁵.

Poziom kapitału społecznego można mierzyć za pomocą obiektywnych wskaźników empirycznych. Robert Putnam skonstruował Social Capital Index, na który składa się 14 wskaźników podzielonych na pięć głównych sekcji³⁶:

- życie społeczne;
- zaangażowanie w sprawy publiczne;
- wolontariat;
- nieformalne zaangażowanie społeczne;
- mierniki zaufania.

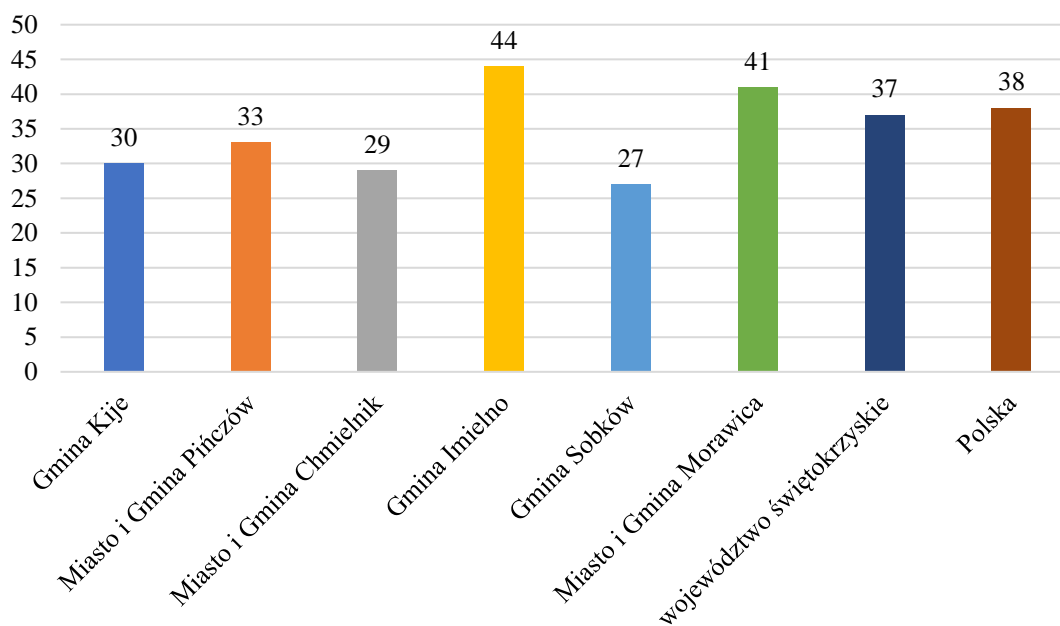
Bazując na powyższym zostały wybrane wskaźniki obrazujące kapitał społeczny na obszarze Gminy Kije.

Jednym z głównych mierników kapitału społecznego jest *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* (wykres 25). Według danych GUS na terenie Gminy Kije liczba ta spadła z 31 w 2015 r. do 30 w 2019 r. W odniesieniu do średniej województwa świętokrzyskiego (37) i Polski (38) wynik dla Gminy Kije nie jest satysfakcjonujący. W porównaniu do gmin sąsiednich wynik był na średnim poziomie – niższy osiągnęły Gmina Sobków (27) i Gmina Chmielnik (29).

³⁵Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl, inf. z dnia 27.12.2021 r.

³⁶jw.

Wykres 25 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym wskaźnikiem obrazującym aktywność społeczną jest wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców, który według danych GUS dla Gminy Kije w latach 2015–2018 wynosił zero, natomiast w ostatnim badanym roku 2, co dało taki sam wynik jak średnia dla województwa i kraju.

Istotnym aspektem kapitału społecznego jest współpraca międzysektorowa, tj. współpraca między sektorem publicznym, gospodarczym i społecznym, a więc między samorządem, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Współpraca międzysektorowa to dobrowolna relacja pomiędzy różnymi stronami, w której łączą one siły, by osiągnąć wspólny cel. Działania każdego z sektorów są inne, każdy z nich pełni odrębną rolę w lokalnej społeczności i cechuje się odmiennymi celami. Dzięki połączeniu możliwości każdego z nich współpraca taka gwarantuje nowy, lepszy rozwój³⁷.

Gmina przyjęła Uchwałą nr XI/94/19 Rady Gminy w Kijach Program Współpracy Gminy Kije z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2020. Mieszczą się w nim zadania z zakresów³⁸:

³⁷ Serwis prawny, prawo.pl, inf. z dnia 27.12.2021 r.

³⁸ Sprawozdanie z realizacji „Programu Współpracy Gminy Kije z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2020 roku”.

- promocji kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa kulturowego;
- polityki społecznej;
- turystyki i krajoznawstwa;
- upowszechniania kultury fizycznej i sportu.

W 2020 roku w budżecie Gminy Kije zabezpieczono łącznie 18 000 zł na realizację zadań własnych gminy w trybie otwartych konkursów ofert organizacji pozarządowej. Na konkurs wpłynęły 3 oferty, które złożyli:

- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kije;
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy we Włoszczowicach;
- Jędrzejowski Klub Bokserski.

Po przeprowadzeniu procedury konkursowej, przyznano dofinansowanie dla wszystkich trzech Oferentów w formie dotacji na realizację zadań publicznych w następujących kwotach:

- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kije – 12 000 zł;
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy we Włoszczowicach – 3 000 zł;
- Jędrzejowski Klub Bokserski – 3 000 zł.

Wyżej wymienione organizacje podpisały umowy i przystąpiły do realizacji. W dniu 4 marca 2020 roku w związku z pandemią COVID-19 i ograniczeniami z tym związanymi: tj. brakiem możliwości przeprowadzania turniejów sportowych, wyjazdów, zawodów i spotkań większej liczby uczestników – organizacje pozarządowe aneksowały umowy, przedłużając terminy realizacji zadań. Dwie organizacje wykorzystały dotację w całości, a jedna zwróciła niewykorzystane środki. Organizacje rozliczyły się z dotacji terminowo – w ciągu 30 dni od zakończenia realizacji zadania przedstawiły sprawozdanie z realizacji zadania wraz z kopiami faktur.

Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kije realizowało zadanie pn. „Organizacja imprez sportowych na terenie Gminy Kije” w okresie od 10 lutego do 30 grudnia 2020 roku. W ramach realizacji zadania ubezpieczono zawodników, przeprowadzono turnieje: halowej piłki siatkowej, turniej szachowy, warszawowy, turniej tenisa stołowego, charytatywny turniej piłki nożnej oraz turniej plażowej piłki siatkowej. Zorganizowano: bieg wolności, gminny rajd rowerowy oraz zawody wędkarskie. Rozliczenie finansowe wraz z wykazem faktur przechowywane są w Referacie Finansowym Urzędu.

Uczniowski Ludowy Klub Sportowy we Włoszczowicach realizował zadanie pn. „Prowadzenie zajęć z łucznictwa dla dzieci i młodzieży z Gminy Kije” w okresie od 15 marca 2020 roku do 30 listopada 2020 roku. Zajęcia łucznicze z dziećmi i młodzieżą prowadzono w reżimie sanitarnym i z obowiązującymi ograniczeniami. W ramach otrzymanej dotacji uczestnicy wystartowali w 2 zawodach wyjazdowych i 3 zawodach klubowych. Uczestniczyło w nich do 10 zawodników. Przeprowadzono 80 godzin treningów, w których uczestniczyło 18 uczniów w okresie 3 miesięcy. Zdobyli 8 medali w zawodach wyjazdowych. Zakupiono podstawowy sprzęt łuczniczy. Uczniowski Ludowy Klub Sportowy wniósł wkład w realizację zadania w postaci pracy społecznej członków organizacji, a otrzymaną dotację wykorzystał w 100%. Szczegółowe rozliczenie finansowe z poszczególnych działań sportowych wraz z wykazem faktur przechowywane są w Referacie Finansowym Urzędu.

Jędrzejowski Klub Bokserski realizował zadanie pn. „Szkolenie i współzawodnictwo sportowe” w okresie od 1 marca do 30 czerwca 2020 roku; aneksem do umowy przedłużono okres realizacji do 30 sierpnia 2020 roku. W ramach realizacji zadania pozyskano uczestników do zajęć, zagospodarowano czas wolny dzieciom i młodzieży poprzez udział w treningach bokserskich, które odbywały na boisku szkolnym, na świeżym powietrzu z zachowaniem dystansu i w reżimie sanitarnym.

W 2020 roku Fundacja Gospodarcza św. Brata Alberta z siedzibą w Kielcach zwróciła się z prośbą do Wójta Gminy w trybie art. 19 a ustawy o wolontariacie o wsparcie w kwocie 5 000 zł realizacji zadania pn. „Prowadzenie opieki paliatywnej skierowanej do pacjentów przewlekle chorych oraz nieuleczalnie chorych, zamieszkałych na terenie Gminy Kije”. Zadanie zrealizowano w okresie od 21 września 2020 do 30 listopada 2020 roku³⁹.

O poziomie aktywności mieszkańców świadczą udziały w wyborach ogólnokrajowych i samorządowych. Frekwencja w II turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. w Gminie Kije wyniosła 66,67%. Był to wynik wyższy niż w województwie świętokrzyskim (66,37%) oraz Polsce (54,9%). Taka sama sytuacja miała miejsce podczas wyborów samorządowych w 2018 roku. Frekwencja Gminy Kije wyniosła 56,81%, natomiast wynik województwa świętokrzyskiego to 51,57%, a Polski 54,9%. Wyniki te świadczą o wysokim poziomie aktywności społecznej mieszkańców⁴⁰.

³⁹ jw.

⁴⁰ Strona internetowa Państwowej Komisji Wyborczej, pkw.gov.pl

13. Finanse samorządowe

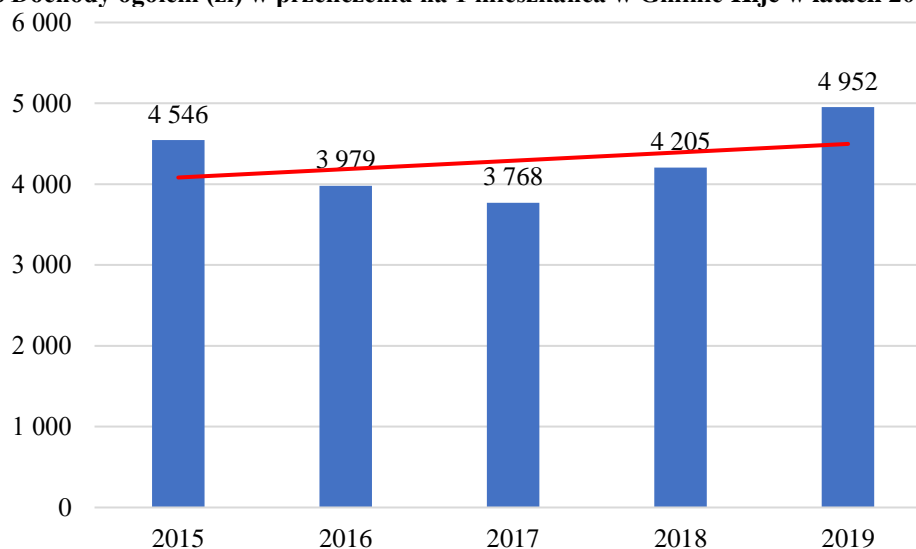
Sytuację finansową Gminy Kije obrazują wskaźniki dochodów ogółem (tabela 20) i wydatków ogółem (tabela 22) w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Według danych GUS dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w roku 2019 wynosiły 4 952 zł, co było wartością niższą niż średnia krajowa (5 969 zł) oraz wojewódzka (5 372 zł) – wykres 27. Wartość wskaźnika ulegała wahaniom na przestrzeni lat (wykres 26), jednak pozytywnym zjawiskiem jest to, że w ostatnim badanym roku wskaźnik osiągnął najwyższą wartość. W pozostałych badanych jednostkach widać coroczny wzrost wartości wskaźnika.

Tabela 20 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	4 546	3 979	3 768	4 205	4 952
Miasto i Gmina Pińczów	3 515	3 761	3 991	4 402	4 958
Miasto i Gmina Chmielnik	3 646	3 907	4 557	5 293	6 214
Gmina Imielno	3 224	3 930	4 238	4 955	4 908
Gmina Sobków	3 043	3 627	3 915	4 379	4 955
Miasto i Gmina Morawica	3 656	4 114	4 418	5 455	6 394
województwo świętokrzyskie	3 561	3 999	4 312	4 681	5 372
Polska	4 115	4 586	4 938	5 387	5 969

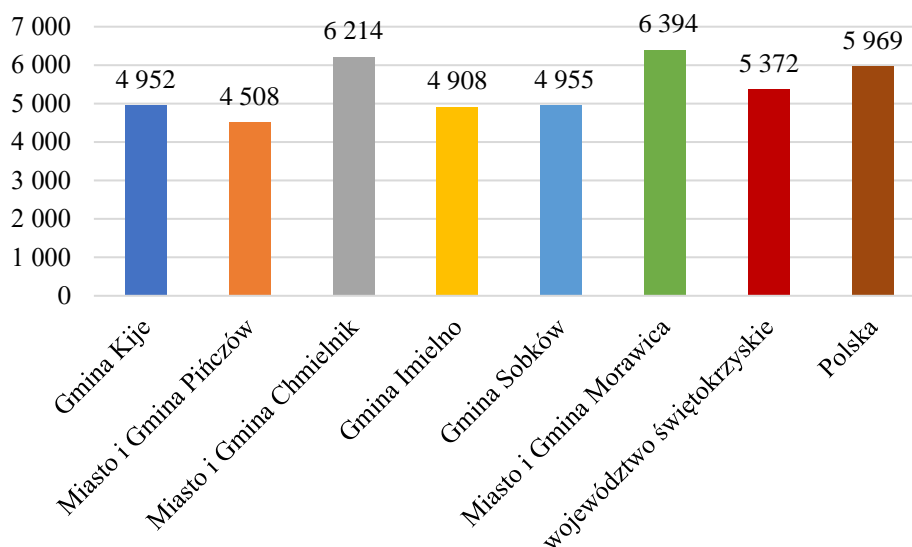
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 26 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 27 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

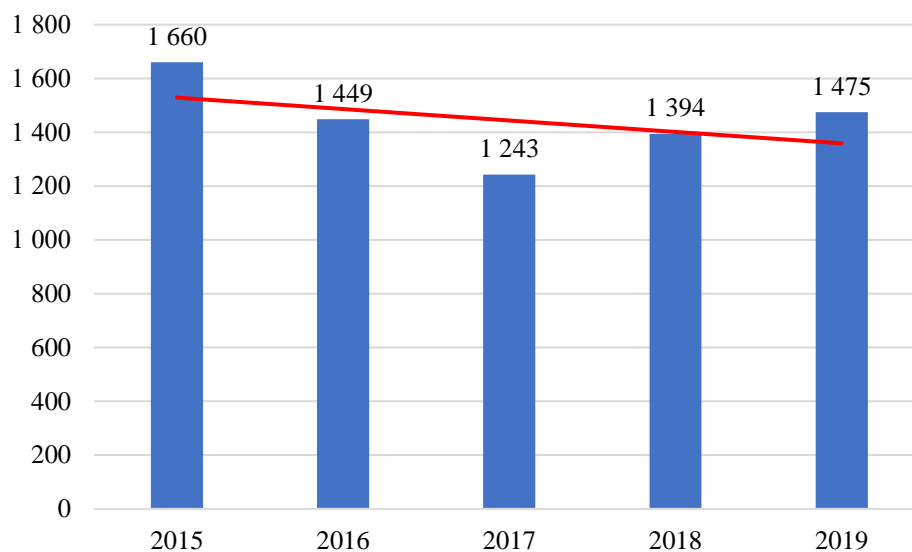
Podobną sytuację można zauważyć w danych GUS odnośnie dochodów własnych (tabela 21). Gmina Kije posiada stosunkowo niskie *dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca* – wynosiły one 1 475 zł w 2019 r., co było wynikiem niższym niż średnia wojewódzka (2 122 zł) i niższym niż średnia krajowa (2 959 zł). Pozytywnym aspektem jest fakt, że od 2018 roku wartość wskaźnika wzrasta (wykres 28).

Tabela 21 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	1 660	1 449	1 243	1 394	1 475
Miasto i Gmina Pińczów	1 708	1 622	1 696	1 796	2 121
Miasto i Gmina Chmielnik	1 210	1 254	1 263	1 379	1 655
Gmina Imielno	793	846	890	1 316	1 098
Gmina Sobków	920	962	971	1 084	1 266
Miasto i Gmina Morawica	1 862	1 797	1 890	2 307	2 997
województwo świętokrzyskie	1 589	1 666	1 707	1 842	2 122
Polska	2 297	2 368	2 509	2 732	2 959

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

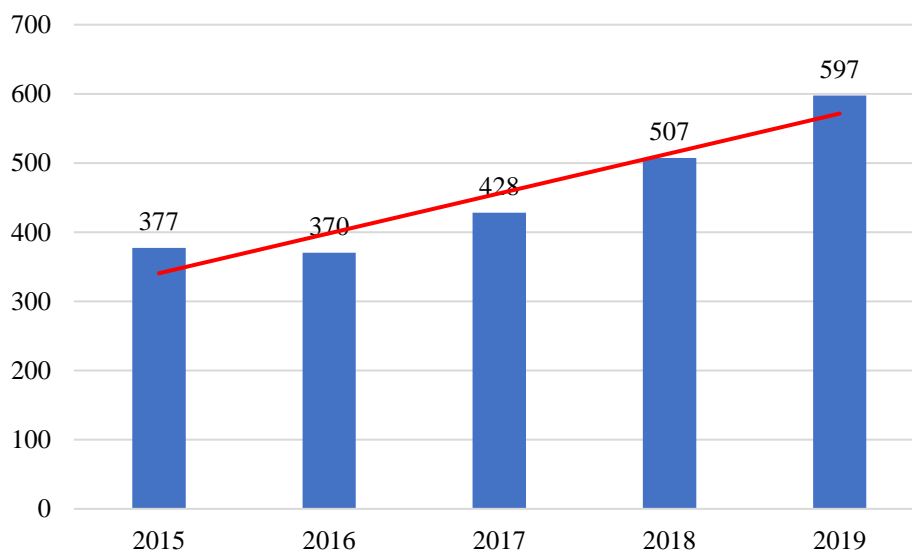
Wykres 28 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

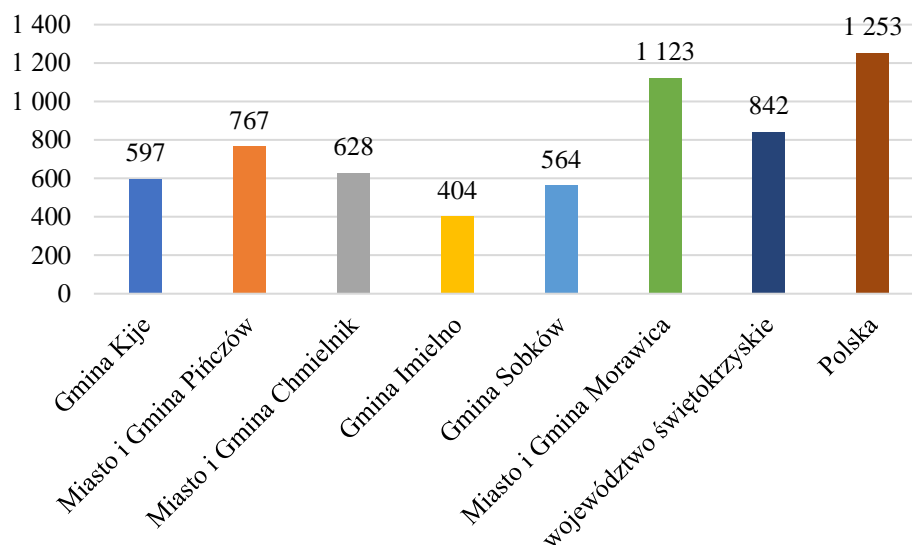
Na dochody własne Gminy Kije składają się takie elementy, jak: udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie danej gminy oraz od osób prawnych mających siedzibę na jej terenie w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Na wykresie 29 przedstawiono wpływy z podatków od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w diagnozowanej gminie, które wykazują tendencję wzrostową i w ostatnim badanym roku wyniosły 597 zł. W porównaniu do gmin sąsiednich (wykres 30) wskaźnik dla Gminy Kije w 2019 r. był na jednym z niższych poziomów (niższa wartość wskaźnika tylko w Gminie Sobków i Gminie Imielno), poniżej średniej wojewódzkiej (842 zł) oraz dużo niższy niż średnia dla Polski (1 253 zł).

Wykres 29 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 30 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

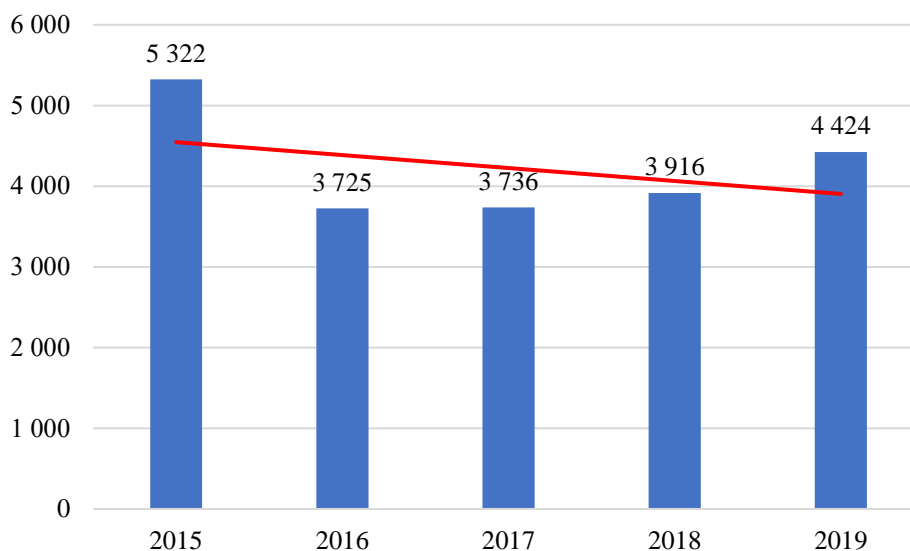

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza dochodami odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W Gminie Kije wielkość wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca od 2017 roku wzrastała, jednak w ostatnim badanym roku była niższa niż na początku analizowanego okresu (wykres 31). Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca porównano również do innych jednostek, w tym do gmin sąsiednich (tabela 22) – w 2019 r. były niemal najniższe spośród analizowanej grupy (4 424 zł). Niższa wartość wskaźnika w ostatnim badanym roku wystąpiła tylko w Gminie Pińczów (4 421 zł). Wartość wskaźnika porównano także do średnich Polski

i województwa świętokrzyskiego – w obydwu przypadkach były one dużo wyższe niż w gminie (wykres 32).

Wykres 31 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019

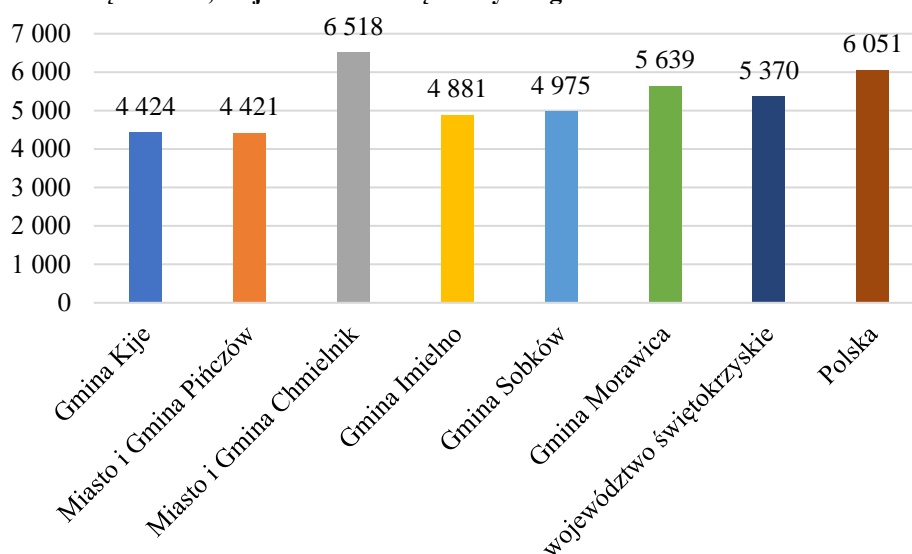
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 22 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	5 322	3 725	3 736	3 916	4 424
Miasto i Gmina Pińczów	3 385	3 332	3 607	3 756	4 421
Miasto i Gmina Chmielnik	3 803	3 820	4 521	5 750	6 518
Gmina Imielno	3 243	3 933	4 206	4 800	4 881
Gmina Sobków	2 856	3 322	3 768	4 269	4 975
Miasto i Gmina Morawica	3 484	3 862	4 593	5 658	5 639
województwo świętokrzyskie	3 595	3 869	4 343	4 931	5 370
Polska	4 051	4 427	4 958	5 575	6 051

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

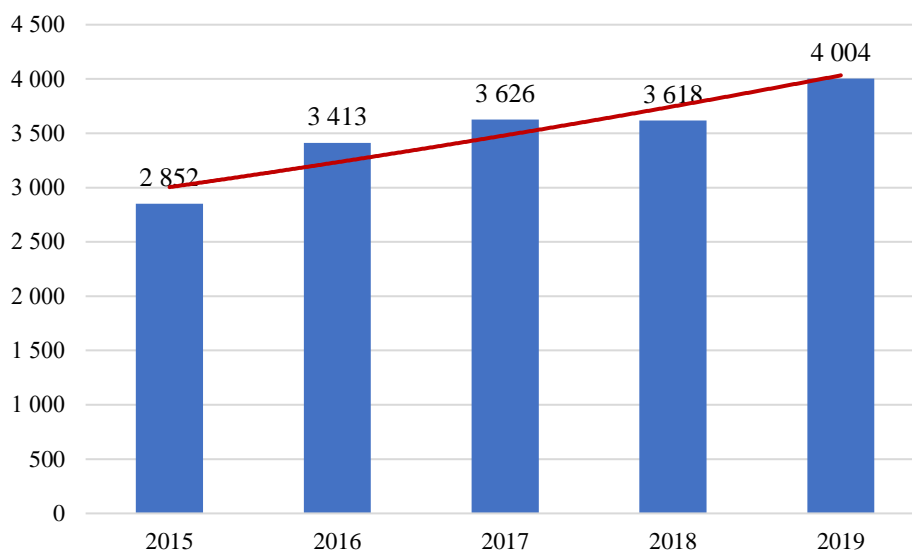
Wykres 32 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki bieżące ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w badanym okresie systematycznie wzrastały – w 2015 r. wynosiły 2 852 zł, a w 2019 r. już 4 004 zł (wykres 33). Jednakże w 2019 r. były niższe niż średnio wydatki w województwie świętokrzyskim (4 382 zł) i Polsce (5 039 zł). W tabeli 23 i na wykresie 34 przedstawiono porównanie Gminy Kije do gmin sąsiednich – wydatki bieżące ogółem dla większości gmin wzrastały z roku na rok, tylko Gmina Pińczów osiągnęła wskaźnik na niższym poziomie niż Gmina Kije.

Wykres 33 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019

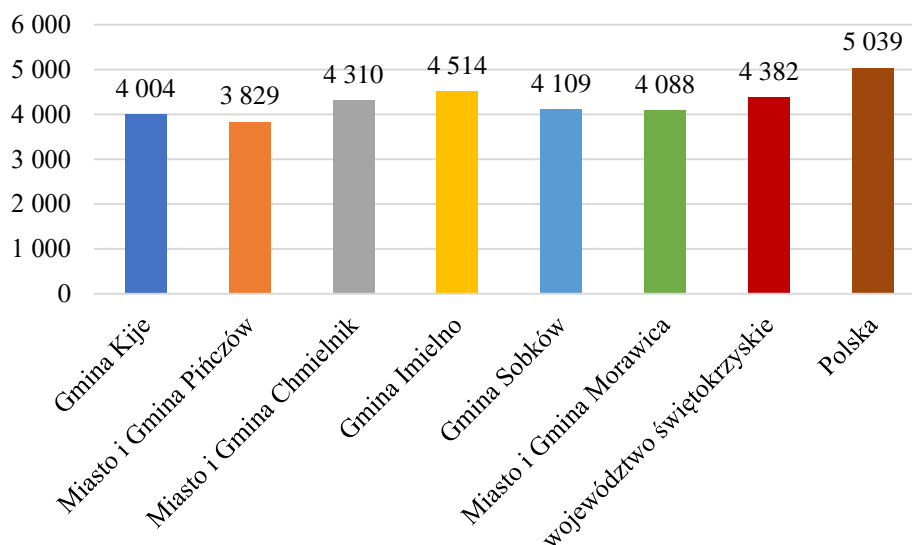
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 23 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki bieżące ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	2 852	3 413	3 626	3 618	4 004
Miasto i Gmina Pińczów	2 539	3 028	3 307	3 452	3 829
Miasto i Gmina Chmielnik	3 009	3 674	3 939	4 068	4 310
Gmina Imielno	3 126	3 799	3 987	4 171	4 514
Gmina Sobków	2 528	3 121	3 458	3 566	4 109
Miasto i Gmina Morawica	2 590	3 200	3 459	3 694	4 088
województwo świętokrzyskie	2 942	3 519	3 804	4 001	4 382
Polska	3 340	3 918	4 259	4 509	5 039

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

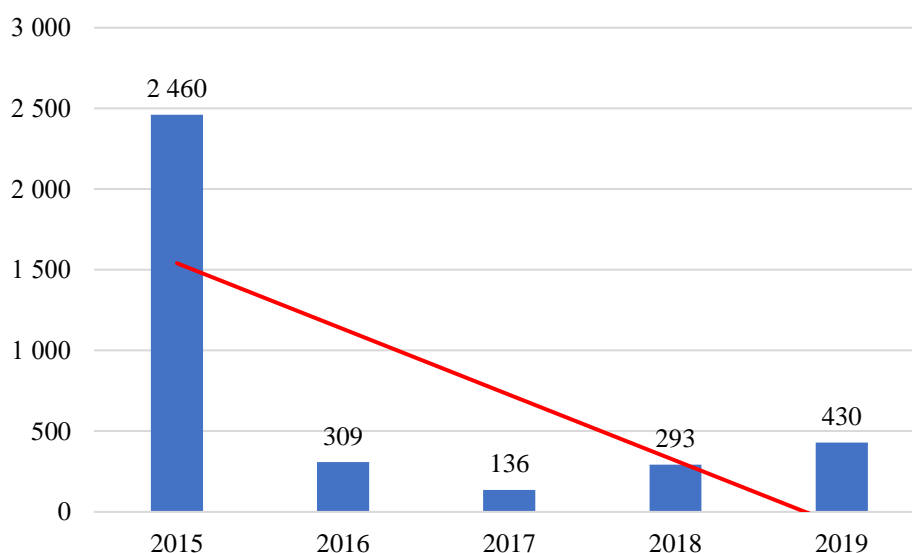
Wykres 34 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

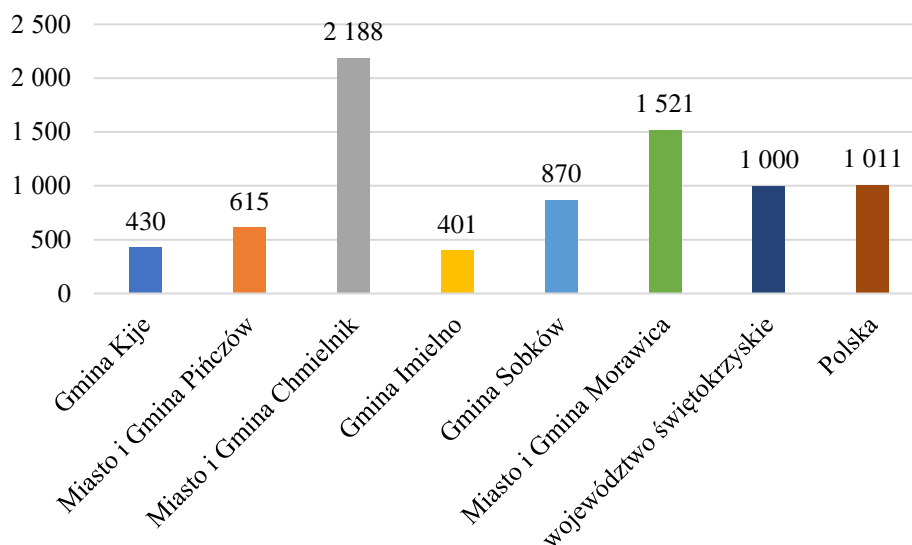
Ostatnią analizowaną kategorią wydatków są *wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca*. Suma wydatków w Gminie Kije w analizowanym okresie ulegała wahanom. W 2019 roku wskaźnik osiągnął wartość 430 zł (wykres 35) i był on niższy niż w województwie świętokrzyskim (1 000 zł) i Polsce (1 011 zł). W tabeli 24 i na wykresie 36 przedstawiono porównanie Gminy Kije z gminami sąsiednimi – najwyższe wydatki majątkowe w 2019 roku odnotowała Gmina Chmielnik (2 188 zł), następnie Gmina Morawica (1 521 zł).

Wykres 35 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 36 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 24 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostki terytorialne	Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Kije	2 460	309	136	293	430
Miasto i Gmina Pińczów	853	308	312	316	615
Miasto i Gmina Chmielnik	807	149	596	1 690	2 188
Gmina Imielno	130	137	231	642	401
Gmina Sobków	327	203	304	710	870
Miasto i Gmina Morawica	874	638	1 098	1 944	1 521
województwo świętokrzyskie	660	354	545	939	1000
Polska	712	508	698	1 066	1 011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Kije jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla *liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie*. W tabeli 25 przedstawiono ogólną liczbę podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie z programów operacyjnych w Gminie Kije, gminach sąsiednich, województwie świętokrzyskim oraz Polsce. Łącznie na terenie diagnozowanej gminy podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w roku 2019 było 13 – taki sam wynik gmina uzyskała w poprzednim roku. Analizując sytuację w gminach sąsiednich widać coroczny wzrost ilości podpisanych umów w badanym okresie.

Tabela 25 Liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2017–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem		
	2017	2018	2019
Gmina Kije	6	13	13
Miasto i Gmina Pińczów	13	21	26
Miasto i Gmina Chmielnik	37	60	77
Gmina Imielno	16	30	32
Gmina Sobków	7	14	15
Miasto i Gmina Morawica	29	60	75
województwo świętokrzyskie	1 231	2 076	2 603
Polska	30 616	46 173	58 399

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS, najwięcej umów/decyzji o dofinansowanie w 2019 r. Gmina Kije podpisała w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego, tj. 10, co stanowiło niemal 77% wszystkich umów/decyzji o dofinansowanie, 2 w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (ponad 15%) oraz jedną umowę w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (niemal 8%).

14. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 26 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 27 Analiza SWOT Gminy Kije

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> Mniejsza ilość dzieci przypadających na 1 placówkę wychowania przedszkolnego niż w województwie i kraju. Występowanie cennych przyrodniczo obszarów na terenie gminy. Udział % korzystających z instalacji wodociągowej w ogóle ludności wyższy niż średnio dla Polski i województwa. Występowanie na terenie gminy obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych. Spadający na przestrzeni lat wskaźnik <i>udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym</i> – niższy niż w województwie oraz mniejsza wartość wskaźnika <i>udział bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1 000 mieszkańców</i> niż w gminach podobnych. 	<ol style="list-style-type: none"> Malejąca liczba ludności. Starzejące się społeczeństwo. Odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej wyższy niż średnia w gminach podobnych. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym niższa niż średnia w województwie i Polsce. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności poniżej średniej wojewódzkiej i średniej dla Polski. Ujemny wskaźnik rozwoju gminy w wymiarze gospodarczym. Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym. Wartość wskaźnika <i>liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców</i> niższa niż dla województwa i kraju.

<ol style="list-style-type: none"> 6. Dodatnia wartość wskaźnika rozwoju w wymiarze środowiskowym. 7. Wyższa frekwencja w wyborach prezydenckich i samorządowych niż w województwie i kraju. 8. Wyższa wartość wskaźnika <i>budynki mieszkalne na 1 000 ludności</i> niż w województwie i kraju. 9. Malejąca wartość wskaźnika <i>liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców</i>. 10. Występowanie obiektów noclegowych na terenie gminy. 11. Całkowite pokrycie gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. 	<ol style="list-style-type: none"> 9. Wartość wskaźnika urodzeń żywych niższa niż w gminach podobnych. 10. Ujemny przyrost naturalny. 11. Ujemna wartość salda migracji osób w wieku 15–39 lat. 12. Występowanie na terenie gminy terenów zagrożonych powodzią. 13. Niższa wartość wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca niż w województwie i kraju. 14. Współczynnik skolaryzacji netto niższy niż średnia dla województwa i Polski. 15. Mniejsza liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców niż w gminach podobnych. 16. Spadająca ilość ofert pracy. 17. Większa ilość gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego niż w województwie i Polsce. 18. Ujemna wartość ogólnego wskaźnika rozwoju gminy. 19. Niższa wartość wskaźnika <i>dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca</i> niż w województwie i kraju. 20. Niższa wartość wskaźnika <i>ilość dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat</i> niż w województwie i kraju. 21. Niski udział % gruntów leśnych w powierzchni ogółem gminy. 22. Brak placówek świadczących opiekę żłobkową na terenie gminy. 23. Niższa wartość wydatków majątkowych na 1 mieszkańca niż w województwie i kraju. 24. Brak infrastruktury sieci gazowej i niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacji.
---	--

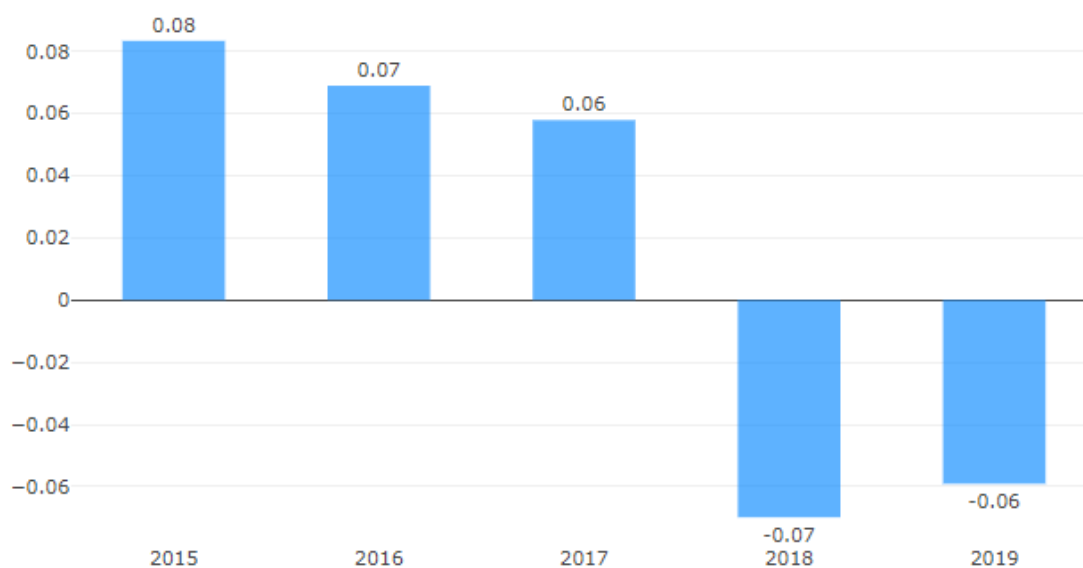
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none">1. Wzrost mobilności społeczeństwa.2. Członkostwo Polski w UE.3. Cyfryzacja życia codziennego.4. Wzrost świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii.5. Wzrost świadomości obywatelskiej.6. Wzrost średniej długości życia.7. Moda na zdrowy styl życia.8. Włączenie Gminy Kije do Obszaru Strategicznej Interwencji Ponidzie.9. Plany rozwoju infrastruktury drogowej w regionie świętokrzyskim, w najbliższym otoczeniu gminy – budowa obwodnicy Morawicy.	<ol style="list-style-type: none">1. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z występowaniem pandemii Covid-19.2. Wykluczenie cyfrowe.3. Zmiany klimatu.4. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców.5. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych.6. Zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję.7. Emigracja mieszkańców Polski.

Źródło: Opracowanie własne

15. Podsumowanie i wnioski z Diagnozy

Podsumowując sytuację społeczno-gospodarczą Gminy Kije należy zwrócić szczególną uwagę na ogólny wskaźnik rozwoju gminy określony w Monitorze Rozwoju Lokalnego Związku Miast Polskich. W poprzednich rozdziałach zostały zaprezentowane wskaźniki syntetyczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Gmina najlepiej wypadła w wymiarze środowiskowym – znalazła się w III ćwiartce względem tego wskaźnika, co oznacza, iż sytuacja gminy jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, ale następuje pogorszenie względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. W wymiarach społecznym i gospodarczym gmina znalazła się w IV ćwiartce, co oznacza, że sytuacja jest gorsza niż w grupie porównawczej i następuje pogorszenie sytuacji względem grupy porównawczej. Wskaźnikiem podsumowującym ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego jest ogólny wskaźnik rozwoju gminy (rysunek 13) – stanowi on średnią arytmetyczną wartości z wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach, przedstawia stan i zmianę wskaźnika na przestrzeni lat 2015–2019. Ogólna sytuacja rozwojowa gminy na przestrzeni lat ulegała pogorszeniu i w 2018 roku osiągnęła wartość ujemną.

Rysunek 13 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Kije w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 22.12.2021 r.

Na rysunku 14 przedstawiono ogólny wskaźnik rozwoju w Gminie Kije w latach 2015–2019 z podziałem na 12 różnych obszarów, są to:

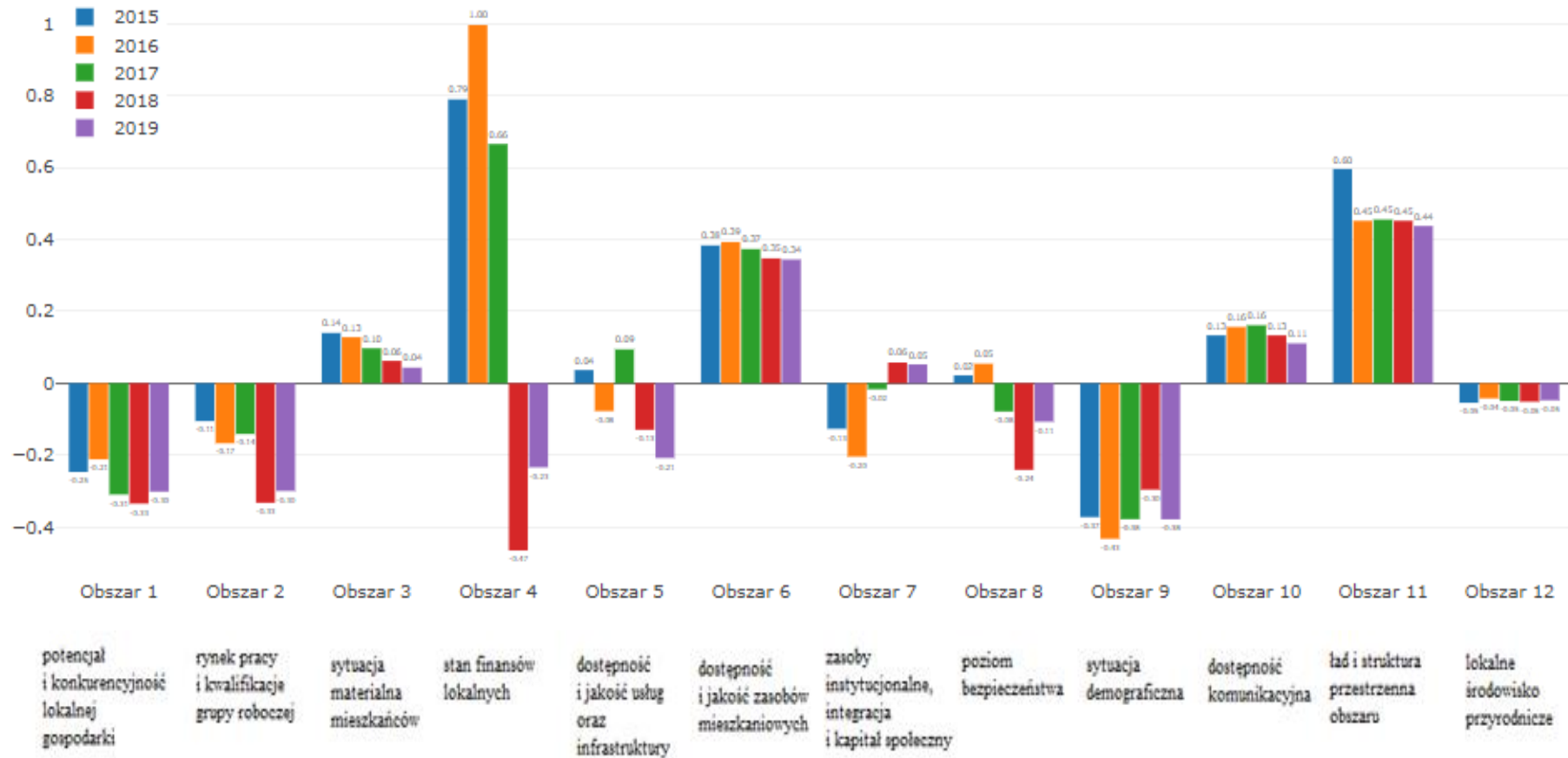
- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (Obszar 1);
- rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej (Obszar 2);
- sytuacja materialna mieszkańców (Obszar 3);

- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) (Obszar 4);
- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (Obszar 5);
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie (Obszar 6);
- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy (Obszar 7);
- poziom bezpieczeństwa (Obszar 8);
- sytuacja demograficzna (Obszar 9);
- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) (Obszar 10);
- ład i struktura przestrzenna obszaru (Obszar 11);
- lokalne środowisko przyrodnicze (Obszar 12).

Najwyższe wartości w diagnozowanej gminie na przestrzeni lat 2015–2019 zanotowano w dziedzinie ładu i struktury przestrzennej obszaru (obszar 11). Dodatnią wartość przyjęły również: obszar 6 *dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych*, obszar 10 *dostępność komunikacyjna* i obszar 3 *sytuacja materialna mieszkańców*. Kolejnym obszarem, który wypadł pozytywnie w ostatnim badanym roku jest obszar 7 *zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny* – latach 2015–2017 wskaźnik przybierał ujemne wartości, jednak od 2018 roku zaczął przybierać dodatnie.

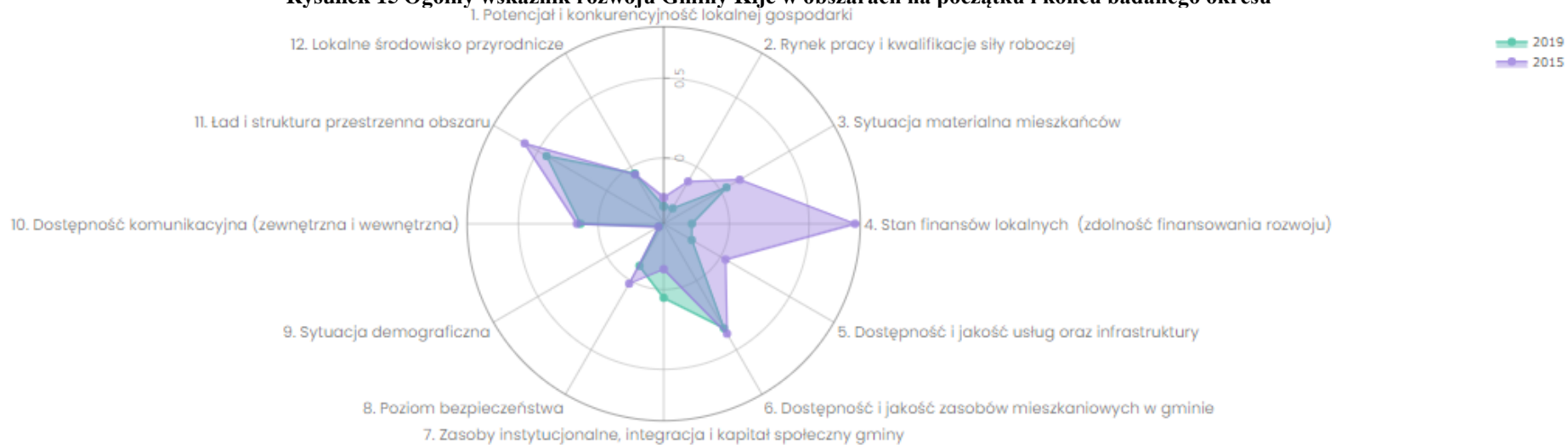
Na rysunku 15 przedstawiono ogólny wskaźnik rozwoju gminy na początku i końcu badanego okresu. Z łatwością można odczytać informację, iż na przestrzeni lat 2015–2019 wzrosła wartość obszaru 7 *zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny*. Pozostałe obszary ulegały pogorszeniu lub utrzymywały się na podobnym poziomie w badanych latach. Kluczowym jest dążenie do polepszenia wartości wszystkich obszarów, aby poprawić wartość wskaźnika ogólnego rozwoju gminy.

Rysunek 14 Ogólny wskaźnik rozwoju w Gminie Kije w latach 2015–2019 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 15.12.2021 r.

Rysunek 15 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Kije w obszarach na początku i końcu badanego okresu

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwaju.pl, inf. z dnia 15.12.2021 r.

i propozycje zmian przyczyniające się do zdiagnozowania lokalnych potrzeb, barier rozwoju i potencjałów Gminy Kije. W ankiecie wzięło udział 77 respondentów. Pełne wyniki badań ankietowych dołączono w formie załącznika do Diagnozy.

Pierwsze pytanie dotyczyło dziewiętnastu dziedzin funkcjonowania gminy, które respondenci oceniali w skali od 1 do 5. Najwyżej ocenionym przez ankietowanych obszarem funkcjonowania gminy są walory krajobrazowe (82% respondentów oceniło je dobrze i bardzo dobrze). Potwierdza to położenie gminy w obrębie malowniczej rzeki Nidy oraz występowanie licznych obszarów chronionych. Na wysokim poziomie oceniono również dostępność sieci wodociągowej (65% ocen dobrych i bardzo dobrych). Dobrze ocenionym obszarem jest dostępność usług/możliwość zakupu artykułów codziennego użytku – 61% ocen dobrych i bardzo dobrych. Z mniej optymistycznych, ale bardzo ważnych danych jakie udało się uzyskać z badań ankietowych, to ocena jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej – obszar ten uzyskał 72% ocen złych i bardzo złych. Potwierdza to występowanie na terenie gminy tylko jednej placówki medycznej, która posiada jedynie specjalistów świadczących podstawową opiekę zdrowotną. Kolejny słabo oceniony obszar to jakość i dostępność opieki żłobkowej (66% ocen złych i bardzo złych). Wynik ten również ma swoje odzwierciedlenie w rzeczywistości, ponieważ na terenie Gminy Kije nie ma żadnej placówki zajmującej się dziećmi poniżej 3. roku życia. Kolejny ważny obszar, który został nisko oceniony to dostęp do miejsc pracy (64% ocen złych i bardzo złych). Wszystkie wskaźniki wpływają bezpośrednio na malejącą liczbę mieszkańców gminy. Ze względu na brak ciekawych ofert pracy, czy brak dostępu do opieki żłobkowej, młodzi mieszkańcy Gminy Kije emigrują do innych miejscowości, które oferują im lepsze warunki finansowe. Kluczowym warunkiem do zatrzymania mieszkańców oraz zachęcenia ludności spoza obszaru gminy do przeprowadzenia się na jej teren, jest stworzenie różnorodnych i lepiej płatnych ofert pracy, wspieranie przedsiębiorczości na terenie gminy oraz zadbanie o dostępność do placówek świadczących opiekę nad dziećmi.

Kolejne pytanie odnosiło się do podania maksymalnie trzech priorytetów, które mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy Kije. 53% respondentów za priorytet uznało zwiększenie dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej. Kolejnym aspektem wskazanym przez 35% mieszkańców jest wspieranie przedsiębiorczości na obszarze gminy, natomiast 34% wskazało na zwiększenie dostępności i jakości opieki żłobkowej i przedszkolnej.

Reasumując: jednym z kluczowych problemów na terenie gminy jest starzejące się społeczeństwo i odpływ ludności. Młodzi wyjeżdżają w celach edukacyjnych, ale najczęściej nie wracają ze zdobytą wiedzą i doświadczeniem, nie wzbogacają dostępnej kadry pracowniczej, czy grupy mieszkańców przedsiębiorczych w gminie. Kolejny aspekt wpływający na malejącą liczbę mieszkańców gminy to ujemny przyrost naturalny. Jest to problem dotyczący większości analizowanych jednostek, województwa i kraju, jednak najmocniej dotykający Gminę Kije. Coraz popularniejsze staje się przeprowadzanie mieszkańców większych ośrodków miejskich do podmiejskich gmin. Jest to duża szansa dla Gminy Kije na „pozyskanie” nowych mieszkańców, szczególnie w kontekście dobrego położenia i planów rozwoju infrastruktury drogowej w regionie, których realizacja skróci czas dojazdu do miasta wojewódzkiego.

Gmina uzyskuje małe dochody oraz mało wydaje. Jest to związane między innymi z niską przedsiębiorczością na terenie gminy, która widoczna jest w mniejszej niż województwie liczbie podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tysięcy mieszkańców czy podmiotów nowo zarejestrowanych na terenie gminy. Ważne jest stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości w gminie oraz wspieranie jej.

Z Diagnozy wynika, że gmina stopniowo „starzeje się”. Z roku na rok zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem. Będzie to w najbliższym czasie wyzwaniem dla samorządu i mieszkańców, w postaci konieczności zwiększania dostępności i jakości usług dla osób starszych (miejsca pobytu dziennego, kluby seniorów, wspieranie jak najdłuższej aktywności społecznej), w tym nisko ocenianej opieki zdrowotnej.

Bezrobocie w gminie zmalało na przestrzeni lat, jednak problemem jest jakość pracy i wysokość płacy. Oferty na rynku pracy są mało atrakcyjne dla wykwalifikowanej i wykształconej kadry potencjalnych pracowników, niezróżnicowane. Dlatego też młodzi, którzy stąd wyjeżdżają w celu zdobycia wiedzy i doświadczenia, nie wracają już. Istnieje potencjał do zachęcania przedsiębiorców do inwestowania na terenie gminy, a także zachęcania ludności z miast sąsiednich do osiedlania się. Jest to proces długi i żmudny, jednakże może przynieść zaskakujące efekty. Przedsiębiorczość w gminie to istotny element rozwoju, ponieważ przynosi przychody nie tylko bezpośrednio mieszkańcom, ale też do budżetu gminy. Ważnym elementem jest budowa infrastruktury turystycznej gminy i wykorzystanie jej potencjału, aby przyciągnąć turystów, którzy odwiedzają bliskie jej tereny, jak np. Pińczów. Ważny jest także rozwój promocji turystycznej. Potencjałem jest tutaj rzeka Nida oraz powstające Nidarium. Znacznym potencjałem jest czystość środowiska i zasoby przyrodnicze.

Zgodnie z obowiązującym prawem Diagnoza nie stanowi tylko dobrej praktyki czy standardu opracowania, ale jest obowiązkiem ustawowym, który wynika z art. 10a ust. 1 (wymóg przeprowadzenia „diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych) *Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378).

Niniejsze opracowanie to nie tylko ocena stanu zastanego i tendencji rozwojowych, ale również wskazanie trendów i potencjalnych kierunków rozwoju Gminy Kije. Diagnoza nie jest więc celem samym w sobie, ale jest podstawą dla dalszych prac i opracowywania dokumentów strategicznych dla Gminy Kije. Diagnoza może również stanowić podstawę opracowania dokumentów przez gminę z racji zawierania danych ilościowych i jakościowych.

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	12
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	16
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	18
Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	21
Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	22
Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2018–2020	23
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	28
Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON dla Gminy Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	36
Tabela 9 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	38
Tabela 10 Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	47
Tabela 11 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	51
Tabela 12 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	51

Tabela 13 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	55
Tabela 14 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	56
Tabela 15 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	57
Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	72
Tabela 17 Zasiłki rodzinne w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	75
Tabela 18 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	76
Tabela 19 Wskaźniki szkolnictwa podstawowego w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	77
Tabela 20 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	83
Tabela 21 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	84
Tabela 22 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	87
Tabela 23 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	89
Tabela 24 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	91
Tabela 25 Liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2017–2019	92
Tabela 26 Schemat analizy SWOT	93
Tabela 27 Analiza SWOT Gminy Kije	93

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Kije w latach 2015–2019.....	11
Wykres 2 Piramida płci i wieku dla Gminy Kije w 2019 roku	14
Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kije w latach 2015–2019	15
Wykres 4 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Kije i w gminach podobnych w latach 2015–2019.....	17
Wykres 5 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kije w latach 2015–2019.....	19
Wykres 6 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	19
Wykres 7 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Kije i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019.....	20
Wykres 8 Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób w Gminie Kije w porównaniu do średniej dla gmin podobnych w latach 2015–2019.....	21
Wykres 9 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kije w latach 2015–2019	29
Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku....	29
Wykres 11 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kije w latach 2015–2019.....	30
Wykres 12 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku	30
Wykres 13 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kije w latach 2015–2019.....	31
Wykres 14 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku.....	31
Wykres 15 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kije w latach 2015–2019.....	32

Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	32
Wykres 17 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców Gminy Kije w porównaniu do gmin podobnych w latach 2015–2019.....	37
Wykres 18 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1 000 mieszkańców w Gminie Kije w porównaniu do gmin podobnych w latach 2015–2019.....	38
Wykres 19 Podmioty według wielkości zatrudnienia w Gminie Kije w latach 2010–2020....	43
Wykres 20 Udział % korzystających z instalacji w ludności Gminy Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	55
Wykres 21 Udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni gminy ogółem (%).....	67
Wykres 22 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku.....	73
Wykres 23 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców w latach 2015–2019	73
Wykres 24 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Kije w latach 2015–2019.....	74
Wykres 25 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	80
Wykres 26 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019	83
Wykres 27 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich w 2019 roku.....	84
Wykres 28 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019	85
Wykres 29 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019	86
Wykres 30 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	86

Wykres 31 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019	87
Wykres 32 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	88
Wykres 33 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019	89
Wykres 34 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku....	90
Wykres 35 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w latach 2015–2019	90
Wykres 36 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Kije w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	91

Spis rysunków

Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny w Gminie Kije w latach 2015–2019	24
Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju społecznego w Gminie Kije w latach 2015–2019.....	25
Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i na końcu badanego okresu w Gminie Kije	25
Rysunek 4 Pozycja Gminy Kije w grupie porównawczej – wymiar społeczny.....	26
Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju – wymiar gospodarczy w Gminie Kije w latach 2015–2019 ..	39
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju gospodarczego w latach 2015–2019 w Gminie Kije.....	40
Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru gospodarczego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Kije	41
Rysunek 8 Pozycja Gminy Kije w grupie porównawczej – wymiar gospodarczy	42
Rysunek 9 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy w Gminie Kije w latach 2015–2019	58
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju środowiskowego w Gminie Kije w latach 2015–2019.....	59
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru środowiskowego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Kije	57
Rysunek 12 Pozycja Gminy Kije w grupie porównawczej – wymiar środowiskowy	57
Rysunek 13 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Kije w latach 2015–2019	96
Rysunek 14 Ogólny wskaźnik rozwoju w Gminie Kije w latach 2015–2019 (obszary)	98

Rysunek 15 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Kije w obszarach na początku i końcu badanego okresu	99
Rysunek 16 Pozycja Gminy Kije w grupie porównawczej – ogólny wskaźnik rozwoju.....	100

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Kije na tle Polski, województwa świętokrzyskiego i powiatu pińczowskiego	7
Mapa 2 Podział Gminy Kije na jednostki strukturalne	8
Mapa 3 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Kije.....	10
Mapa 4 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Kije	10
Mapa 5 Podmioty wpisane do rejestru REGON ogółem w poszczególnych sołectwach Gminy Kije w 2019 roku.....	33
Mapa 6 Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. osób w sołectwach Gminy Kije w 2019 roku.....	34
Mapa 7 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w sołectwach Gminy Kije – sektor prywatny – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w sołectwach Gminy Kije w 2019 roku.....	34
Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców – sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Kije w 2019 roku.....	35
Mapa 9 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców – sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Kije w 2019 roku.....	35
Mapa 10 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Kije	45
Mapa 11 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w województwie świętokrzyskim w 2020 roku	48
Mapa 12 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu w województwie świętokrzyskim w 2020 roku (ochrona zdrowia).....	49
Mapa 13 Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Kije	68
Mapa 14 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Kije.....	70